

Økonomiplan for 2026 — 2029

Budsjett 2026

Sør-Aurdal kommune

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Budsjettvedtak	5
Verbalvedtak	13
Status og rammebetingelser	13
Befolkningsutvikling	17
Investeringer i økonomiplanen	18
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	22
Økonomisk utvikling i planperioden	27
Kommunens tjenesteområder	28
Politiske styringsorganer	28
Sentraladministrasjonen	33
Oppvekst og kultur	38
Helse og omsorg.....	52
Samfunnsutvikling	60
Gebyrliste	67

Sammendrag

1. Overordnet økonomisk situasjon

- Sør-Aurdal kommune har vedtatt en økonomiplan for 2026–2029, med årsbudsjett for 2026 som grunnlag for virksomheten.
- Kommunestyret har godkjent en samlet driftsramme på 294,0 mill. kroner og investeringsutgifter på 36,45 mill. kroner for 2026.
- Låneopptak i 2026 er satt til 30,57 mill. kroner, i tillegg til videreformidlingslån på 4,5 mill. kroner via Husbanken.
- Eiendomsskatten brukes i sin helhet til drift i 2026.
- Kommunen har ikke nådd alle vedtatte økonomiske handlingsregler, spesielt måltallet for netto driftsresultat (mål: 1,75 % av driftsinntektene, faktisk: 0,1–1,5 % i planperioden).

---

2. Hovedtall og økonomiske nøkkeltall

- Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter ligger under måltallet i hele perioden.
- Disposisjonsfondet (kommunens buffer) skal være 10 % av driftsinntektene, men ligger under dette i starten av perioden og nærmer seg målet mot slutten.
- Netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter overstiger måltallet på 75 % i 2027–2028, men forventes å gå ned igjen i 2029.

---

3. Demografi og befolkningsutvikling

- Kommunen har synkende folketall, noe som påvirker rammetilskudd og behov for tilpasning av tjenestetilbudet.
- Prognoser viser nedgang i antall barn og unge, og økning i antall eldre.
- Dette gir utfordringer for barnehage, skole og helse- og omsorgstjenester.

---

4. Sektorvise hovedpunkter

Oppvekst og kultur

- Nedgang i elevtall gir forventning om reduksjon i antall årsverk, men det er ikke alltid mulig å redusere ressursene tilsvarende.
- Det er behov for økt bemanning i barnehagene fra høsten 2026 pga. stort barnekull.
- Skolene har jobbet med kvalitetsutvikling og har gode resultater, men kuttene i bemanning gir utfordringer for læringstrykket og forebyggende arbeid.
- Kulturskolen og biblioteket får redusert bemanning.

Helse og omsorg

- Sektoren står overfor store kapasitets- og ressursutfordringer, særlig knyttet til tilgang på kvalifisert personell, som vil medføre et stort omstillingsbehov i forhold til tjenestelevering.
- Det er vedtatt innsparingstiltak, blant annet reduksjon av institusjonsplasser og omgjøring av omsorgsleiligheter til heldøgns omsorgsplasser.
- Omstillingsmidler fra Statsforvalteren brukes til lederopplæring og utvikling av nye arbeidsformer.
- Fokus på forebygging, digitalisering og effektivisering av tjenestene.

Samfunnsutvikling (Plan og teknisk drift)

- Sektoren har ansvar for kommunale bygg, vei, vann og avløp, samt planlegging og beredskap.
- Store investeringer er planlagt, blant annet Sør-Aurdal beredskapsenter, nye Sør-Aurdal ungdomsskole og oppgradering av vann- og avløpsanlegg.
- Det er betydelig vedlikeholdsetterslep på kommunale bygg.
- Sektoren må tilpasse seg stramme økonomiske rammer og redusert bemanning.

Sentraladministrasjonen

- Har ansvar for overordnet administrasjon, økonomi, HR og støttefunksjoner.
- Det er lagt inn innsparingstiltak og omstilling, blant annet gjennom naturlig avgang og ikke å erstatte ledige stillinger.
- Fokus på internkontroll, digitalisering og kompetanseheving.

---

5. Gebyrer og betalingssetser

- Gebyrregulativet for barnehage, SFO, helse- og omsorgstjenester, byggesaker, vann og avløp, renovasjon og kommunale bygg er oppdatert med en generell økning på 3,9 %.
- Søskenmoderasjon og makspris for barnehage følger nasjonale føringer.
- Det er egne satser for tjenester i hjemmet, institusjonsopphold, og ulike tekniske tjenester.

---

6. Utfordringer og strategi

- Kommunen må tilpasse tjenestene til synkende folketall og strammere økonomiske rammer.
- Omstilling og effektivisering er nødvendig for å sikre bærekraftige tjenester.
- Det er behov for økt samarbeid på tvers av sektorer og med nabokommuner.
- Digitalisering og kompetanseheving er sentrale satsingsområder.

Oppsummert:

Sør-Aurdal kommune står foran en krevende økonomisk periode med behov for omstilling, effektivisering og tilpasning av tjenestetilbudet til endrede demografiske og økonomiske rammer. Det er

Økonomiplan for 2026-2029

lagt inn flere innsparingstiltak, store investeringer og satsing på kompetanse og digitalisering for å møte framtidens utfordringer.

Kommunen ser et behov for å øke kompetansen innen ledelse, økonomi og personal. Midlene fra Statsforvalteren vil bli benyttet til å anskaffe bistand fra eksterne. I tillegg vil det være nødvendig å se på organisering av tjenester og lederstruktur/ lederspenn.

Budsjettvedtak

Budsjett 2026 og økonomi og handlingsplan 2026 -2029 legges til grunn for Sør-Aurdal kommunes virksomhet i perioden.

1. Kommunestyret vedtar fremlagt forslag til årsbudsjett for 2026 og økonomi og handlingsplan for 2026–2029 slik det fremgår i kommunedirektørens forslag av 07.11.2025 som følger:
  - a. sum fordeling til drift på kr 294.018.000 i 2026 jf. økonomisk oversikt § 5-4 andre til sektorene i økonomiplanen.
  - b. sum investeringsutgifter på kr 36.450.000 i 2026 jf. investeringsoversikt § 5-5 første ledd i økonomiplan dokumentet med tilhørende tall i plan perioden
  - c. sum lånefinansiering på kr 30.570.000 jf. økonomisk oversikt investering § 5-5 første ledd, som blir låneopptak i 2026. I tillegg opptak av videre-formidlingslån på kr 4.500.000 via Husbanken.
  - d. Driftsbudsjettet angir netto budsjettammer pr. sektor. Kommunedirektøren gjennomfører investeringsprosjektene basert på kommunestyrets vedtak av årsbudsjett.
2. Kommunestyret vedtar at eiendomsskatten i sin helhet brukes i drift i 2026.
3. Økonomiske måltall jfr. kommunelovens § 14.2 vedtas slik det fremstilles i økonomiplanens kapittel omhandlende rammebetingelser.
4. Kommunedirektøren disponerer totalbudsjettet, og kan vedta løpende endringer i henhold til Delegeringsreglementet og økonomireglement, herunder:
  - a. fordeling av avsatte midler til lønnsoppgjør
  - b. fordeling av IKT kostnader
  - c. endring av avskrivninger, som totalt går i null.
  - d. Vesentlige inntekts- og utgiftsendringer rapporteres i Tertialrapporten.
5. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjennomføre tiltak slik de fremkommer i vedtatt budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029.
6. Betalingssatser vedtas som fremlagt i gebyrregulativet.
7. Kommunen driver egeninkasso. Rettsgebyr og purregebyr kan innkreves etter gjeldende lover og regler. Kommunen skal benytte seg av de til enhver tids gjeldende satser.
8. Politikernes godtgjøring m.v. fastsettes i henhold til reglement om folkevalgtes arbeidsvilkår, med utgangspunkt i ordførerens godtgjøring. Godtgjørelsen til ordføreren økes med 3,5% fra 854.000 til 884.000.

Økonomiplan for 2026-2029

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Rammetilskudd	-159 834	-169 225	-169 225	-169 225	-177 813	-175 304	-174 945	-174 764
Inntekts- og formuesskatt	-87 780	-95 370	-95 370	-95 370	-101 487	-100 590	-98 967	-98 172
Eiendomsskatt	-22 196	-23 944	-23 944	-23 944	-29 144	-29 344	-29 544	-29 544
Andre generelle driftsinntekter	-15 569	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938
Sum generelle driftsinntekter	-285 379	-296 477	-296 477	-296 477	-316 382	-313 176	-311 394	-310 418
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	268 395	286 529	287 229	287 229	295 050	285 467	284 448	284 448
Avskrivninger	13 571	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597
Sum netto driftsutgifter	281 966	299 126	299 826	299 826	307 647	298 064	297 045	297 045
Brutto driftsresultat	-3 413	2 649	3 349	3 349	-8 735	-15 112	-14 349	-13 373
Renteinntekter	-7 471	-5 400	-5 400	-5 400	-5 000	-4 400	-4 400	-4 400
Utbytter	0	0	0	0	0	0	0	0
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	15 434	14 350	14 350	14 350	13 650	14 450	13 150	12 690
Avdrag på lån	10 553	11 913	11 913	11 913	12 373	11 663	13 363	13 823
Netto finansutgifter	18 516	20 863	20 863	20 863	21 023	21 713	22 113	22 113
Motpost avskrivninger	-13 571	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597
Netto driftsresultat	1 532	10 915	11 615	11 615	-309	-5 996	-4 833	-3 857
Disponering eller dekning av netto driftsresultat								
Overføring til investering	3 122	945	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000
Avsetninger til bundne driftsfond	17 419	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257
Bruk av bundne driftsfond	-9 970	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	241	5 928	4 765	3 789
Bruk av disposisjonsfond	-12 103	-10 928	-11 628	-11 628	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 532	-10 915	-11 615	-11 615	309	5 996	4 833	3 857
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Politiske styringsorganer	7 781	13 324	13 824	13 824	9 046	8 715	8 546	8 546
Herav:								
Bruk av bundne driftsfond	-20	0	0	0	0	0	0	0
Sentraladministrasjonen	19 913	27 449	22 605	22 605	30 414	28 764	28 764	28 764
Herav:								
Netto renteutgifter og -inntekter	-155	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Avsetninger til bundne driftsfond	13 755	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-4 133	0	0	0	0	0	0	0
Oppvekst og kultur	73 210	75 979	77 526	77 526	79 609	78 989	78 139	78 139
Herav:								
Avskrivninger	488	123	123	123	123	123	123	123
Motpost avskrivninger	-488	-123	-123	-123	-123	-123	-123	-123
Avsetninger til bundne driftsfond	1 105	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-1 097	-91	-91	-91	-91	-91	-91	-91
Helse og omsorg	143 025	139 561	142 433	142 433	144 320	139 320	139 320	139 320
Herav:								
Avskrivninger	411	270	270	270	270	270	270	270
Motpost avskrivninger	-411	-270	-270	-270	-270	-270	-270	-270
Avsetninger til bundne driftsfond	585	20	20	20	20	20	20	20
Bruk av bundne driftsfond	-421	-312	-312	-312	-312	-312	-312	-312
Samfunnsutvikling	31 202	29 183	29 810	29 810	30 629	28 647	28 647	28 647
Herav:								
Avskrivninger	12 673	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204
Motpost avskrivninger	-12 673	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204
Avsetninger til bundne driftsfond	1 415	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237
Bruk av bundne driftsfond	-4 300	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786
Sum bevilgninger drift, netto	275 131	285 497	286 197	286 197	294 018	284 435	283 416	283 416
Herav:								
Avskrivninger	13 571	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597
Oppvekst og kultur	488	123	123	123	123	123	123	123
Helse og omsorg	411	270	270	270	270	270	270	270
Samfunnsutvikling	12 673	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204	12 204
Motpost avskrivninger	-13 571	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597
Oppvekst og kultur	-488	-123	-123	-123	-123	-123	-123	-123
Helse og omsorg	-411	-270	-270	-270	-270	-270	-270	-270
Samfunnsutvikling	-12 673	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204	-12 204
Netto renteutgifter og -inntekter	-155	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Sentraladministrasjonen	-155	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Avsetninger til bundne driftsfond	16 861	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257
Sentraladministrasjonen	13 755	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2026-2029

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Oppvekst og kultur	1 105	0	0	0	0	0	0	0
Helse og omsorg	585	20	20	20	20	20	20	20
Samfunnsutvikling	1 415	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237	1 237
Bruk av bundne driftsfond	-9 970	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189
Politiske styringsorganer	-20	0	0	0	0	0	0	0
Sentraladministrasjonen	-4 133	0	0	0	0	0	0	0
Oppvekst og kultur	-1 097	-91	-91	-91	-91	-91	-91	-91
Helse og omsorg	-421	-312	-312	-312	-312	-312	-312	-312
Samfunnsutvikling	-4 300	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786	-1 786
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	268 395	286 529	287 229	287 229	295 050	285 467	284 448	284 448
Politiske styringsorganer	7 801	13 324	13 824	13 824	9 046	8 715	8 546	8 546
Sentraladministrasjonen	10 445	27 549	22 705	22 705	30 514	28 864	28 864	28 864
Oppvekst og kultur	73 203	76 070	77 616	77 616	79 700	79 080	78 230	78 230
Helse og omsorg	142 860	139 853	142 725	142 725	144 612	139 612	139 612	139 612
Samfunnsutvikling	34 086	29 733	30 359	30 359	31 178	29 196	29 196	29 196

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Investeringer i varige driftsmidler	51 694	49 550	42 244	42 244	35 450	33 200	5 750	550
Tilskudd til andres investeringer	250	0	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	945	945	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	52 889	50 495	43 189	43 189	36 450	34 200	6 750	1 550
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 933	-6 460	-7 599	-7 599	-4 880	-3 634	-180	-60
Tilskudd fra andre	-12 219	0	0	0	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-601	0	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-35 094	-43 090	-35 871	-35 871	-30 570	-29 566	-5 570	-490
Sum investeringsinntekter	-56 847	-49 550	-43 469	-43 469	-35 450	-33 200	-5 750	-550
Videreutlån	1 037	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500
Bruk av lån til videreutlån	-1 037	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Avdrag på lån til videreutlån	364	400	400	400	400	400	400	400

Økonomiplan for 2026-2029

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Mottatte avdrag på videreutlån	-579	-400	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Netto utgifter videreutlån	-215	0	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-3 122	-945	-945	-945	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Avsetninger til bundne investeringsfond	11 061	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 540	0	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	1 226	1 226	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	5 398	-945	281	281	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	1 226	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Sør-Aurdal								
Kirkene i Sør-Aurdal maling og skifte av vinduer	250	0	610	610	0	0	0	0
Eiendomsarkiv digitalisering	501	0	0	0	0	0	0	0
SAUS- oppbygging	122	0	0	0	0	0	0	0
Riving A og B Saus	76	0	0	0	0	0	0	0
Opprusting Hedalen b/u skole	34 953	0	2 000	2 000	0	0	0	0
ENØK HEBU	3 137	0	0	0	0	0	0	0
Uteområdet barnehagene i Sør-Aurdal	115	0	0	0	0	0	0	0
Nytt inventar skole	540	0	0	0	0	0	0	0
Bagn skule - personalrom	0	0	0	0	0	500	0	0
Hedalen barnehage	365	0	0	0	0	0	0	0
Universell utforing Bagn skule	0	700	700	700	1 000	0	0	0
Bagn skule, skifte av tak A-blokk	756	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2026-2029

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Begnadalen barnehage 2024- bygg	1 029	0	0	0	0	0	0	0
INV- Reinli barnehage avvik	0	0	2 834	2 834	0	0	0	0
SAH, utstyr	232	300	300	300	300	300	300	300
Carporter	0	0	0	0	0	200	0	0
hjemmetjenesten								
Samlokalisering boliger	0	15 000	0	0	0	0	0	0
Solskjerming Sør- Aurdalsheimen	481	0	0	0	0	0	0	0
INV- SAH Toppsystem	0	0	750	750	0	0	0	0
Bytte av bil	0	500	500	500	0	0	0	0
Tingvolltoppen								
Velferdsteknologi - utstyr	102	0	0	0	0	0	0	0
Biler helse og omsorg	1 492	0	0	0	600	0	600	0
Tingvoll-fasade	643	0	0	0	0	0	0	0
Bibliotekjenten	251	0	0	0	0	0	0	0
Kjøp av grunn	2 540	0	0	0	0	0	0	0
Adgangskontroll- formålsbygg	500	500	0	0	900	0	0	0
Vann/Avløp, hovedplan	2 282	1 500	3 500	3 500	4 000	2 000	4 000	0
VA-bil	0	0	0	0	0	0	600	0
Septikanlegg	0	0	0	0	0	1 000	0	0
Nye tilkoblinger vann/avløp	0	250	250	250	250	250	250	250
Kommunale veger	780	800	800	800	0	0	0	0
Sør-Aurdal beredskapssenter	539	30 000	30 000	30 000	17 000	28 200	0	0
Maskiner renhold	0	0	0	0	200	0	0	0
Oppfylling SAUS	0	0	0	0	6 000	0	0	0
Grunnlagsinvesteringer boligfelt Saudalen	0	0	0	0	2 500	0	0	0
Nødstrømsaggregat	0	0	0	0	2 000	0	0	0
omsorgsboliger og sykehjem								
Beredskap sikring vannverk	0	0	0	0	0	500	0	0
Sør-Aurdal kirkelige fellesråd - skifte av sikringsskap	0	0	0	0	400	0	0	0
Sør-Aurdal kirkelige fellesråd - nye snøfresere	0	0	0	0	0	250	0	0
Grillhytte Reinli barnehage	0	0	0	0	300	0	0	0
Sum Sør-Aurdal	51 685	49 550	42 244	42 244	35 450	33 200	5 750	550
Org. oppsett mangler								
Solgte eiendommer	9	0	0	0	0	0	0	0
Sum Org. oppsett mangler	9	0	0	0	0	0	0	0
Investeringer i varige driftsmidler	51 694	49 550	42 244	42 244	35 450	33 200	5 750	550

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Kirkene i Sør-Aurdal maling og skifte av vinduer	250	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	250	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Egenkapitalinnskudd KLP	945	945	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	945	945	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	52 889	50 495	43 189	43 189	36 450	34 200	6 750	1 550

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Rammetilskudd	-159 834	-169 225	-169 225	-169 225	-177 813	-175 304	-174 945	-174 764
Inntekts- og formuesskatt	-87 780	-95 370	-95 370	-95 370	-101 487	-100 590	-98 967	-98 172
Eiendomsskatt	-22 196	-23 944	-23 944	-23 944	-29 144	-29 344	-29 544	-29 544
Andre skatteinntekter	-6 105	-829	-829	-829	-829	-829	-829	-829
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-10 534	-8 038	-8 038	-8 038	-8 038	-8 038	-8 038	-8 038
Overføringer og tilskudd fra andre	-72 387	-37 493	-37 493	-37 493	-37 203	-37 203	-37 203	-37 203
Brukerbetalinger	-10 548	-10 329	-10 329	-10 329	-10 412	-10 412	-10 412	-10 412
Salgs- og leieinntekter	-37 967	-38 606	-38 606	-38 606	-39 034	-39 969	-39 969	-39 969

Økonomiplan for 2026-2029

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Sum driftsinntekter	-407 350	-383 834	-383 834	-383 834	-403 959	-401 688	-399 906	-398 930
Lønnsutgifter	210 040	204 994	204 994	204 994	213 957	207 737	206 837	206 837
Sosiale utgifter	39 651	43 276	43 276	43 276	45 520	45 523	45 520	45 520
Kjøp av varer og tjenester	120 076	116 762	116 762	116 762	114 138	111 707	111 591	111 591
Overføringer og tilskudd til andre	20 600	8 853	9 553	9 553	9 013	9 013	9 013	9 013
Avskrivninger	13 571	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597	12 597
Sum driftsutgifter	403 937	386 483	387 183	387 183	395 225	386 577	385 558	385 558
Brutto driftsresultat	-3 413	2 649	3 349	3 349	-8 735	-15 112	-14 349	-13 373
Renteinntekter	-7 471	-5 400	-5 400	-5 400	-5 000	-4 400	-4 400	-4 400
Utbytte	0	0	0	0	0	0	0	0
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	15 434	14 350	14 350	14 350	13 650	14 450	13 150	12 690
Avdrag på lån	10 553	11 913	11 913	11 913	12 373	11 663	13 363	13 823
Netto finansutgifter	18 516	20 863	20 863	20 863	21 023	21 713	22 113	22 113
Motpost avskrivninger	-13 571	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597	-12 597
Netto driftsresultat	1 532	10 915	11 615	11 615	-309	-5 996	-4 833	-3 857
Disponering eller dekning av netto driftsresultat								
Overføring til investering	3 122	945	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000
Avsetninger til bundne driftsfond	17 419	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257	1 257
Bruk av bundne driftsfond	-9 970	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189	-2 189
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	241	5 928	4 765	3 789
Bruk av disposisjonsfond	-12 103	-10 928	-11 628	-11 628	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 532	-10 915	-11 615	-11 615	309	5 996	4 833	3 857
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0	0

Verbalvedtak

Status og rammebetingelser

I kommuneloven er det gitt bestemmelser for innhold, begrensninger og prosess for kommunenes økonomistyring og forvaltning.

Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen gis i kommunelovens § 14-1. *Kommunene skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Det skal utarbeides samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling. Finansielle midler og gjeld skal forvaltes på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.*

Handlingsregler - økonomiske måltall

Kommunestyret har vedtatt økonomiske måltall for budsjettprosess og god økonomistyring. Økonomi og handlingsplan 2026-2029 har ikke nådd vedtatte handlingsregler.

Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter er en viktig indikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Det viser hvor stor del av driftsinntektene som er tilgjengelige etter at alle driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Dette skal sikre at kommunene har tilstrekkelige midler til å finansiere investeringer og opprettholde økonomisk stabilitet.

Sør-Aurdal kommune har et måltall på 1,75% for netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Dette tilsvarer ca 7 millioner i mindreforbruk i netto driftsresultat.

I denne økonomiplanperioden er det budsjettet med:

	2026	2027	2028	2029
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,1%	1,5%	1,2%	1,0%

Disposisjonsfondet er kommunens "sparekonto" og er kommunens buffer for å opprettholde økonomisk stabilitet og håndtere uforutsette hendelser. Målet er at denne skal være 10% av driftsinntektene. I Oppstillingen nedenfor er ikke antatt merforbruk i 2026 tatt med.

Budsjett	2025	2026	2027	2028	2029
Årets start	35.000.000	23.280.000	23.500.000	29.500.000	34.200.000
Vedtatt bruk	- 11.628.000				
Antatt mindreforbruk		241.000	5.900.000	4.700.000	3.800.000

Økonomiplan for 2026-2029

Sum årets slutt	23.280.000	23.500.000	29.500.000	34.200.000	38.000.000
% av driftsinntekter	6,0%	5,8%	7,3%	8,5%	9,5%

Lånegjeld i % av driftsinntektene er satt til 75%. Dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av kommunens inntekter som går til å betjene gjeld, og det gir en pekepinn på hvor mye økonomisk handlingsrom kommunene har.

I økonomiplan perioden har vi store investeringer foran oss. Det som ligger inne nå er Sør-Aurdal beredskapssenter. Det vil i tillegg komme investeringer på nye SAUS, da forsikringsoppkjøret ikke dekker oppbygningen av uteområdet. Merkostnadene utover forsikringsoppkjøret vil komme opp som en egen sak i kommunestyret. Investeringene i ny barnehage og samlokalisering av boliger er tatt ut pr nå, men vil komme inn igjen i slutten av økonomiplanperioden eller neste periode. Det som er lagt inn av investeringer i denne økonomiplanen vil vi i årene 2027 og 2028 gå over måltallet på 75%, men gå ned igjen i 2029. Se tabell under investeringer.

Investeringsinntekter som vil kunne komme på bakgrunn av salg av eiendommer er ikke lagt inn, da det er vanskelig å anta når salgene blir gjennomført og hva inntektene blir. Inntekter ved salg må brukes i investeringsregnskapet og vil kunne være med på å redusere opptak av lån.

Pris og lønnsjusteringer

Det er lagt inn en generell økning på fakturerte inntekter på 3,9%, jfr forventet deflater for 2025. Lønnsøkningen er lagt inn med 3,5%. Prisstigningen på kjøp av varer og tjenester er lagt inn med en økning på 3,5%.

Omstillingsbehov - Statsforvalteren

Kommunen mottok i 2025 1,2 millioner i skjønnsmidler, fordi kommunen har et stort omstillingsbehov. For 2026 har kommunen fått 1,5 millioner for å kunne fortsette arbeidet med omstilling. Omstilling tar tid, så vi er veldig glade for at statforvalteren lar oss fortsette det gode arbeidet vi har startet med. Begrunnelsen for at kommunen får skjønnsmidler også i 2026 fra Statforvalteren er: "Kommunen vurderes i utgangspunktet til å ha et moderat økonomisk handlingsrom, og dermed i stand til å håndtere nødvendig omstilling. Samtidig ser vi at kommunenes rammevilkår er krevende. Vi er bekymret for at kommuner ikke setter inn nødvendige og tilstrekkelige tiltak raskt nok. Vi mener det er viktig å videreføre støtten med skjønnsmidler til å gjennomføre omstillingsarbeid i 2026."

Det jobbes kontinuerlig for å finne områder for innsparinger samt å forbedre og effektivisere arbeidsprosesser i organisasjonen. Sør-Aurdal kommune er en stor skute og det tar tid å gjennomføre endringer. Når folketallet synker, må kommunen tilpasse og skalere tjenestefanget etter denne utviklingen. Gjennom statsbudsjettet får kommunen dekket lønns- og prisvekst på 2,9%, mens snitte i Innlandet ligger på 4,1%. Grunnen til at Sør-Aurdal kommune ikke får dekket mer i pris- og lønnsvekst er betinget det faktum at folketallet er synkende. Kommunen er derfor helt avhengig av å tilpasse tjenestene i takt med befolkningsutviklingen.

For 2026 har kommunen plan om å bruke skjønnsmidlene til lederopplæring, da vi mener at dette er viktig for å få en organisasjon som klarer å gjennomføre store endring. I tillegg vil vi bruke midlene på Helse og Omsorg for å se hvilke muligheter som finnes, både med tanke på struktur, turnusplanlegging og organisering.

Statsbudsjettet 2026

Det statlige inntektssystemet fastsetter den enkelte kommunes utgiftsbehov slik det er beregnet i rammetilskuddet. Det overordna formålet med inntektssystemet er å jevne ut kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. Ved fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og forskjeller i skatteinntektene (inntektsutjevning). Omfordelingen som følge av utgifts- og inntektsutjevning skjer gjennom innbyggertilskuddet. Utgiftsutjevningen er grunnlagt med at demografiske, geografiske og sosiale forhold gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene i liten grad kan påvirke. For at kommunesektoren skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere, må det tas hensyn til slike strukturelle kostnadsforskjeller når de økonomiske rammene for den enkelte kommune blir fastsatt.

I 2025 var Sør-Aurdal kommune 21,20% dyrere å drive enn landsgjennomsnittet. I fra 2026 er dette tallet endret til 19,26%. Grunnen til at Sør-Aurdal kommune nå har et mindre utgiftsbehov er at kriteriet for Psykisk utviklingshemmet (PU) over 16 år er endret og deler av tilskuddet overføres via toppfinansieringsordningen.

Videreføring av endringer i inntektssystem i 2026:

- Halveringen av kommunenes andel av formuesskatten blir gradvis innført over to år, med den resterende reduksjonen i 2026. Formuesskatten blir erstattet av inntektsskatt.
- Den symmetriske delen av inntektsutjevningen til kommunene blir videre økt fra 62 til 64 prosent i 2026
- Beregning av vekst i frie inntekter fra 2025 til 2026:
  - Tar hensyn til endringene i inntektssystemet
  - Framskrevne endringer i skattetall er usikre

Handlingsregler

Handlingsregler	Måltall
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	10%
Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	75%
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	1,75%

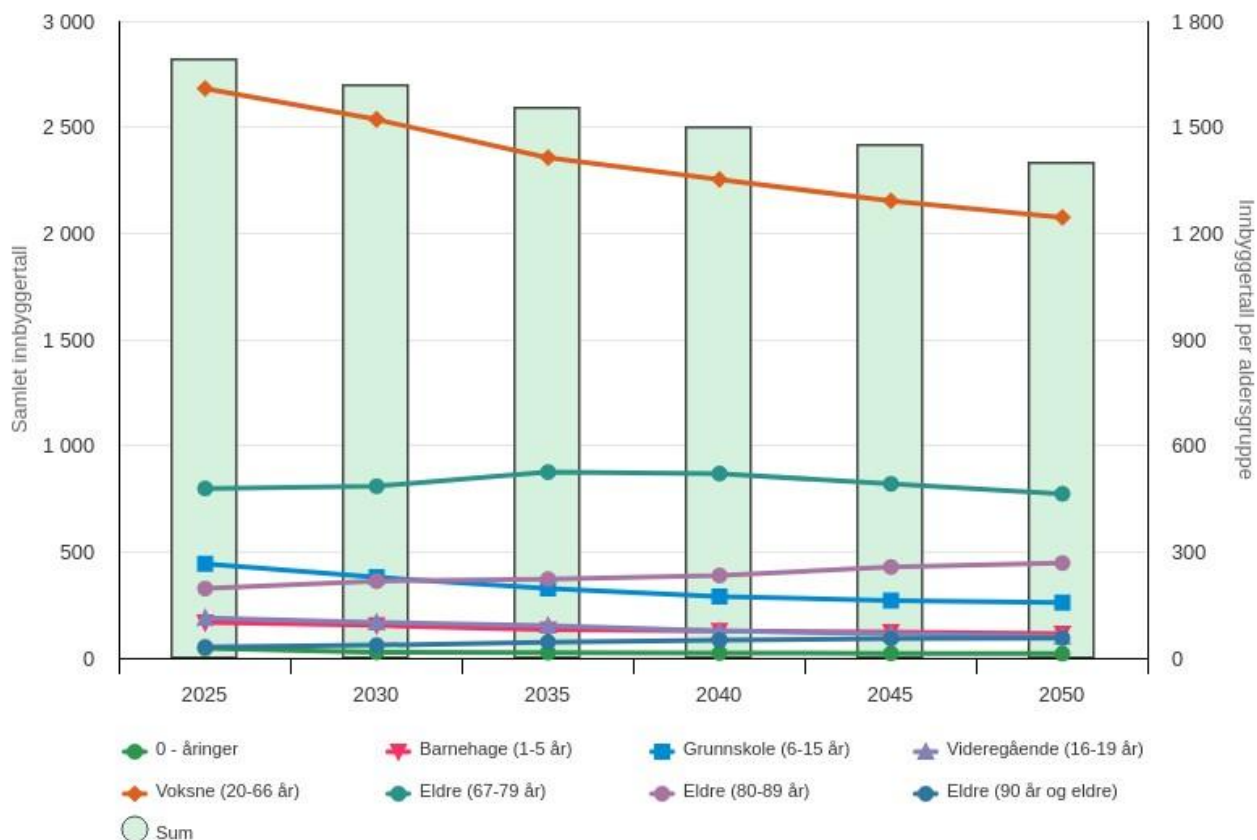
Handlingsreglen for størrelsen på disposisjonsfond ble satt ned til 10% ved budsjettvedtak for 2021.

Befolkningsutvikling

Demografi

Befolkningsprognose

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0 - åringar	27	16	15	14	13	12
Barnehage (1-5 år)	101	92	80	76	73	68
Grunnskole (6-15 år)	266	228	197	174	162	157
Videregående (16-19 år)	113	101	91	76	69	61
Voksne (20-66 år)	1609	1522	1414	1352	1292	1245
Eldre (67-79 år)	479	485	525	521	492	464
Eldre (80-89 år)	196	217	223	233	257	268
Eldre (90 år og eldre)	31	36	45	50	55	56
Total	2 822	2 697	2 590	2 496	2 413	2 331

Prognose type : Lav nasjonal vekst

Prognose periode : 25

Investeringer i økonomiplanen

Investeringstabell for kommunen samlet

Sør-Aurdal

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2026	2027	2028	2029	2026-29
Andre investeringer					
Adgangskontroll-formålsbygg	900	0	0	0	900
Bagn skule - personalrom	0	500	0	0	500
Biler helse og omsorg	600	0	600	0	1 200
Carporter hjemmetjenesten	0	200	0	0	200
Egenkapitalinnskudd KLP	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Grillhytte Reinli barnehage	300	0	0	0	300
Grunnlagsinvesteringer boligfelt Saudalen	2 500	0	0	0	2 500
Maskiner renhold	200	0	0	0	200
Nødstrømsaggregat omsorgsboliger og sykehjem	2 000	0	0	0	2 000
Oppfylling SAUS	6 000	0	0	0	6 000
SAH, utstyr	300	300	300	300	1 200
Sør-Aurdal beredskapscenter	17 000	28 200	0	0	45 200
Sør-Aurdal kirkelige fellesråd - nye snøfresere	0	250	0	0	250
Sør-Aurdal kirkelige fellesråd - skifte av sikringsskap	400	0	0	0	400
Universell utforing Bagn skule	1 000	0	0	0	1 000
Sum Andre investeringer	32 200	30 450	1 900	1 300	65 850
Selvkost					
Beredskap sikring vannverk	0	500	0	0	500
Nye tilkoblinger vann/avløp	250	250	250	250	1 000
Septikanlegg	0	1 000	0	0	1 000
VA-bil	0	0	600	0	600
Vann/Avløp, hovedplan	4 000	2 000	4 000	0	10 000
Sum Selvkost	4 250	3 750	4 850	250	13 100
Sum	36 450	34 200	6 750	1 550	78 950

Sør-Aurdal

Andre investeringer

Adgangskontroll-formålsbygg

Elektronisk adgangskontroll til Tingvoll. Kabling, kortlesere, elektro og server for skallsikring (ytterdører). Behov for noe utskifting av dører og ulikt tilleggsarbeid mv.

Prosjektet har stått på planen over flere år, men på grunn av prioritering av andre prosjekt har dette blitt utsatt.

Bagn skule - personalrom

Rehabilitering/endring/oppussing av personalavdelingen: Endre/bygge om kjøkkenavdeling, male, endre arbeidsom til team-celler, glassvegger, telefoncelle og møterom. Det er behov for endringer for å bedre de ansattes arbeidssituasjon. Dagens skule fordrer et utstrakt samarbeid, og personalavdelingens utforming ivaretar dessverre ikke dette behovet.

Biler helse og omsorg

Bilene i hjemmetjenesten må byttes ut. Det er lagt en plan om å kjøpe en ny bil hvert andre år. Ved kjøp av ny bil må det vurderes om det skal kjøpes el-bil og biler med automatgir.

Carporter hjemmetjenesten

Dette er bygging av flere carporter for tjenestebiler for hjemmesykepleien i Bagn. Utførelse er utsatt i tid pga. at det har vært avventet illustrasjonsplan for Bagn sentrum. Det kan være aktuelt å flytte på enkelte funksjoner, bla. for å bedre trafikksikkerheten i Dalagata. Det er tidsbesparende at hjemmetjenesten får bilene under tak og att de kan bruke tiden til det de skal.

Grillhytte Reinli barnehage

Reinli barnehage blir for liten da antall barn som kommer inn høsten 2026 er veldig mange og det er et mindre kull som går ut. For å løse dette er det tekt å ha en avdeling som er ute. Det er derfor behov for en grillhytte/anneks. Når barnehagen flytter er det mulig å ta med grillhytten/ annekset for å plassere et annet sted.

Grunnlagsinvesteringer boligfelt Saudalen

Viser til vedtak i sak 18/25 Beslutning om vegbygging og slokkevannsløsninger for beredskapssenter og Bagn sentrum.

“Basert på Kommunedelplan Bagn og kapasitetsbegrensning i nettet for slokkevann både ved beredskapssenter og i Bagn sentrum, vedtar Kommunestyret bygging av regulert veg forbi SAB i forbindelse med grunnarbeider for SAB og nye SAUS. Dette sikrer bevart mulighetsrom fram til bedre beslutningsgrunnlag er utarbeidet, og det muliggjør videre utnyttelse av ervervet grunneiendom ved Saudalsberget.”

Prosjektet blir lagt ut på anbud. Det blir også innhentet kompetanse for den fremtidige planleggingen av vann fordelingen i Bagn sentrum. Det er lagt inn et tillegg på 500.000 for å legge til rette for en trykkøker et fremtidig boligfelt.

Nødstrømsaggregat omsorgsboliger og sykehjem

Innkjøp av nødstrømsaggregat på Sør-Aurdal sykehjem, Solbraut og Hedalen bo- og servicesenter.

Ved utfall av strøm, må vi ha på plass løsninger for å ivareta de som bor på institusjon og omsorgsboliger.

Oppfylling SAUS

Før en bygging av nye Sør-Aurdal ungdomsskole må tomten heves til 200 års nivå for flom. Dette arbeid vil bli utført samtidig med utsprengeing av tomt til nye brannstasjon i Saudalen.

SAH, utstyr

Utskifting av utstyr på Sør-Aurdalsheimen. Det er laget en plan for å skifte ut nødvendig utstyr på Sør-Aurdalsheimen. Det er utstyr på kjøkken, vaskeri og ellers på avdelingene. Det kan være maskiner, senger med mer.

Sør-Aurdal beredskapssenter

Brannstasjonene i sak 25/24 vedtatt overført tilbake til kommune. Prosjektet med å bygge Sør-Aurdal beredskapssenter var under planlegging og vedtatt i VBRIKS sin investeringsplan. Kommunen overtar derfor dette prosjektet.

Bakgrunnen for bygging av Sør-Aurdal beredskapssenter er å erstatte Bagn brannstasjon som pr i dag ikke godkjenner kravene til brannstasjon. Det er også inngått en intensjonsavtale med Sykehuset Innlandet om at Sør-Aurdal beredskapssenter skal innbefatte ambulansetjenesten.

Investeringsrammen for prosjektet ble godkjent i kommunestyret sak 66/25.

Sør-Aurdal kirkelige fellestråd - nye snøfresere

Nye snøfresere til Bagn, Reinli og Begnadalen kirkegårder. Disse er alle over 20 år gamle og vi bruker mye ressurser på reparasjoner. Samlet kjøp med 3 stk snøfresere.

Sør-Aurdal kirkelige fellestråd - skifte av sikringsskap

Nytt sikringsskap i Begnadalen og Reinli kirke. I tillegg trengs det nye ovner i Reinli kirke.

Universell utforming Bagn skule

Universell utforming for uteområdet til Bagn skule, for at samtlige elever skal kunne benytte seg av uteområdet på en likeverdig måte. Det må bygges en isolert garasje for oppbevaring av utstyr til elever.

Selvkost

Beredskap sikring vannverk

Fysisk sikring av vannverk i form av låsesystem, kameraovervåking og innbruddsalarm. Dette er en del av tiltakene i ROS-analysen til beredskap.

Nye tilkoblinger vann/avløp

For at kommunen skal kunne dekke klargjøringskostnader og mindre ombygginger ved tilkobling av nye tilfeldige abonnenter. Investeringen er tenkt å ta høyde for noen få tilkoblinger hvert år.

Septikanlegg

Septikmottak fra tette avløpstanker.

I 2021 ble det hentet 1041 m³ septik fra tette tanker i Sør-Aurdal, men vi har bare kapasitet til å ta imot snaue 300 m³. Vi har sett på muligheten til å ha en ekstra avløptank for oppbevaring av slam i perioder med stor pågang. Dette vil også kunne være med på hjelpe renseanlegget til å gå jevnt.

Dette vil også kunne bidra til økte inntekter på mottak av slam.

Vann/Avløp, hovedplan

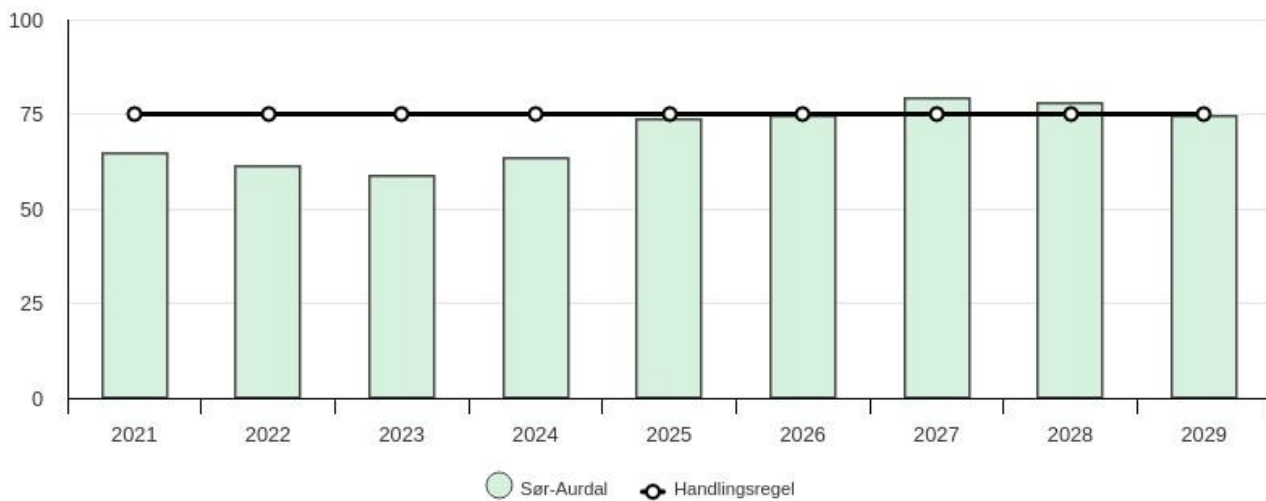
2026: Bytte av Hedalen renseanlegg. Utbygging av 2 pumpestasjoner i Begnadalen.

2027: Ny kum ved krysset Begna Bruk og skifte av utløpsledning Bagn RA.

2028-2029: Skifte av pumpestasjon Pripp (Spangrud)

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Grafen er i %

Tabell	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	KOSTRA 2024	Budsjett 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029
Sør-Aurdal	64,8 %	61,2 %	58,5 %	63,5 %	73,6 %	74,4 %	79,3 %	77,7 %	74,6 %
Handlingsregel	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Rev. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
				2026	2027	2028	2029
Skatt på inntekt og formue	-87 780	-95 370	-95 370	-101 487	-100 590	-98 967	-98 172
Ordinært rammetilskudd	-159 834	-169 225	-169 225	-177 813	-175 304	-174 945	-174 764
Skatt på eiendom	-12 381	-23 944	-23 944	-29 144	-29 344	-29 544	-29 544
Andre generelle statstilskudd	-10 534	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938	-7 938
Sum sentrale inntekter	-270 528	-296 477	-296 477	-316 382	-313 176	-311 394	-310 418

Skatt på inntekt og formue

Legger til grunn KS sin prognosemodell for beregning av skatt og rammetilskudd. Skatt og rammetilskudd må ses i sammenheng.

I fra 2025 er det gjort endringer i inntektssystemet. Endringene av disse fortsetter i 2026. Det er lagt inn en økning i skatteinntekter fra 2025 til 2026 ca 6%.

Endringene i inntektssystemet for kommune fra 2026 vil påvirke skatteinntektene på flere måter. Noen av de viktigste endringene:

1. **Halveringen av kommunenes andel av formuesskatten blir gradvis innført over to år, med den resterende reduksjonen i 2026. Formuesskatten blir erstattet av inntektsskatt.**
2. **Den symmetriske delen av inntektsutjevningen til kommunene blir videre økt fra 62 til 64 prosent i 2026**
3. **Beregning av vekst i frie inntekter fra 2025 til 2026:**
  - Tar hensyn til endringene i inntektssystemet
  - Framskrevne endringer i skattetall er usikre

Disse endringene er ment å jevne ut forskjellene i skatteinntekter mellom kommunene, slik at kommuner med lave skatteinntekter får en større del av veksten.

Ordinært rammetilskudd

Sammen med skatteinntektene er rammetilskuddet den delen av kommunens inntekter som utgjør de frie inntekter.

KS sin prognosemodell som legges til grunn for budsjettering av rammetilskuddet. Siste prognose viser at det blir en nedgang i rammetilskuddet utover i økonomiplanperioden. Dette henger sammen med nedgang i folketallet.

I rammeoverføringene er det lagt inn en deflater som er satt til 3,5% for 2026, med en lønns- og prisvekst på 3,5 %.

Beregningen av rammetilskudd bygger på grunnlagsdata som viser hvor mye Sør-Aurdal kommune koster å drifte. Sør-Aurdal kommune er 19,2 % dyrere å drifte enn en normal kommune. Her settes ulike kriterier som tar høyde for hvilke befolkning kommunen har og hvordan demografien i kommunen er satt sammen.

I tillegg består rammetilskuddet av inntektsutjevning. Inntektsutjevningen justeres basert på kommunens skatteinntekter. Kommuner med lavere enn gjennomsnittlige skatteinntekter får ekstra tilskudd.

Anslaget på frie inntekter innebærer en nominell vekst for Sør-Aurdal kommune fra 2025 til 2026 på 2,9 prosent. I samme periode er anslått landsgjennomsnittlig vekst på 4,1 prosent.

Skatt på eiendom

Vi har pr 30.10.25 ikke mottatt fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlagene for kraftanlegg gjeldende for eiendomsskatteåret 2026 fra Skatteetaten. Det har vært samme problemstilling i forbindelse med utarbeidelsen av tidligere års budsjetter. Det er kraftselskapenes regnskap som avgjør eiendomsskattegrunnlagene for kraftverk, og Sør-Aurdal kommune har derfor også i år måtte tatt utgangspunkt i årets regnskapstall i budsjett 2026. Det er signalisert fra Skatteetaten at tallene skal komme i midten av november 2025. Vi har tidligere år sett at det kan være forholdsvis store svingninger i eiendomsskattegrunnlagene på kraftanlegg fra år til år. Eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg over 10 000 kVA beregnes på grunnlag av et rullerende femårssnitt av kraftanleggets inntekter og kostnader. Beregningen skjer med to års etterslep, og for skatteåret 2026 inngår inntektsårene 2020-2024 i snittberegningen. Det er antydnet at vi må forvente en reduksjon i inntektene fra kraftverk for 2026. Årsaken til reduksjonen er først og fremst økt grunnrenteskatt til staten som trekkes fra i eiendomsskattegrunnlaget.

Kommunen har i 2025 foretatt en ny alminnelig taksering. Sakkyndig takstnemnd jobber nå med utarbeidelse av nye retningslinjer for eiendomsskattetaksering. Da vil det bli utarbeidet nye sjablongverdier (kvadratmeterpriser m.m.) gjeldende for kommende 10-års periode. Kommunestyret vil fastsette promillesatsene for eiendomsskatteåret 2026 i sitt budsjettmøte i desember. Det er derfor noe usikkert hvor eksakt inntektsnivå havner, men det er i budsjettet for 2026 foreløpig lagt inn en samla økning innen eiendomsskatt på 4,5 millioner kr i forhold til budsjett 2025. Det vil bli utarbeidet nye takster på boliger, boliger på landbrukseiendommer, fritidseiendommer, linjenett til kraftverk og alle næringsseiendommer med unntak av kraftverk (totalt over 5300 nye takster).

Andre generelle statstilskudd

Kommunen mottar rentekompensasjon for skole og sykehjemsplasser på ca 1,9 millioner.

Det er lagt inn integreringstilskudd på flyktninger på kr 6 millioner. Her er det også noe usikkerhet da vi ikke vet hvor mange som kommer og hvor mange som reiser igjen.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Rev. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
				2026	2027	2028	2029
Pott lønnsoppgjør	0	5 948	764	6 748	6 748	6 748	6 748
Premieavvik	0	0	0	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
IKT kostnader	2 304	6 200	6 200	6 617	6 617	6 617	6 617
Sum sentrale utgifter	2 304	12 148	6 964	9 165	9 165	9 165	9 165

Pott lønnsoppgjør

Forventet vekst lønnsoppgjøret for 2026. SSB anslår i september at lønnsveksten for 2026 vil endre på 4%. Kommunen har derfor lagt seg på dette som beste estimat.

Premieavvik

Det er forventet et positivt premieavvik for 2026. Det er redusert med 500.000 i forhold til 2025.

Premieavviket styres av differansen mellom pensjonsinnbetalinger og pensjonskostnader. Premieavviket blir fordelt over 7 år og blir da ført tilbake som en pensjonskostnad med 1/7 pr år. Dette gjør til at kostanden holder seg ganske stabil, mens pensjonsinnbetalingene får større svingninger. Pensjonsinnbetalingene påvirkes av reguleringspremien. Pensjoner og pensjonsforpliktelser blir justert opp hvert år i tråd med lønns- og prisveksten i samfunnet. For å dekke disse kostnadene, må kommunene betale reguleringspremien

Driftsutgifter per tjenesteområde (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Rev. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
				2026	2027	2028	2029
Politiske styringsorganer	7 781	13 324	13 824	9 046	8 715	8 546	8 546
Sentraladministrasjonen	6 535	20 001	20 342	21 250	19 600	19 600	19 600
Oppvekst og kultur	73 210	75 979	77 526	79 609	78 989	78 139	78 139
Helse og omsorg	143 025	139 561	142 433	144 320	139 320	139 320	139 320
Samfunnsutvikling	31 202	29 183	29 810	30 629	28 647	28 647	28 647
Driftsutgifter per tjenesteområde	261 753	278 049	283 933	284 853	275 270	274 251	274 251

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Rev. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
				2026	2027	2028	2029
Renteinntekter og utbytte	-7 222	-5 300	-5 300	-4 900	-4 300	-4 300	-4 300
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	15 434	14 350	14 350	13 650	14 450	13 150	12 690
Avdrag på lån	10 553	11 913	11 913	12 373	11 663	13 363	13 823
Netto finansinntekter/finansutgifter	18 764	20 963	20 963	21 123	21 813	22 213	22 213
Finansutgifter i tjenestoområdene	-249	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Totale finansutgifter	18 516	20 863	20 863	21 023	21 713	22 113	22 113
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0

Renteinntekter og utbytte

Renter /avkastning på innskudd og plasseringer beregnes gjennomsnittlig til 4,09% i økonomiplanperioden.

Det er lagt inn en økning i renteinntektene ut ifra prognosen til Kommunalbanken (FRA Markedet) på renter på 3 mnd NIBOR i økonomiplanperioden. Det er så lagt på et anslag ihht til vår hovedbankavtale. Det er videre stipulert renteinntekter fra kommunens avtaler på DnB Liv Garantikonto, renter fra utlån og fra interkommunalt selskap.

Rentebetingelse	2026	2027	2028	2029
Renter innskudd	4,22%	4,06%	4,03%	4,03%

Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter

Tatt utgangspunkt i en rente på 4,19 %, som iflg KBN Finans er gjennomsnittsrenten i vår eksisterende låneportefølje nå frem til 30.10.2025. Gjeldende rente for vår portefølje pr i dag, 30.10.2025, er iflg KBN Finans på 4,13 %.

Vi har hensyntatt utviklingen i våre fastrenteavtaler og signaler i markedet. Vi har lagt inn prognoser hentet fra KBN Finans for de fire kommende årene i økonomiplanperioden.

Rentebetingelse	2026	2027	2028	2029
Eksisterende lån	3,91%	3,76%	3,83%	3,84%

Renteutgiftene på nye lån beregnes gjennomsnittlig til 4,54% i økonomiplanperioden. Renter på eksisterende og nye lån er lagt inn i økonomiplanens forutsetninger.

Økonomiplan for 2026-2029

Det er Kommunalbanken sitt anslag pr 21.09.2025 på budsjettrenter i økonomiplanperioden som er lagt til grunn i stipulering av rentesatser på nye lån.

Rentebetingelse	2026	2027	2028	2029
Renter nye lån	4,67%	4,51%	4,48%	4,48%

Avdrag på lån

Avdrag på lån bestemmes av Kommuneloven. Kommunen er forpliktet til å betale minste tillatte avdrag. Det er et ønske å betale noe mer enn kravet, men med så store investeringer som ligger inne i øk.planen nå, og tøffe økonomiske tider, har vi sett oss nødt til å budsjettere på et minimumsnivå.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

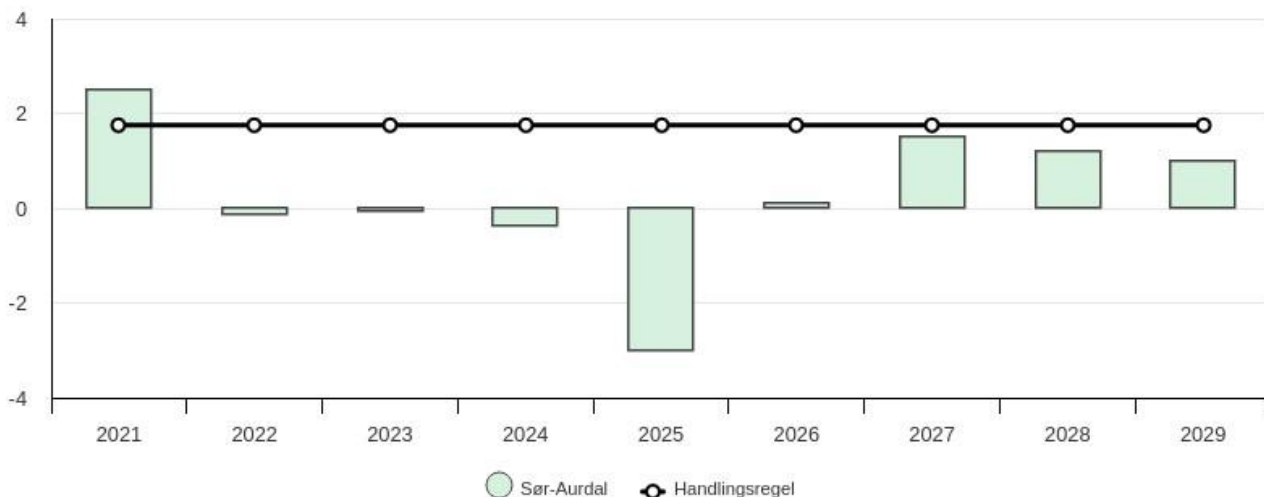
Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Rev. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
				2026	2027	2028	2029
Til ubundne avsetninger	0	0	0	241	5 928	4 765	3 789
Overført til investering	3 122	945	945	1 000	1 000	1 000	1 000
Bruk av ubundne avsetninger	-12 103	-10 928	-11 628	0	0	0	0
Netto avsetninger	-8 981	-9 983	-10 683	1 241	6 928	5 765	4 789
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	7 449	-932	-932	-932	-932	-932	-932
Totale avsetninger	-1 532	-10 915	-11 615	309	5 996	4 833	3 857

Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

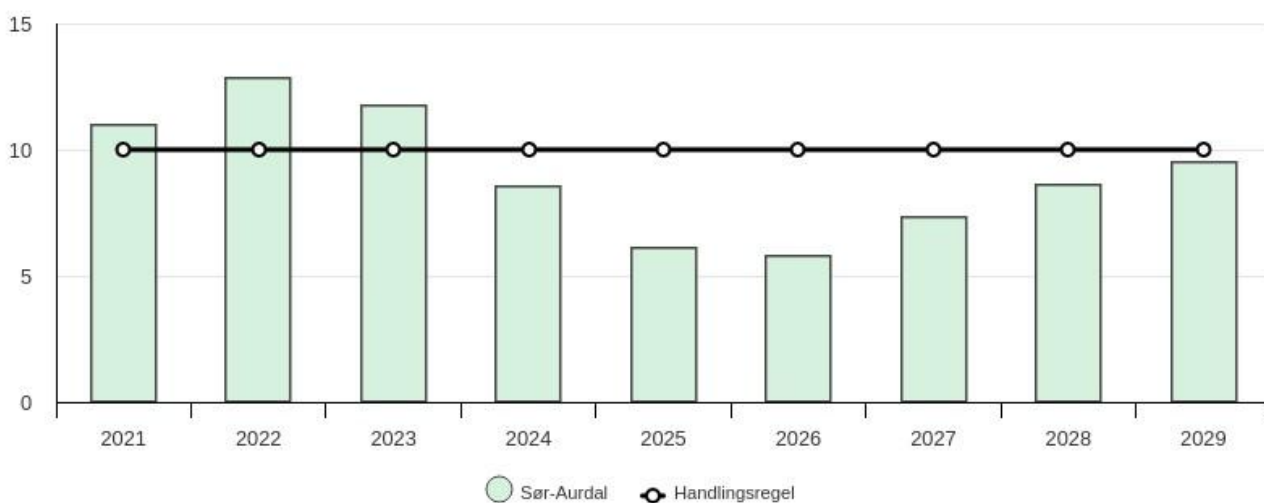
Grafen er i %

Tabell	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	KOSTRA 2024	Budsjett 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029
Sør-Aurdal	2,5 %	-0,1 %	-0,1 %	-0,4 %	-3,0 %	0,1 %	1,5 %	1,2 %	1,0 %
Handlingsregel	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

Grafen er i %

Tabell	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	KOSTRA 2024	Budsjett 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029
Sør-Aurdal	11,0 %	12,8 %	11,8 %	8,6 %	6,1 %	5,8 %	7,3 %	8,6 %	9,5 %
Handlingsregel	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

Kommunens tjenesteområder

Politiske styringsorganer

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	1 888	2 109	2 109	2 064	2 109	2 064	2 064
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 011	1 153	1 153	1 550	1 174	1 050	1 050
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 074	6 023	6 023	1 234	1 234	1 234	1 234
Overføringsutgifter	4 022	4 080	4 580	4 240	4 240	4 240	4 240
Sum Driftsutgifter	7 994	13 367	13 867	9 089	8 758	8 589	8 589
Driftsinntekter							
Refusjoner	-193	-43	-43	-43	-43	-43	-43
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-20	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-213	-43	-43	-43	-43	-43	-43
Sum	7 781	13 324	13 824	9 046	8 715	8 546	8 546

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (tabell)

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Politiske styringsorganer	3 931	9 336	9 336	4 898	4 567	4 398	4 398
Kirkelig fellesråd	3 850	3 988	4 488	4 148	4 148	4 148	4 148
Sum	7 781	13 324	13 824	9 046	8 715	8 546	8 546

Beskrivelse av dagens virksomhet

Ansvaret omfatter politiske ansvarsområder, interkommunal revisjonsordning, kontingenter (KS, LVK) og overføring til Kirkelig fellesråd.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett		13 324	13 324	13 324	13 324
Sum Tekniske justeringer		231	231	231	231
Vedtak forrige periode					
ks 73/24 retaksring eiendomsskatt	Vedtak forrige periode	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Valgavvikling	Vedtak forrige periode	-169	0	-169	-169
Sum Vedtak forrige periode		-5 169	-5 000	-5 169	-5 169
Konsekvensjustert budsjett		-4 938	-4 769	-4 938	-4 938
Konsekvensjustert ramme		8 386	8 555	8 386	8 386
Nye tiltak					
Retaksring eiendomsskatt	Nye tiltak	500	0	0	0

Økonomiplan for 2026-2029

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Økning kirkelig fellesråd	Nye tiltak	160	160	160	160
Sum Nye tiltak		660	160	160	160
Nye tiltak og realendringer budsjett		660	160	160	160
Ramme 2026-2029		9 046	8 715	8 546	8 546

Sammendrag budsjett

Lønnsjusteringer: Alle lønnsposter i budsjettet er økt med 3,5 %. For ordføreren er det lagt inn en økning på 30.000 kroner – fra 854.000 til 884.000 kroner.

Kontrollutvalget: Budsjettet for Kontrollutvalget er uendret fra 2025, jamfør forslaget til kontrollutvalget.

Kirkelig fellesråd: Tilskuddet til Kirkelig fellesråd er økt med 160.000 kroner, som tilsvarer en økning på 3,9 % sammenlignet med fjoråret. Kirkelig fellesråd har i tillegg kommet med et ønske om at rammen økes med 300.000. Dette er lagt inn som et ønsket tiltak.

Eiendomsskatt: Det er satt av 500.000 kroner i 2026 for å fullføre retaksering av eiendomsskatten. Dette beløpet var opprinnelig planlagt for 2025, men er flyttet til 2026 på grunn av betalingsplanen med Eskan.

Vedtak forrige periode

Valgavvikling

Korrigerer av tiltak, da år fire blir feil.

Nye tiltak

Retaksering eiendomsskatt

Kommunen har i 2025 gjennomført retaksering av eiendomsskatt i kommunen. For 2025 ble det satt av 5 millioner til dette prosjektet. Ifølge betalingsplanen til leverandør Eskan skal ca 500.000 betales i 2026. Dette ble det tatt høyde for ved rapportering av 2.tertial.

Økning kirkelig fellesråd

Det årlige tilskuddet til kirkelig fellesråd er økt med 3,9%, som tilsvarer deflator for 2025. Budsjettet er lagt inn med en økning på kr 160.000.

Tilskuddet skal dekke den daglige driften av kirkelige fellesråd. I tillegg til tilskuddet fra kommunen har fellesrådet også inntekter ved festeavgifter, vigslers, leie ut lokaler. Brøyting til de ulike kirkene er en del av kommunen sin brøyteavtale.

Kommunen har lagt inn investeringer som er spilt inn fra kirkelig fellesråd i investeringsbudsjettet.

Ønskede tiltak

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Økning av grunntilskuddet til Kirkelig fellesråd	300	300	300	300
Sum	300	300	300	300

Beskrivelse

Økning av grunntilskuddet til Kirkelig fellesråd

Vedtak fra Fellesrådet om å øke grunntilskuddet. Tiltaket er lagt inn som et ønsket tilskudd og er ikke med i økonomiplanen.

"Fellesrådet (FR) er helt klare på at grunntilskuddet må økes med kr 300.000,- for at FR skal ha noe som helst handlingsrom til å gjennomføre lovpålagte oppgaver som bl.a:

- a. bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b. anlegg, drift og forvaltning av gravplasser,
- c. opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett,
- d. anskaffelse og drift av kirkekontor,
- e. administrativ hjelp for prostens virksomhet nasjonalt yter tilskudd til det,
- f. anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

Sør- Aurdal kirkelige felleråd (SAKFR) er opptatt av å kunne dokumentere behovet for økte inntekter fremfor å diskutere mere kutt, enn de kuttene SAKFR allerede har antydnet: 40% reduksjon administrativt i løpet av 2026 som følge av eventuell pensjonering.

SAKFR har allerede over flere år spart inn på mange områder:

*All møtegodtgjørelse for de offentlig valgte sokne- og fellesrådsmedlemmer er fjernet. Det samme med reisegodtgjøring (kommunestyremedlemmer har fortsatt denne goden)

*Redusert stillingsprosent på Kirketjenere/kirkegårdarbeidere. På dette feltet kan vi ikke redusere mer, da går det ut over gravferdsforvaltningen. En gravferd er ikke bare en gravferd, det er forberedelser med bl.a tining og graving, det er gjennomføring og det er avslutning med lukking av grav, borttrykking av utstyr etc. Når det er små stillinger blir timene fort oppspist. Så her bør det faktisk til en økning i stillinger!

*Sagt opp de to siste klokkestillingene vi hadde. Små stillinger, men likevel viktige for presten og menigheten. Nå gjøres denne tjenesten på dugnad, hvor lenge varer det?

*Redusert fyringsutgifter. Vi følger med på værmeldinger, og fyrer ikke opp kirkene om været tilsier at det er varmt nok. Vi har også en makstemperatur på 19 grader under seremonier og avventer med oppstart av fyringen så lenge vi kan. Vi fyrer altså ikke «for kråka». Temperaturen i kirkene reduseres til 5 grader når kirken ikke er i bruk.

*Menighetsbladet er nå ikke lenger gratis men må abonneres på. Menighetsbladet har eksistert i 81 år. Dette er ikke en lovpålagt oppgave, men vi vet at både medlemmer og ikkemedlemmer av kirken hadde glede av bladet. Stadig flere abonnerer på bladet, det viser at det er savnet i postkassene.

Hva har vi gjort for å øke inntektene på andre områder:

*Festeavgiftene er økt, vi ligger med høyt prisnivå sammenlignet med andre områder – men vi er likevel ikke dyrest i Valdres.

*Guideprisene er øket hvert år og åpningstiden redusert. Dette betyr mange henvendelser utenom åpningstid som vi dessverre ikke alltid kan imøtekomme.

*Utleie av kirkene har blitt økt flere ganger – vi nærmer oss en pris der vi frykter det blir færre konserter enn flere, og da går inntekten ned.

VIKTIG:

*Sokneråd og fellesrådsansatte jobber mye dugnad, dette må synliggjøres! Kirkevergen vil be alle sokneråd dokumentere antall timer de bruker på arbeid for kirken,

*Alle møter er uten møtegodtgjørelse, ingen form for dekning av reiseutgifter for sokneråda.

*Sokneråda har etablert minnelunder av egne midler, dette er i utgangspunktet en kommunal oppgave.

*For at konfirmantene skal kunne reise på leir – går alle sokneråd inn med tilskudd på kr 1000,- pr konfirmant tilhørende eget sokn.

(Viktig også å presisere at sokneråda ikke har store inntektsmuligheter – de kan be om ofring til tiltak de ønsker gjennomført og det hender noen råd er så heldige å få testamentariske gaver. I tillegg selges «blomsterkort» kort til bruk i forbindelse med spesielt gravferd – der inntektene går til gjennomføring av tiltak på kirkegården, som i utgangspunktet er en offentlig oppgave!)

** Det er fryktelig tungt for fellesrådsansatte å sitte i stadig engstelse for reduisering av stillinger eller oppsigelser. Det psykososiale arbeidsmiljøet må tas vare på.

**Det blir flere eldre i kommunen og det er stor sannsynlighet for at arbeidspresset øker i forbindelse med gravferder både for de som jobber ute og for de som jobber i administrasjonen. En reduisering av stillingsprosent i fellesrådet er ikke forenelig med dette på sikt.

SAKFR trenger økte midler og følgende budsjettposter er særs viktige:

- Energi: Kirkene må kunne varmes opp slik at det er mulig å kunne sitte stille under en seremoni som gudstjeneste, vielse og gravferd også på vintertid.
- Forsikringer: Vi har dyre, men gode forsikringer. Forsikringer som er tilpasset kirkelige bygninger som KNIF tilbyr, er ikke lette å få avtale på
- KLP: er vanskelig å forutsi – men pr dd er fondet brukt opp i KLP, vi vil få noe i 2026 men ikke så mye som vi har brukt av fondet i 2025
- Lønn: Vi trenger folk for å gjennomføre lovpålagte oppgaver og ser at med et strengt budsjett og tøffe tider kommer også sykemeldinger. Herunder kommer også behovet for betalte klokkestillinger: Fellesrådet mener at klokkestillinger må være betalt, for at man skal kunne opprettholde denne hjelpen til presten.
- Ordinært vedlikehold: Vi har 6 kirkelige bygninger og 5 kirkegårder som skal driftes – med stadig mindre økonomisk handlingsrom er det ikke mulig å få gjennomført enkelt vedlikehold. Dette fører igjen til større vedlikeholdproblemer over tid, og blir veldig mye dyrere.

Forslaget til vedtak i denne saken ble:

Fellesrådet mener tilskuddet fra kommunen må økes på generelt grunnlag: kr 300.000,- i tillegg til årlig økning jfr lønnsvekst.

Økonomiplan for 2026-2029

Fellesrådet vil presisere følgende områder det økte tilskudd trengs til:

Forsikringer, KLP, Lønn, oppvarming av byggene og midler til ordinært vedlikehold.

FR ber kirkevergen sette opp en oversikt over alle lovpålagte oppgaver. Dette må legges frem for KS sammen med oversikten over alt gratisarbeid som gjøres for at oppgavene skal bli gjennomført..

Utover dette ønsker FR å utfordre kommunestyre på hvilke områder FR kan spare."

Sentraladministrasjonen

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	11 923	18 758	13 914	20 891	20 741	20 741	20 741
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	9 828	11 953	11 953	12 774	11 274	11 274	11 274
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	192	198	198	209	209	209	209
Overføringsutgifter	6 952	203	203	203	203	203	203
Finansutgifter	43 423	27 208	27 208	27 264	33 041	32 278	31 302
Sum Driftsutgifter	72 317	58 319	53 475	61 341	65 468	64 705	63 729
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-144	-49	-49	-50	-50	-50	-50
Refusjoner	-18 305	-3 512	-3 512	-3 512	-3 512	-3 512	-3 512
Overføringsinntekter	-285 379	-296 477	-296 477	-316 382	-313 176	-311 394	-310 418
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-23 707	-16 328	-17 028	-5 000	-4 400	-4 400	-4 400
Sum Driftsinntekter	-327 535	-316 367	-317 067	-324 944	-321 138	-319 356	-318 380
Sum	-255 218	-258 047	-263 591	-263 604	-255 671	-254 652	-254 652

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (tabell)

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Sentraladministrasjon (Interne stab- og støttefunksjoner)	19 735	27 257	22 383	30 156	28 506	28 506	28 506
Sentraladministrasjon (Fellestjenester)	190	192	192	203	203	203	203
Sentraladministrasjon (Felles innkjøp)	-12	0	30	56	56	56	56
Frie inntekter	-285 379	-296 477	-296 477	-316 382	-313 176	-311 394	-310 418
Interne finansposter	10 248	10 980	10 280	22 364	28 741	27 978	27 002
Sum	-255 218	-258 047	-263 591	-263 604	-255 671	-254 652	-254 652

Beskrivelse av dagens virksomhet

Ansvarer omfatter Kommunedirektørens ledergruppe, økonomiavdeling og HR-avdeling. Til sammen inkludere dette lønn/personal, internkontroll, politisk sekretariat, post/arkiv og ekspedisjon/sentralbord. Avdelingen har et koordineringsansvar og en støtte- og rådgiverfunksjon for samtlige tjenesteområder.

Hovedmål:

Sørge for overordnet administrativ samordning av hele kommunens virksomhet, inkludert politisk sekretariat, og yte bistand til tjenestestedene innen internkontroll, økonomistyring, rekruttering, arbeidsgiver-spørsmål m.m.

Innkjøp Valdres / FOKVA er et vertskommunesamarbeid med Sør-Aurdal kommune som vertskommune og har som formål å oppnå økonomiske innsparinger og bedre innkjøpsrutiner ved samarbeid om

(større) anskaffelser i henhold til lov/forskrift om offentlige anskaffelser. Innkjøp Valdres og FOKVA skal være kommunenes fremste kompetanse på innkjøpsfaglige spørsmål.

Utfordringer og strategi

Utfordringer:

Det er høye forventninger til avdelingen når det gjelder service, kvalitet og kompetanse både internt og eksternt.

Sentraladministrasjonen merker at det er knapphet på administrative ressurser i forhold til arbeidsmengde og krav til arbeidsutførelse, dette på grunn av at flere ansatte over lengre tid har hatt doble stillinger.

Avdelingen forsøker derfor å nytte ressursene best mulig, blant annet ved å:

- sikre at flere kan utføre noen av de samme arbeidsoppgavene og dermed redusere sårbarhet
- utstrakt bruk av digitale verktøy for å opprettholde servicenivået og effektivisere saksbehandlingen

Dette fordrer jevnlig oppdatering og ajourhold av kunnskap og kompetanse. Det er utfordrende å klare å holde seg oppdatert på det man bør og skal, når det er få ressurspersoner som jobber med de samme tingene. Daglig drift må ha førsteprioritet. Vi utreder nå felles administrativ løsning i Valdres innen områdene HR, økonomi og post/arkiv. Her vil det foreligge en anbefaling til kommunedirektørene innen 1. februar 2026.

Flere av sentraladministrasjonens medarbeidere nærmer seg pensjonsalder, og kommunen vil derfor miste verdifull kunnskap de kommende årene. Samtidig er det en god anledning for å tenke nytt, og rekruttere inn kompetanse tilpasset fremtidens muligheter og utfordringer.

Det blir vurdert som svært viktig og nødvendig framover å ha et høyt fokus på internkontroll, og at det gjennom internkontrollen er tydelig og avklart hvem som har ansvar for hva og hvordan oppgavene skal løses. Dette skal det bli jobbet aktivt med framover slik at ressursene blir nyttet til "må" oppgaver.

Fokus framover:

Det er et stort behov for en sektorovergripende opplæring innen områdene økonomi og personal, da spesielt med fokus på lederrollen, omstilling og utvikling av kommunen. Her vil vi bruke skjønnsmidler for å iverksette en systematisk opplæring på ulike nivå i organisasjonen. Denne vil bli iverksatt i løpet av 2026.

Internkontroll må fortsatt ha høyt fokus og bli prioritert da den styrer hvordan vi sikrer forsvarlig og lovlig drift av våre tjenester.

Sikkerhet og beredskap som grunnpilar i kommunens arbeid

De siste årene har vi opplevd betydelige endringer både globalt og nasjonalt som påvirker kommunens rammevilkår. Krig i Europa, økende kriminalitet, økonomisk usikkerhet og en tiltagende klima- og naturkrise stiller nye krav til vår planlegging og drift. For å møte disse utfordringene må sikkerhet og beredskap være en integrert del av kommunens strategiske arbeid.

Overordnet Risiko- og sårbarhetsanalyse er utarbeidet for perioden 2025-2029, og overordnet beredskapsplan, med tilhørende tiltakskort, er for perioden 2022-2026. I tillegg til de overordnede

Økonomiplan for 2026-2029

planene utarbeides det rutiner i de enkelte tjenestene. Beredskapskoordinator har gjennomført papirøvelser sammen med leder og ansatte ute i noen av tjenestene våre. Vi erfarer at dette er svært nyttig og vil fortsette dette arbeidet i flere tjenester. Kommunene i Innlandet har fått et nytt kommunikasjonssystem, Rayvn, som skal brukes i krisehåndtering. Gjennom papirøvelser og opplæring må vi bli gode i bruken av dette.

Egenberedskap er en viktig forutsetning for samfunnssikkerhet. Kommunen vil samtidig styrke sin operative beredskap gjennom konkrete investeringer, blant annet i nødaggregat til sykehjemmet for å sikre kontinuitet i kritiske tjenester ved strømbrudd. Videre vil vi prioritere overvåking av vannverkene for å ivareta trygg vannforsyning under alle forhold.

Gjennom disse tiltakene legger vi grunnlaget for en robust og handlekraftig kommune som kan stå imot uforutsette hendelser og bidra til trygghet for innbyggerne.

Gjennom disse tiltakene legger vi grunnlaget for en handlekraftig kommune som kan håndtere uforutsette hendelser og bidra til trygghet for innbyggerne.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett		20 001	20 001	20 001	20 001
Sum Tekniske justeringer		115	115	115	115
Vedtatt forrige periode					
Omstillingsbehov- statsforvalteren	Vedtatt forrige periode	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Reduksjon i årsverk	Vedtatt forrige periode	-150	-300	-300	-300
Vakant komm.sjef stilling	Vedtatt forrige periode	400	400	400	400
Sum Vedtak forrige periode		-950	-1 100	-1 100	-1 100
Sum Budsjettendring i år		584	584	584	584
Sum Lønns- og prisvekst		-0	-0	-0	-0
Konsekvensjustert budsjett		-252	-402	-402	-402
Konsekvensjustert ramme		19 750	19 600	19 600	19 600
Nye tiltak					
Omstillingsbehov- Statsforvalteren	Nye tiltak	1 500	0	0	0
Sum Nye tiltak		1 500	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett		1 500	0	0	0
Ramme 2026-2029		21 250	19 600	19 600	19 600

Sammendrag budsjett

Når økonomiplanen for 2024-2027 ble vedtatt, ble det samtidig bestemt at det skulle spares 150.000 i budsjettet for sentraladministrasjonen for årene 2025 -2027. Det er tatt ned 20% på sentraladministrasjonen ved å ikke ansette ved ledig stilling i 2026 også.

Det er lagt inn et tiltak på omstillingsbehov- Statsforvalteren. Dette er lagt på sentraladministrasjon, men vil gjelde tiltak for hele kommunen.

Innen sektoren sentraladministrasjon ligger sentrale poster som skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt og andre generell statstilskudd. Justering på disse er omtalt i et eget kapittel - hovedtallene i budsjettforslaget. Justeringer som er gjort på sentrale poster som lønnsoppgjør, ikt kostnader, pensjon og premieavvik er omtalt i samme kapittel.

Vedtak forrige periode

Omstillingsbehov- statsforvalteren

Kommunen har mottatt 1,2 millioner i ordinære skjønnsmidler for 2025.

Statsforvalteren har skrevet følgende til kommunen:

"Kommunen har et betydelig omstillingsbehov som følge av store demografiendringer og betydelige levekårsutfordringer. Kommunen vurderes i utgangspunktet til ha et økonomisk handlingsrom til å håndtere nødvendig omstilling. Samtidig ser vi at kommunenes rammevilkår nå er krevende. Vi er bekymret for at kommuner ikke setter inn nødvendige og tilstrekkelige tiltak raskt nok. Vi mener det derfor er viktig å bidra med skjønnsmidler for at det viktige omstillingsarbeidet i kommunen gjennomføres på en god måte.

De ordinære skjønnsmidlene kommunen mottar for 2025 skal benyttes til å gjennomføre nødvendig omstilling. Bruken tilpasses kommunens behov. Midlene kan for eksempel benyttes til analyser eller gjennomføring av tiltak både mellom kommuner, overordnet for kommunen og mellom sektorer. "

Reduksjon i årsverk

Kommunen får reduksjon i inntekter over rammetilskuddet pga nedgang i folketall. Kommunen er derfor avhengig av å redusere antall årsverk for å møte utfordringen med å få økonomien i balanse.

Det må planlegges og implementeres nye arbeidsprosesser som skal legge til rette for utføringen av dagens og fremtidens arbeidsoppgaver. Det må også vurderes om omfanget av arbeidsoppgaver skal reduseres.

Nedtak av stillinger forsøkes først og fremst løst ved naturlig avgang. Det vil si at når en stilling blir ledig skal det gjøres en grundig vurdering av om det er behov for å rekruttere inn en ny ansatt i den ledige stillingen.

Det er lagt inn reduksjon i antall årsverk i alle sektorer. Det er tatt utgangspunkt i at et årsverk koster 800.000 inkl sosiale utgifter.

Det er ikke lagt inn reduksjon i 2024, da sektorene må jobbe med omstilling for å klare å løse arbeidsoppgaver eller få en oversikt over oppgaver som vi ikke lenger kan løse.

Ved behandling av økonomiplan for 2023-2026 ble det lagt inn to innsparingstiltak på Oppvekst/kultur og Plan/teknisk.

Øk.plan 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Innsparing skole	-600	1400	1800	2000
Innsparing formålsbygg	-500	1000	1500	

Tiltakene som er lagt inn i økonomiplan 2024-2027 er lagt inn i tillegg.

øk.plan 2024-2027	2025		2026		2027	
	kr	årsverk	kr	årsverk	kr	årsverk
Helse og omsorg	-	2,5	-	3,1	-	3,8
Oppvekst og kultur	-500	0,6	-	1,3	-	1,9
Plan og teknisk					-500	0,6
Sentraladministrasjon	-150	0,2	-300	0,4	-450	0,6
Sum	-	3,3	-	4,8	-	6,9
	2650		3800		5950	

I slutten av økonomiplanperioden vil kommunen ha redusert 6,9 årsverk totalt. Det er ikke nye 4,8 årsverk i 2026 og ytterligere 6,9 årsverk i 2027, men en økning i forhold til 2025. Altså 1,5 årsverk mer i 2026 og 2,1 årsverk ytterligere i 2027.

Vakant komm.sjef stilling

Kommunalsjefstillingen på Samfunnsutvikling skal vurderes om den skal lyses ut i løpet av våren 2025. Lagt inn innsparing på ca 6 mnd.

Nye tiltak

Omstillingsbehov- Statsforvalteren

I 2025 fikk kommunen 1,2 millioner i omstilling, i forlengelsen av dette har vi mottatt 1,5 millioner i 2026. Dette er for at vi skal få gjennomført det vi har startet på. I hovedsak vil dette i 2026 brukes innen Helse og Omsorg. For at de skal kunne tilpasse seg hverdagen som kommer med færre arbeidsfolk og flere som har behov for hjelp.

Oppvekst og kultur

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	79 020	76 125	77 671	78 882	78 262	77 412	77 412
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	7 439	5 959	5 959	6 152	6 152	6 152	6 152
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 817	4 157	4 157	4 863	4 863	4 863	4 863
Overføringsutgifter	1 909	788	788	788	788	788	788
Finansutgifter	1 592	123	123	123	123	123	123
Sum Driftsutgifter	93 777	87 152	88 698	90 807	90 187	89 337	89 337
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-3 178	-2 420	-2 420	-2 447	-2 447	-2 447	-2 447
Refusjoner	-15 804	-8 538	-8 538	-8 538	-8 538	-8 538	-8 538
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 585	-214	-214	-214	-214	-214	-214
Sum Driftsinntekter	-20 567	-11 172	-11 172	-11 199	-11 199	-11 199	-11 199
Sum	73 210	75 979	77 526	79 609	78 989	78 139	78 139

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (tabell)

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Innvandrertjeneste	1 895	1 786	1 816	1 877	1 877	1 877	1 877
Bagn skule	18 847	19 337	19 726	19 054	18 554	18 554	18 554
Oppvekst og kultur, felles drift	7 543	7 444	7 530	7 618	7 498	7 498	7 498
Sør-Aurdal Frivilligsentral	371	380	396	408	408	408	408
Sør-Aurdal ungdomsskole	13 711	13 707	13 984	13 412	13 412	13 412	13 412
Begnadalen barnehage	10	2 348	2 394	3 127	3 127	2 277	2 277
Hedalen naturbarnehage	5 903	4 498	4 601	4 976	4 976	4 976	4 976
Reinli barnehage	13 816	14 434	14 747	16 481	16 481	16 481	16 481
Sør-Aurdal folkebibliotek	1 105	1 400	1 423	1 443	1 443	1 443	1 443
Hedalen barne- og ungdomsskole	10 011	10 646	10 909	11 213	11 213	11 213	11 213
Sum	73 210	75 979	77 526	79 609	78 989	78 139	78 139

Beskrivelse av dagens virksomhet

Oppvekst og kultur består av:

- Sør-Aurdal folkebibliotek og filialen i Hedalen
- Sør-Aurdal kulturskole
- Kulturområdet
- Frivilligsentralen
- Begnadalen barnehage (Oppstart januar 2025)
- Hedalen naturbarnehage
- Reinli barnehage
- Hedalen barne- og ungdomsskole
- Sør-Aurdal ungdomsskole
- Bagn skule
- Innvandrer-tjenesten

- Oppvekst og kultur felles drift
- PPT-Valdres (Nord-Aurdal er vertskommune)

Sør-Aurdal folkebibliotek: Bibliotekene våre er regulert av *Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven)*. Bibliotekenes hovedoppgaver er:

- **Fremme opplysning, utdanning og kultur** – gratis tilgang til bøker, medier og kunnskap. I vår kommune er folkebiblioteket i tillegg bibliotek for skolene og barnehagene.
- **Tilby gratis og åpen tilgang** for alle innbyggere.
- **Være en uavhengig møteplass** – arena for offentlig samtale og debatt.
- **Tilbud til alle aldersgrupper** – med kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Sør-Aurdal kulturskole: Kulturskolen er forankret i *Opplæringsloven § 26-1 Kulturskole*. Kulturskolens hovedoppgaver er:

- **Tilby kunst- og kulturfaglig opplæring** – musikk, dans, teater, visuelle kunstfag m.m.
- **Fremme kulturell deltakelse og mangfold** – inkluderende tilbud for alle barn og unge.
- **Styrke lokalt kulturliv** – samarbeid med skole, SFO og frivillighet. Samarbeid gjennom prosjektet "Kultur for alle" samt søknad om kulturskolen inn i SFO.
- **Bidra til sosial inkludering** – forebyggende og helsefremmende tiltak.
- **Tilby opplæring på ulike nivåer** – kjerneprogram, fordypning og breddetilbud.

Kulturområdet: Kulturområdet forholder seg til *Kulturloven, Plan- og bygningsloven og Kommuneloven*. Kultur er organisert innen oppvekst og kultur fellesdrift og består av en 50 % stilling. Rådgivers hovedoppgaver innen området er:

- **Tilrettelegge for et mangfoldig kulturliv** – kunst- og kulturtilbud for alle. Her kan Den kulturelle spaserstokken og Den kulturelle skolesekken nevnes.
- **Planlegging og strategi** – integrere kultur i kommunens samfunnsplanlegging. Kulturplanen.
- **Støtte frivillighet og lokale aktører** – tilskudd, samarbeid og arenaer.
- **Prioritere barn og unge** – sikre gode oppvekstvilkår og inkludering. Barn og unge prioriteres innen de ulike kommunale støtteordningene.

Frivilligsentralen: Frivilligsentralen er ikke lovpålagt, men reguleres gjennom statlige retningslinjer og tilskuddsordninger. Sentralens områder er blant annet:

- **Stimulere til frivillig aktivitet** – skape møteplasser og legge til rette for engasjement i lokalsamfunnet.
- **Formidle kontakt mellom frivillige og behov** – koble mennesker som vil bidra med dem som trenger hjelp.
- **Tilrettelegge for samarbeid** – med lag, organisasjoner, kommunen og næringsliv.
- **Bidra til inkludering og forebygging av utenforskap** – gjennom sosiale aktiviteter og nettverk.

Barnehage: *Barnehageloven (§§ 1–2)* og *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* styrer driften av barnehagene våre. Barnehagens hovedoppgaver er:

- **Ivaretar omsorg og lek** – i samarbeid med hjemmet, som grunnlag for allsidig utvikling.
- **Fremmer læring og danning** – gir barn mulighet til utforsking, skaperglede og mestring.
- **Tilby et trygt og inkluderende miljø** – med respekt for mangfold og likeverd.
- **Ivareta barns medvirkning** – tilpasset alder og forutsetninger.

- **Formidler verdier og kultur** – og gir rom for barns egen kulturskaping.

Antall årsverk barnehage: Antall årsverk i barnehage reguleres ut ifra bemanningsnorm og pedagognorm. Bemanningsnorm: Minimum én ansatt per tre barn under 3 år og minimum én ansatt per seks barn over 3 år. Pedagognormen: Minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år og minst én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Det er lite rom innenfor økonomiplanperioden til å kunne legge inn bemanning over lovpålagte normer.

Skole: Skolene våre tufter sin drift på *Opplæringsloven* og *Forskrift til opplæringsloven* (inkl. læreplanverket). Skolenes hovedoppgaver kan sammenfattes som:

- **Gi likeverdig og tilpasset opplæring** – for alle barn og unge. All opplever mestring og utvikling uavhengig av ståsted.
- **Fremme kunnskap, ferdigheter og danning** – som grunnlag for livsmestring og samfunnsdeltakelse.
- **Bygge på verdier som demokrati og likestilling** – og motarbeide diskriminering.
- **Sikre et trygt og godt skolemiljø for alle** – fysisk skolemiljø og psykososialt skolemiljø

Antall årsverk skole: Det er lovpålagt en minstenorm for lærertetthet.

- **1.–4. trinn:** Maksimalt **15 elever per lærer**
- **5.–10. trinn:** Maksimalt **20 elever per lærer**
Normen gjelder **gjennomsnitt per hovedtrinn på skolenivå**, ikke per klasse.
Individuelt tilrettelagt undervisning og særskilt norskopplæring regnes ikke med i beregningen.

Innvandrertjenesten: Innvandrertjenesten har sitt ansvar beskrevet i *Integreringsloven* (Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid). Noen av tjenestenes hovedoppgaver er:

- **Bosette flyktninger** – i tråd med IMDi-anmodning og kommunale vedtak.
- **Gjennomføre introduksjonsprogram** – norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidspraksis. Introduksjonsprogrammet kjøpes av Nord-Aurdal kommune.
- **Tilrettelegge for integrering** – samarbeid med lokalsamfunn, frivillighet og næringsliv.
- **Gi råd og veiledning** – om rettigheter, bolig og tjenester.
- **Forebygge utenforskap** – gjennom nettverk, fritidstilbud og språktrening. Her er det godt samarbeid med blant annet Frivilligsentralen, Røde Kors og Idrettslag.

Oppvekst og kultur felles drift: Her er kulturområdet, kulturskolen, leirskole, gjesteelever i andre kommuner, PPT og administrasjon plassert. Oppgaver som ivaretas her er blant mye annet drift av barnehage- og skoleadministrative system, opptak til barnehage, skoleskyss, ulike typer planarbeid og refusjoner, faktureringsgrunnlag, postmottak, utarbeide rutiner og så videre. I tillegg til faste oppgaver har administrasjonen en svært viktig funksjon i å støtte og avlaste lederne ute i tjenestene og kommunalsjef.

PPT: Pedagogisk psykologisk tjeneste er et interkommunalt samarbeid der Nord-Aurdal er vertskommune. PPT er omtalt i *Barnehageloven* (§§ 33–35) og *Opplæringsloven* (§ 11-13). Viktige oppgaver som ligger til PPT er blant annet:

- **Støtte barnehager og skoler** – i forebyggende arbeid og tidlig innsats.
- **Utarbeide sakkyndige vurderinger** – der loven krever det.
- **Bidra til tilrettelegging** – for barn og elever med særlige behov.

Økonomiplan for 2026-2029

- **Bidra til kompetanse- og organisasjonsutvikling** – til barnehager og skoler.
- **Samarbeide tverrfaglig** – med helsetjeneste, barnevern og andre relevante tjenester.

Demografi og elev-/barnetall:

Elevtallet samlet sett for Sør-Aurdal kommune:

Skoleåre t 2013/20 14	Skoleåre t 2014/20 15	Skoleåre t 2018/20 19	Skoleåre t 2019/20 20	Skoleåre t 2020/20 21	Skoleåre t 2021/20 22	Skoleåre t 2023/20 24	Skoleåre t 2024/20 25	Skoleåre t 2025/20 26
373	363	331	326	300	295	281	261	261

Synkende elevtall: Som tabellen viser, har vi over år hatt et synkende elevtall i Sør-Aurdal.

Sammenligner vi skoleåret 2025/2026 med skoleåret 2013/2014, ser vi at vi har hatt en nedgang på 112 elever samlet sett for kommunen.

Barnetall/elevtallsutvikling:

- Barnehageåret 2024/2025: Kommunestyret vedtok at det skulle være barnehage i Begnadalen. På grunn av utfordringer knyttet til bygget, måtte oppstarten i Begnadalen utsettes til januar 2025. Barnehageåret 2025/2026 er det 8 barn i barnehagen. Drift i Begnadalen skal evalueres etter 3 år.
- Det er mulig å gjennomføre ytterligere strukturendringer med tanke på ungdomstrinn og barnehage.

Framskrivning av fødselstall fra SSB:

	2024	2025	2026	2027	2030	2040
Hovedalternativet	23	20	20	20	20	20
Lav nasjonal vekst	23	19	18	17	16	14

Tallene fra Statistisk sentralbyrå viser dessverre ikke fordeling av fødselstall mellom kretser.

Antall barn i Reinli barnehage: 69 barn og 99 plasser. 5 på venteliste som ønsker oppstart i løpet av barnehageåret. Barnehagen har ikke plass til disse ungene med bakgrunn i arealnormen. Det er bygget som setter begrensningene. De siste årene har det kommet mange småbarn til Reinli barnehage. Flere småbarn krever flere ansatte på grunn av bemanningsnormen for små og store barn.

Antall barn i Hedalen naturbarnehage: 18 barn og 26 plasser. 5 på venteliste som ønsker oppstart i løpet av barnehageåret.

Antall barn i Begnadalen barnehage: 8 barn og 16 plasser. 2 på venteliste som ønsker oppstart i løpet av barnehageåret.

Utfordringer og strategi

Barnehage:

Den største utfordringen i barnehage er knyttet til bemanning:

- **Bemanningsnorm og pedagognorm:** Den største utfordringen er å ha **nok bemanning gjennom hele dagen** i og med at barna oppholder seg i barnehagen godt over 7,5 time som er ansattes arbeidstid. Barnas oppholdstid kan være 9 timer, mens ansattes "oppholdstid" er 7,5 time.
- Under pandemien, da flesteparten av barna og ansatte oppholdt seg i barnehagen fra 8-15.30, hadde vi mulighet til å heve kvaliteten på tilbudet i barnehagen med bakgrunn i bemanningstettheten. **Må åpningstiden reduseres noe i framtida?**
- Kompetanseheving, samarbeid med andre, ulike møter og så videre: Dette fører til reduksjon i bemanning på avdeling.
- Det at barnehagene bemannes ut ifra antallet barn som har rett til plass og som søker på hovedopptaket, fører til at det i mange tilfeller ikke er mulig å gi tilbud om plass til innflyttere og flyktninger som bosettes i løpet av barnehageåret.

I Reinli barnehage er det utfordringer knyttet til bygget. Det kan kort nevnes:

- Barnehagen er ikke **universelt utformet**. Kun én avdeling har direkte adkomst utenfra og inn for rullestolbrukere, og trange garderober gjør det utfordrende å sikre tilgjengelighet for alle. Barn plasseres på avdeling ut ifra alder og utvikling, og det er slik utfordrende at bygget ikke er universelt utformet.
- Møterom, gymsal, arbeidsplasser og styrerkontoret er ikke tilgjengelig for alle.
- Byggets utforming er også krevende med tanke på **renhold**: Trapper, dørstokker, slitte gulv og overflater, kriker og kroker. Barnas garderober er i tillegg svært fulle da det er mange barn i barnehagen.
- Det er ikke plass til at alle ansatte får **parkert**, og det må parkeres "ulovlig" for å få plass til alle. Noen dager er det også vanskelig for alle foreldre å få parkert når de skal hente i barnehagen.
- Det er ikke plass til garderober for alle ansatte og det er ikke nok stellebord med tanke på de minste. Bygget setter begrensningene.
- Trafikksikkerhet: Når barnehagen skal ut i nærområdet, er det rett ut på veien når de kommer ut av porten
- Det er gjort det som kan gjøres for å bedre **trafikksikkerheten** ved/rundt Reinli barnehage
- Bygget er godkjent for 100 plasser. Ut ifra fødselstall og venteliste vil det kunne være ca 20 barn som ønsker oppstart høsten 2026, da det samtidig kun er 4 barn som går over til Bagn skule. Det planlegges derfor for en **uteavdeling** med base i en større grillhytte og det vurderes muligheter for å ta i bruk gymsal og kjeller i daglig drift. Dette må skje i et samarbeid med Reinli grendeutvalg.

Det er utfordrende å ha en så liten barnehage som **Begnadalen barnehage** med tanke på få ansatte og en liten barnegruppe. De ansatte har få å spille på og barna har få å strekke seg etter, bli utfordret av og lære av. Det pedagogiske tilbudet blir ikke av samme kvalitet som man kan få til i en større barnehage. Det fungerer bra for de minste barna, men det er mer utfordrende for de større barna. Det er fremdeles noen felles personalmøter i Hedalen og Begnadalen for å bedre legge til rette for en videreutvikling av profesjonsfellesskapet.

Skole:

Som vist under beskrivelse av dagens virksomhet, har vi over flere år sett en **stor nedgang i antallet elever**. For Hedalen barne- og ungdomsskole medfører det lave elevtallet at klassetrinn slås mer sammen og det undervises fådelt. Det er krevende å undervise i fådelte grupper, og reduksjoner i antall årsverk fører til at det er færre å spille på. Skolene arbeider med å videreutvikle sin praksis slik at ressurser brukes på en måte som kommer flest mulig elever til gode samtidig som de ansatte opplever å ha en god arbeidshverdag. Felles for skolene er at vi har dedikerte ansatte med høye krav til seg selv. Nå når antall årsverk reduseres, må praksis endres med tanke på den tjenesten vi tilbyr.

Skoleåret 2024/2025 ble **kommunal plan for skoleutvikling i Sør-Aurdal kommune** utarbeidet i samarbeid med fagmiljø fra Høyskolen i Innlandet, der formålet er å sette en felles retning for utviklingsarbeidet i kommunen. Planen er forankret i kommunens samfunnsdel, i tillegg til *Temaplan for Oppvekst og kultur mot 2030*, og bygger på verdier og prinsipper i Opplæringsloven og læreplanverket LK20. Resultater fra elevundersøkelsen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver, i tillegg til kommunens deltakelse i Oppfølgingsordningen i perioden 2020-2023, ligger også til grunn for målsettingene i planen.

Planen skal være et verktøy for alle ansatte ved skolen i Sør-Aurdal, og skal legge til rette for et profesjonsfaglig fellesskap som er opptatt av hvordan skolens praksis bidrar til elevenes læring og utvikling. Et viktig prinsipp i dette arbeidet og i planen er *vi-fellesskap*. Tillit, støtte, ansvar og etablert kultur for samarbeid skal være grunnleggende praksis i utviklingsarbeidet i Sør-Aurdal kommune

Ut ifra den kommunale planen har skolene laget sine **egne planer for utviklingsarbeid ut ifra skolens behov**. Her prioriteres målsetninger fra den overordnede planen med tilhørende oversikter over tiltak og kjennetegn på god praksis.

Barn/elever med sammensatte behov: Vi opplever at vi innen oppvekstområdet skal ivareta flere barn/elever med sammensatte behov for ivaretagelse, støtte og læring. Sør-Aurdal er en liten kommune med forholdsvis begrensede ressurser som innehar etterspurt spesialkompetanse. De ansatte får hevet sin kompetanse blant annet i samarbeidet med PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste) og HAB (Habiliteringstjenesten). Et økende antall barn/elever med sammensatte behov utfordrer kompetansebehovet og ressursbehovet. Tidlig og rett innsats er en god investering for den enkelte og for samfunnet.

Innvandrertjenesten:

Vi erfarer at det er et økende behov for oppfølging og ulike tilpasninger ved bosetting. Det være seg oppfølging i forbindelse med helse og behov for fysiske tilpasninger i bolig. Vi strekker oss så langt det er mulig for å kunne ta imot flyktningene på en tilfredsstillende måte.

Frivilligsentralen:

Frivilligsentralen er ikke en lovpålagt kommunal oppgave, men vi ser verdien av denne tjenesten for alle kommunens innbyggere og de kommunale tjenestene. Det er utfordrende at det statlige tilskuddet reduseres. For å opprettholde tilbudet blir derfor kommunens andel av utgifter økt.

Kulturskolen:

Vi har en liten kulturskole med flere ansatte i små stillinger. Det er et mål om at skolen skal tilby flere ulike tilbud for å nå flest mulig, noe som er vanskelig med begrensede ressurser. Kommunens geografi skaper et behov for kjøring av elever eller at tilbudet må gis ved ulike lokasjoner. Gjennom prosjektet "Kultur for alle" og kulturskolen inni SFO, klarer vi å nå flere enn de som kjøper plass i kulturskolen.

Biblioteket:

Hovedbiblioteket og filialen driftes med 1,25 årsverk. Da skolen i Begnadalen ble lagt ned, ble også biblioteket nedlagt. For å gi innbyggerne i Begnadalen lettere tilgang til bøker, er det opprettet et samarbeid med **Bruktbua**. Det er også utviklet et tilbud til barnehagene om **tøynett** med bøker som foreldre i barnehagen kan låne med seg hjem og **bokkasser** til skolene. **Meråpent** bibliotek på Bagn er også en strategi for å gi flere muligheter for å oppsøke biblioteket.

Noen brukergrupper oppsøker ikke biblioteket. For å nå disse har vi søkt midler gjennom **Bibliogames** og Gjensidigestiftelsen for å kunne skape en møteplass for ungdommen og slik nå ut til flere.

Kompetanseheving:

Innenfor skole har vi over flere år benyttet oss av "**Kompetanse for kvalitet**", noe som har hevet lærernes formelle kompetanse innen norsk, engelsk, tysk, kunst og håndverk, veiledning, profesjonsfaglig digital kompetanse, spesialpedagogikk, matematikk, programmering og rådgivning. De ansatte i barnehagene har ikke hatt den samme muligheten til å heve sin kompetanse.

Det kan være vanskelig å legge til rette for deltakelse i Kompetanse for kvalitet, da det er utfordrende å få tak i vikar med rett kompetanse. Til tross for dette er det svært mange lærere som har gjennomført videreutdanning. Våren 2026 vil det være gjennomført 49 eksamener innen denne ordningen, 7 lærere har startet utdanning skoleåret 2025/2026, 3 rektorer har rektorutdanning og 1 styrer har styrerutdanning.

3 barnehagelærere har så langt hevet sin kompetanse innen ordningen til tross for dårligere tilrettelegging.

Ordningen vil endres fra høsten 2026. Tilretteleggingen endres i både skole og barnehage, og ansatte vil slik få de samme mulighetene. Kompetanseplanen for barnehage og skole må revideres i løpet av første halvdel 2026.

Det har i en årrekke vært knyttet stor bekymring til rekruttering av pedagogiske ledere. Et godt alternativ er da at faste ansatte fagarbeidere kan gjennomføre arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (**ABLU**) Kommunen får midler til å kunne tilrettelegge for dette via midler til regional kompetanseheving barnehage. (**ReKomp**)

ReKomp: (regional kompetanseheving barnehage), er et tilbud om kompetanseheving for de ansatte i barnehagene. Kompetansehevingen er på regionalt nivå samt veiledning ute i hver enkelt barnehage. Kompetanseheving i samarbeid med Universitetet i Innlandet. I tillegg har to av barnehagene kompetanseheving innen "**Risikolek- veien til livsmestring**" via Friluftsrådets Landsforbund.

For Sør-Aurdal er det viktig at det videre arbeidet tar utgangspunkt i **lokale behov** slik at de som arbeider i barnehagen opplever kompetansehevingen som relevant. Barnehagene har meget begrenset med tid til samarbeid, og det vi fyller denne tiden med å være høyst relevant.

DeKomp: (desentralisert kompetanseheving skole), er et tilbud om kompetanseheving for lærere. Denne kompetansehevingen har vært på regionalt nivå og i tillegg har skolene fått tilbud om veiledning ute på hver enkelt skole. I Sør-Aurdal har vi prioritert arbeid innen **OO (Oppfølgingsordningen)**, og vi har slik ikke i like stor grad benyttet oss av veiledere innen DeKomp. Kommunen mottok midler til OO fram til høsten 2023, og søkte om å få overføre resterende ubrukte midler til skoleåret 2023/2024. Videre kompetanseheving vil bli i samarbeid med Universitetet i Innlandet via DeKomp-midler.

Tverrfaglig samarbeid:

Barnehagene og skolene i Sør-Aurdal har tett samarbeid med ulike tjenester innenfor **helse og omsorg**, det være seg helsesykepleiere og familieveiledere. I tillegg har oppvekst og kultur vernepleier som arbeider i alle barnehagene og skolene. PPT og barnevern er interkommunale samarbeid der vertskommunen er Nord- Aurdal kommune. 2.linjetjenester som BUP og HAB er også inne i barnehagene og skolene. Det er utfordrende å få til et godt og konstruktivt samarbeid mellom så mange tjenester, og vi har et behov for å forenkle den profesjonelle samhandlingen mellom ulike faggrupper slik at vi kan ivareta helheten i tjenesteytelsen. Vi må ha et mål om å bruke **rett kompetanse til rett tid til** det beste for barnet/eleven. Med tanke på **Barnevernreformen** (en oppvekstreform) fra 1.januar 2022, står vi overfor store utfordringer. Vi er nødt til å vurdere kvaliteten og ressursbruken på vårt forebyggende arbeid, og ha en konkret plan for hvordan vi skal videreutvikle vårt tverrfaglige arbeid til det beste for barna.

Plan for forebyggende arbeid for barn, unge og familier fram mot 2030 vil komme opp til politisk behandling 1.kvartal 2026. Barnevernreformen er forankret i barnevernsloven § 15-1, som fremhever kommunens ansvar for å fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Formålet er at utsatte barn og unge som trenger det, skal få riktig hjelp fra riktig instans til rett tid. Dette innebærer at barn og unge skal få hjelp som er tilpasset deres behov, før utfordringer vokser seg store og alvorlige. God forebygging skal motvirke at inngripende og omfattende barnevernstiltak må iverksettes. Dette er en helhetlig plan for oppvekst og helse.

Effektivisering og organisering:

Organisasjonskultur: Alle tjenester/arbeidsplasser/organisasjoner har sin egen kultur og praksis på godt og vondt. Det er arbeidskrevende og svært interessant å arbeide med kultur og praksis; befeste og framheve det som gir bedre tjenester, og endre deler av kulturen og praksis som ikke i like stor grad bidrar til å gi ønsket resultat. Vi skal fortsatt ha fokus på et likeverdig barnehagetilbud og skoletilbud uavhengig av lokasjon. Dette er et tidkrevende, langsiktig og ikke minst viktig arbeid. For at vi skal lykkes i dette arbeidet er det avgjørende at vi tilrettelegger for at ledere på alle nivå har den nødvendige kompetansen og støtten til å utføre dette arbeidet på en god måte. Vi er i tillegg avhengig av et konstruktivt og godt samarbeid med tillitsvalgte og verneombud. Det er et behov og et ønske om å bruke ressurser og tid på **videreutvikling av ledere**. Rektorene i Valdres er inne i et samarbeid med Universitetet i Innlandet via DeKomp-ordningen, men det er fremdeles et behov for en felles kompetanseheving for alle lederne i Sør-Aurdal.

PPT: Fram til høsten 2025 var det flere ubesatte stillinger ved Valdres PPT, noe som skapte et stort etterslep i sakkyndighetsarbeidet og fravær i deres rolle i det forebyggende arbeidet ute i kommunene. Ved oppstart av skoleåret 2025/2026 var alle stillinger hos PPT besatt. Det er lagt en plan for å starte opp igjen det tette samarbeidet med PPT og neste skritt er å planlegge saksbehandlernes tilstedeværelse ute i den enkelte tjeneste. Det vil være fokus på å bygge opp igjen det gode samarbeidet mellom PPT, barnehage og skole. Endringer i Opplæringsloven fordrer et enda tettere samarbeid med PPT.

Bruken av KI: Skolene i Sør-Aurdal har sin egen KI til bruk i undervisningen. I tillegg til dette er det nødvendig med fokus på bruken av KI hos de ansatte. Med rett og klok bruk vil KI kunne effektivisere noe av arbeidet.

På ledelsesnivå/administrativt nivå, ønsker vi en fortsatt satsing på bruken av KI for hele kommunen. Det er et behov for å effektivisere, og bruken av KI kan være til stor hjelp i denne prosessen

Ressurser:

Det ble redusert med ca 9 årsverk samlet sett innen oppvekst og kultur fra høsten 2025. Noe av reduksjonen var mulig med bakgrunn i endringer i behov, men den største delen var en reduksjon i "grunnbemanningen" innen skole. Det er svært viktig at vi følger med på hvilke konsekvenser denne reduksjonen får. Våre ansatte har høye krav og forventninger til seg selv, og hvis vi ikke klarer å tenke nytt og senke kravene, men fortsette slik "vi alltid har gjort", vil det bli svært krevende. De ansatte må trygges i hva som er "godt nok".

Sykefravær:

Vi ønsker selvfølgelig et så lavt fravær som mulig, og vi arbeider for å redusere det fraværet som kan reduseres. Når kompetanse blir borte vil det gå ut over kvaliteten i de tjenestene vi kan gi, og det skaper merarbeid for resten av organisasjonen. Reinli barnehage og Hedalen barne- og ungdomsskole er, sammen med noen tjenester fra helse og omsorg, med i et samarbeid med NAV- arbeidslivssenter der målet er å forebygge sykefravær. Tillitsvalgte og verneombud er sentrale samarbeidspartnere inn i dette arbeidet.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett		75 979	75 979	75 979	75 979
Sum Tekniske justeringer		399	399	399	399
Vedtatt forrige periode					
Begnadalen barnehage	Vedtatt forrige periode	0	0	-850	-850
Innsparing skole - innspill etter budsjettkonferansen	Vedtatt forrige periode	-200	-200	-200	-200
ks 73/24 Motorgruppa	Vedtatt forrige periode	-116	-116	-116	-116
Reduksjon bemanning Bagn skule	Vedtatt forrige periode	-374	-374	-374	-374
Reduksjon bemanning HEBU	Vedtatt forrige periode	-420	-420	-420	-420
Reduksjon bemanning SAUS	Vedtatt forrige periode	-634	-634	-634	-634
Reduksjon i årsverk	Vedtatt forrige periode	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Vedtatt forrige periode		-2 244	-2 744	-3 594	-3 594
Sum Budsjettendring i år		2 650	2 650	2 650	2 650
Sum Lønns- og prisvekst		-26	-26	-26	-26
Konsekvensjustert budsjett		779	279	-571	-571
Konsekvensjustert ramme		76 759	76 259	75 409	75 409
Innsparingstiltak					
Reduksjon dirigenter kor og korps	Innsparingstiltak	-150	-270	-270	-270
Sum Innsparingstiltak		-150	-270	-270	-270
Nye tiltak					
Bemanning barnehagene	Nye tiltak	2 500	2 500	2 500	2 500
Reduserte inntekter	Nye tiltak	500	500	500	500
Sum Nye tiltak		3 000	3 000	3 000	3 000
Nye tiltak og realendringer budsjett		2 850	2 730	2 730	2 730
Ramme 2026-2029		79 609	78 989	78 139	78 139

Sammendrag budsjett

Antall årsverk skole: Et synkende elevtall medfører en forventning om å redusere antall årsverk. Om antallet elever reduseres med 20 stk, er det ikke slik at det automatisk kan reduseres tilsvarende med ressurser. 20 elever kan faktisk bety én elev mindre på hvert klassetrinn. Når elevtallet blir så lavt at årstrinn som tidligere var delt eller at ulike årstrinn kan slås sammen, kan vi redusere antall årsverk noe. Vi er nødt til å ha en god plan på dette for å sikre forutsigbarhet for de ansatte. Vi må ta inn over oss at det er behovet hos elevene og ikke kun det konkrete antallet elever, som gjenspeiles i antall årsverk.

Oversikt over antall elever per lærerårsverk i ordinær undervisning skoleåret 2024/2025: (Innlandet: 7,1) Elevtall / årsverk til ordinær undervisning

Sør-Aurdal:					
11,7					
Bagn skule:	Etnedal:	Vang:	Øystre Slidre:	Vestre Slidre:	Nord-Aurdal:
14,1	9,1	9,8	10,5	9,6	11,2
SAUS:					
10,1					
HEBU:					
9,8					

Denne oversikten viser at Sør-Aurdal kommune samlet sett har flest elever per lærerårsverk i ordinær undervisning. I tillegg kommer årsverk til individuelt tilrettelagt undervisning. Som tidligere nevnt ser vi en økning i antall barn/elever med sammensatte og omfattende behov for tilrettelegging. Alle elever skal ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Reduksjon i økonomiplanperioden:

Barnehagene bemanner med utgangspunkt i **bemanningsnorm og pedagognorm**. Vi har ikke god nok oversikt over bemanningsbehovet fra høsten 2026 til å kunne si noe sikkert angående behov. Ut ifra fødselstall vi har fått fra helsestasjonen og størrelsen på gruppa som går over i skole, ser vi at **bemanningen må økes barnehageåret 2026/2027**. Det er dessverre et svært begrenset rom for å ansette utover pedagognorm og bemanningsnorm. Dette vil i neste omgang redusere den konkrete tiden med full bemanning.

Administrasjonen er **bekymret for konsekvensene av store kutt innenfor skole**. Det vil kunne gå ut over forebyggende arbeid, læringstrykket, tiden til å ivareta den enkelte elev, muligheten for å omorganisere ved fravær og slik kunne bruke kjente voksne med formell kompetanse, arbeidsmengden for den enkelte ansatte vil øke og så videre. Vi må vurdere endringer i behov knyttet til de ulike aldersgruppene slik at **vi reduserer bemanning dersom det er reduksjon i elevgruppas behov**. Vi må også vurdere dette i overgangen **mellom barnehage og skole** slik at ressurser flyttes fra barnehagen og over i skole eller motsatt. Dette er en **vurdering som må tas fortløpende** i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.

Ledelsen og de ansatte på skolen har nå i en 3-årsperiode jobbet langsiktig og godt med å videreutvikle skolen gjennom blant annet deltakelsen i Oppfølgingsordningen. Mange av resultatene i Sør-Aurdal de to siste årene viser en positiv utvikling. På flere områder ligger Sør-Aurdal kommune nå over både landsgjennomsnittet, og fylkeskommunalt nivå. Det er for tidlig å si om denne utviklingen vil holde seg over tid, men utviklingen er svært gledelig, og den viser at skolenes kontinuerlige arbeid for å bedre

elevenes resultater har virkning. Små kommuner med små kull vil alltid oppleve naturlige svingninger i resultatene, men det er svært gledelig å se på resultatene som presenteres i **“Kvalitetsmeldingen”**.

Det er en klar forventning om at skolene arbeider videre med å øke kvaliteten samtidig som det legges inn kutt i bemanningen. Vi må ta inn over oss at kutt i bemanning må gjenspeiles i forventninger til skolen. Den enkelte ansatte har høye forventninger til seg selv og de møter høye forventninger fra foreldre. Vi er nødt til å dreie en tankegang **fra “optimalt” til “tilfredsstillende”**. Hva er godt nok for å kunne ivareta vårt ansvar på en tilfredsstillende måte? Hvordan bruke ressursene våre slik at de kommer flest mulig til gode?

Hvordan vi organiserer og gjennomfører individuelt tilrettelagt undervisning, personlig assistanse og fysiske hjelpemidler, er et område vi vurderer for å se om vi **utnytter ressursene til det beste for elevene**.

Vårt ansvar er å gi elevene et tilfredsstillende utbytte av undervisningen.

Antall årsverk barnehage: Antall årsverk i barnehage reguleres ut ifra **bemanningsnorm og pedagognorm**. Vi har god erfaring med å legge bemanningen noe over lovpålagt norm, med tanke på å kunne ivareta fravær med ansatte med rett kompetanse; vikarpool. Det er dessverre ikke rom for å legge inn ekstra bemanning utover det som dekkes inn ved sykkelønsrefusjon.

Biblioteket: Det er lagt inn en reduksjon på 5 % i bemanning biblioteket.

Kulturskolen: Det er lagt inn en reduksjon i bemanning tilsvarende dirigent kor og korps; 48 % samt reduserte inntekter på dette tjenestekjøpet.

Virksomhetslederne innen oppvekst og kultur er svært gode til å **tenke helhetlig og sammen komme fram til de beste løsningene**. Vi vil i samarbeid legge inn forventede besparelser på de tjenestene der det er forsvarlig, og rapportere tilbake til politikerne dersom det skulle oppstå nye situasjoner der det ikke er forsvarlig å redusere tilsvarende beløpet som er lagt inn i økonomiplanen. Dette kan for eksempel være utgifter til barn/elever vi får i andre kommuner etter plassering i regi av barnevernet eller barn/elever med omfattende og varige behov for ivaretagelse. Oppvekst har ikke refusjonsordninger tilsvarende refusjoner for ressurskrevende brukere innen tilrettelagte tjenester. Det er også utfordrende for skolene å ivareta fremmedspråklige barn som bosettes da det ikke er lagt inn ressurser til denne oppfølgingen.

Vi vurderer organiseringen rundt vedtak om individuelt tilrettelagt undervisning for å se om dette kan løses på en mer kostnadseffektiv måte samtidig som vi ivaretar elevene og deres rettigheter.

En dreining inn mot tidlig innsats og bedre tilrettelegging innenfor ordinær undervisning, tar tid. Vi må også være klar over at dette vil kunne øke behovet for bemanning i en periode inntil vi har mulighet til å redusere ressurser til individuelt tilrettelagt undervisning, jf. endringer i Opplæringsloven.

Oppvekst og kultur tar inn over seg kommunens økonomiske situasjon, og vi erfarer at dersom vi skal lykkes i arbeidet med omstilling, må det settes fokus på:

- Gapet mellom hva foreldre/innbyggere forventer at vi skal levere av tjenester og hva vi har muligheter til/er pålagt å levere.
- Gapet mellom hva hver enkelt ansatt ønsker å levere av tjenester og hva den enkelte har muligheter til/er pålagt å levere.

- Hvordan vi organiserer tjenestene våre og hvordan vi bruker ressursene våre, til det beste for alle som mottar tjenester
- Hva kan vi/må vi endre i arbeidshverdagen vår?

Vedtak forrige periode

Begnadalen barnehage

Jfr KS vedtak 17/24 og 43/24 er det et prøveprosjekt med barnehage i Begnadalen på 3 år.

Tilsvarende økning som er lagt inn i 2025 er lagt som reduksjon i 2028.

Innsparing skole - innspill etter budsjettkonferansen

Etter budsjettkonferansen kom det innspill om at det ønskes kutt i skole pga nedgang i elevtall til tross for at behov for individuelt tilrettelagt og tilpasset opplæring øker. Det er likevel lagt inn en innsparing i økonomiplan for perioden.

ks 73/24 Motorgruppa

5 mnd i 2025 og helårsvirkning fra 2026

Reduksjon bemanning Bagn skule

Det vises til tidligere vedtatt innsparing på 500 000. Etter budsjettkonferansen kom det innspill om at det ønskes kutt i skole på grunn av nedgang i elevtall til tross for at behov for individuelt tilrettelagt og tilpasset opplæring øker. Det ble derfor lagt inn en innsparing i økonomiplan for perioden.

Ytterligere innsparinger Bagn skule er:

- Ved ledighet innen oppvekst blir det foretatt en streng vurdering der leder skal se på mulighetene for å ivareta oppgavene/utføre oppgavene på en tilfredsstillende måte uten å erstatte stillingen. I tillegg blir midlertidige stillinger og engasjement vurdert
- 100 % vernepleier sluttet i stilling høsten 2024, og denne stillingen blir ikke erstattes
- 100 % lærerstilling som er midlertidig ansatt vil ikke bli forlenget fra august 2025

Reduksjon bemanning HEBU

Ved ledighet innen oppvekst blir det foretatt en streng vurdering der leder skal se på mulighetene for å ivareta oppgavene/utføre oppgavene på en tilfredsstillende måte uten å erstatte stillingen. I tillegg blir midlertidige stillinger og engasjement vurdert

Ved HEBU er det lagt inn en reduksjon på 100 % lærer fra 1.august 2025. Det vil i tillegg reduseres bemanning i takt med endringer i tjenestekjøp fra andre kommuner.

Reduksjon bemanning SAUS

Ved ledighet innen oppvekst blir det foretatt en streng vurdering der leder skal se på mulighetene for å ivareta oppgavene/utføre oppgavene uten å erstatte stillingen. I tillegg blir midlertidige stillinger og engasjement vurdert

Ved SAUS er det lagt inn en reduksjon på 100 % lærer og 80 % fagarbeider fra 1.august 2025.

Reduksjon i årsverk

Kommunen får reduksjon i inntekter over rammetilskuddet pga nedgang i folketall. Kommunen er derfor avhengig av å redusere antall årsverk for å møte utfordringen med å få økonomien i balanse.

Økonomiplan for 2026-2029

Det må planlegges og implementeres nye arbeidsprosesser som skal legge til rette for utføringen av dagens og fremtidens arbeidsoppgaver. Det må også vurderes om omfanget av arbeidsoppgaver skal reduseres.

Nedtak av stillinger forsøkes først og fremst løst ved naturlig avgang. Det vil si at når en stilling blir ledig skal det gjøres en grundig vurdering av om det er behov for å rekruttere inn en ny ansatt i den ledige stillingen.

Det er lagt inn reduksjon i antall årsverk i alle sektorer. Det er tatt utgangspunkt i at et årsverk koster 800.000 inkl sosiale utgifter.

Det er ikke lagt inn reduksjon i 2024, da sektorene må jobbe med omstilling for å klare å løse arbeidsoppgaver eller få en oversikt over oppgaver som vi ikke lenger kan løse.

Ved behandling av økonomiplan for 2023-2026 ble det lagt inn to innsparingstiltak på Oppvekst/kultur og Plan/teknisk.

Øk.plan 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Innsparing skole	-600	-	-	-
		1400	1800	2000
Innsparing formålsbygg		-500	-	-
			1000	1500

Tiltakene som er lagt inn i økonomiplan 2024-2027 er lagt inn i tillegg.

Øk.plan 2024-2027	2025		2026		2027	
	kr	årsverk	kr	årsverk	kr	årsverk
Helse og omsorg	-	2,5	-	3,1	-	3,8
	2000		2500		3500	
Oppvekst og kultur	-500	0,6	-	1,3	-	1,9
			1000		1500	
Plan og teknisk					-500	0,6
Sentraladministrasjon	-150	0,2	-300	0,4	-450	0,6
Sum	-	3,3	-	4,8	-	6,9
	2650		3800		5950	

I slutten av økonomiplanperioden vil kommunen ha redusert 6,9 årsverk totalt. Det er ikke nye 4,8 årsverk i 2026 og ytterligere 6,9 årsverk i 2027, men en økning i forhold til 2025. Altså 1,5 årsverk mer i 2026 og 2,1 årsverk ytterligere i 2027.

Innsparingstiltak

Reduksjon dirigenter kor og korps

Dirigentene i to kor (11,5 % x2) og ett korps (25 %) er ansatt i kulturskolen. Noe av denne utgiften refunderer kor og korps, men kulturskolen har en årlig utgift på 272 000 etter mottatt refusjon. Nedtaket er lagt inn fra august 2026.

Nye tiltak

Bemanning barnehagene

Økonomiplan for 2026-2029

Behov for økt bemanning da det er stort barnekull som kommer inn høsten 2026. Kullet som går over fra barnehage til skole er også små. Det er lagt inn en økning i lønnsutgifter på til sammen 2,5 million, dette er fordelt med 1,5 million til Reinli, 700.000 til Begnadalen og 300.000 til Hedalen.

Reduserte inntekter

Endringer i elever har ført til reduserte inntekter.

Helse og omsorg

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	134 797	129 027	131 899	134 238	129 238	129 238	129 238
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	13 652	8 321	8 321	8 599	8 599	8 599	8 599
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	30 925	30 576	30 576	29 613	29 613	29 613	29 613
Overføringsutgifter	1 534	750	750	750	750	750	750
Finansutgifter	996	320	320	320	320	320	320
Sum Driftsutgifter	181 904	168 995	171 866	173 520	168 520	168 520	168 520
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-11 063	-11 413	-11 413	-11 579	-11 579	-11 579	-11 579
Refusjoner	-26 985	-17 339	-17 339	-16 939	-16 939	-16 939	-16 939
Overføringsinntekter	0	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-831	-582	-582	-582	-582	-582	-582
Sum Driftsinntekter	-38 879	-29 434	-29 434	-29 200	-29 200	-29 200	-29 200
Sum	143 025	139 561	142 433	144 320	139 320	139 320	139 320

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (tabell)

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Interkommunale tjenester	26 067	28 066	28 066	27 003	27 003	27 003	27 003
Institusjon	34 003	31 960	32 770	32 924	31 924	31 924	31 924
Helse- og omsorg administrasjon	4 366	5 256	5 370	5 536	1 536	1 536	1 536
Tilrettelagte tjenester	33 125	30 282	31 035	32 004	32 004	32 004	32 004
Hjemmetjenesten	23 838	24 241	24 745	25 842	25 842	25 842	25 842
Helsestasjon og skolehelsetjeneste	3 077	3 304	3 365	3 422	3 422	3 422	3 422
Legetjenesten	8 829	8 101	8 584	8 925	8 925	8 925	8 925
Ergo- og fysioterapitjenesten	2 514	2 869	2 906	2 986	2 986	2 986	2 986
Psykisk helse	7 206	5 482	5 591	5 678	5 678	5 678	5 678
Sum	143 025	139 561	142 433	144 320	139 320	139 320	139 320

Beskrivelse av dagens virksomhet

Helse og omsorgssektoren i kommunen omfatter følgende tjenesteområder:

- Administrasjon for helse og omsorg
- Institusjonstjeneste / Sør-Aurdalsheimen
- Hjemmetjenester
- Tilrettelagte tjenester
- Helsestasjon- og skolehelsetjeneste
- Ergo- og fysioterapitjeneste
- Legetjeneste
- Psykisk helsearbeid og rusomsorg
- Interkommunale tjenester

Sektoren har ansvar for å levere helse- og omsorgstjenester i tråd med gjeldende lovverk og forskrifter. I tillegg til nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer, er **Temaplan for Helse og omsorg** et sentralt styringsdokument som legger føringer for sektorens strategiske og operative arbeid.

- **Administrasjon for helse og omsorg** omfatter i tillegg til kommunalsjef, rådgiver og konsulentressurs. I tillegg er tildelingskontoret, velferdsteknologikordinator og kommunepsykolog organisatorisk tilknyttet denne enheten. **Konsulent** utgjør en administrativ støttefunksjon med ansvar for å sikre korrekt og effektiv drift av helse- og omsorgstjenestene. **Rådgiver** yter faglig veiledning, støtte og rådgivning, samt leder utviklingsprosesser i samarbeid med kommunalsjef og avdelingsledere i sektoren. **Tildelingskontoret** har ansvar for saksbehandling og tildeling av tjenester i henhold til gjeldende lovverk og kommunale retningslinjer. Kontoret ivaretar kommunens lovpålagte koordinerende enhet og deltar i kommunens boliggruppe, som sikrer forsvarlig og rettferdig behandling av søknader om kommunal bolig. **Velferdsteknologikordinatoren** arbeider med digitalisering av helse- og omsorgstjenester i samarbeid med utøvende enheter. Formålet er å effektivisere arbeidsprosesser og øke bruken av digitale verktøy, som et svar på fremtidige bemanningsutfordringer og behovet for alternative tjenestemodeller. **Kommunepsykologen** ivaretar en lovpålagt funksjon og arbeider på systemnivå med veiledning og kompetanseutvikling for ansatte. Rollen omfatter også utvikling av kurs- og gruppetilbud, samt individuell oppfølging av pasienter ved behov for kartlegging og henvisning til spesialisthelsetjenesten. Kommunepsykologen inngår i kommunens psykososiale kriseteam.
- **Institusjonstjeneste / Sør-Aurdalsheimen** er kommunens høyeste omsorgsnivå, og består av tre langtidsavdelinger (to pleieavdelinger og en avdeling tilrettelagt for personer med demenssykdom) og en rehabiliteringsavdeling, med 8 senger på hver avdeling. Sør - Aurdalsheimen har også **institusjonskjøkken** som lager all maten til sykehjemmet og tilbyr matombringning til hjemmeboende, samt leverer mat til ulike dagtilbud. Kjøkkenet at høy kompetanse innen ernæring og dietter og kan tilpasse kosten ut fra individuelle behov. I tillegg er det en eget **vaskeri/ renholdsavdeling** som i tillegg til renhold utfører vask av tøy til beboerne ved sykehjemmet også kan ta imot tøy til vasking/rulling fra private mot betaling. Det driftes også **Dagsenter for hjemmeboende personer med demenssykdom**, tilbudet er åpent 1 dag i uken og tar imot pasienter etter vedtak.
- **Tilrettelagte Tjenester** består av 4 bofellesskap (tre i Bagn og ett i Hedalen), samt at tjenesten utfører ambulante tjenester i private hjem. Det ytes tjenester hele døgnet til innbyggere i alle aldre som har utviklingshemming, nedsatt funksjonsevne, ervervede skader eller de som har andre bistandsbehov. Det jobbes aktivt med målrettet miljøarbeid, og med muligheter for mestring av egen hverdag. I tillegg kommer **arbeids- og aktivitetstilbud - Tingvolltoppen og kantine**. Tingvolltoppen har kombinert arbeidstilbud og 5 VTA-plasser i samarbeid med Valdres Arbeidssenter. Videre har tjenesten ansvar for **Brukerstyrt personlig assistanse (BPA), støttekontakt, avlastning - og omsorgsstønad** i kommunen.
- **Hjemmetjenesten** består av hjemmesykepleie og praktisk bistand/hjemmehjelp, og utfører helse -og omsorgstjenester til hjemmeboende innbyggere i kommunen. **Hjemmesykepleie** omfatter blant annet sykepleiefaglige prosedyrer, bistand med legemiddelhåndtering, hjelp til personlig stell og hygiene, samt sårstell. Denne tjenesten er gratis for brukerne. I tillegg til ordinær hjemmesykepleie er også kommunens **kreftkontakt, demenskontakt og sår- og diabetessykepleier** organisert her. **Praktisk bistand/hjemmehjelp** innebærer nødvendig hjelp med renhold i hjemmet, og det påløper en kostnad i henhold til satser fastsatt av kommunestyret. Tjenesten er også ansvarlig for **to bemannede bofellesskap**; ved Hedalen bo- og servicesenter der det 5 plasser for personer med mild til moderat demenssykdom, og nytt fra høsten 2025 så er det åpnet 6 plasser i Bagn sentrum, disse plassene er diagnoseuavhengige.
- **Helsestasjons- og skolehelsetjeneste** driver helsefremmende og forebyggende virksomhet. Målet er å **fremme barn og unges fysiske, psykiske og sosiale helse**, samt å **forebygge sykdom**

og skade. I tillegg skal tjenesten **kartlegge og behandle milde og moderate vansker** hos barn og unge under 18 år. Tjenesten er et gratis lavterskeltilbud til alle barn og unge, samt deres familier. Tjenesten gir også tilbud til gravide som går til svangerskapskontroll i tilknytning til helsestasjon. Føringer for tilbudet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, er gitt i Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

- **Legetjeneste** gir nødvendig helsehjelp til alle som bor og oppholder seg i kommunen. Legene har oppfølgingsansvar overfor fastlegeordningen, ivaretar kommuneoverlegeoppgaver, sykehjem, hjemmesykepleie og helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt deltar i det interkommunale legevaktsamarbeidet.
- **Ergo- og fysioterapitjenesten** består av privatpraktiserende fysioterapeuter med driftsavtale, kommunalt ansatt ergoterapeut, fysioterapeut og hjelpemiddeltekniker. Tjenesten tilbyr helsehjelp til innbyggere i alle aldre, med fokus på **tidlig intervensjon og forebygging** av sykdom før den utvikler seg. De er til stede i barnehager og skoler og har et nært samarbeid med andre kommunale tjenester, både innenfor og utenfor helsesektoren, for å sikre helhetlig behandling og oppfølging. I tillegg gis det veiledning til andre ansatte i hvordan man kan støtte opp om **hverdagsmestring** og riktig bruk av hjelpemidler. **Ergoterapeut og fysioterapeut** rekvirerer, tilpasser og gir opplæring i bruk av hjelpemidler, mens **hjelpemiddeltekniker** bistår med utkjøring og montering. Hjelpemiddelteknikeren har også ansvaret for montering og **oppfølging av trygghetsalarmer** tilknyttet hjemmetjenesten. **Frisklivssentralen** er en kommunal helsetjeneste med et helsefremmende og forebyggende fokus. Sentralen støtter innbyggerne i å endre levevaner, hovedsakelig innen tre områder: kosthold, fysisk aktivitet og tobakksbruk. Dette skjer gjennom individuelle eller gruppesamtaler, samt et godt etablert gruppetilbud i basseng og treningssal.
- **Psykisk helsearbeid og rusomsorg** tilbyr tjenester til innbyggere i alle aldersgrupper som opplever psykiske helseutfordringer og/eller befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Tjenesten er både **et lavterskeltilbud og et behandlingstilbud**, og det gjennomføres individuell oppfølging, samt tilbys ulike gruppe- og kurstilbud. Videre ivaretar tjenesten kommunens **boligsosiale team** med formål å følge opp unge voksne, voksne og eldre med manglende/reduert boevne. Tjenesten samhandler tett med **kommunepsykolog**, både på system - og individnivå. Tjenesten ivaretar det **psykososiale krisearbeidet** i kommunen, sammen med helsestasjons- og skolehelsetjenesten og kommunepsykolog.
- **Interkommunale tjenester.** Tjenesteområdet består av Barneverntjeneste + Barnevernvakt, Krisesenter, Nok (tidligere SMISO), Helserådgiver, Regional kreftkoordinator, Jordmortjeneste, NAV, FACT-team, Valdres lokalmedisinske senter (VLMS) m/ legevakt, intermediaær avdeling og kommunale akutte døgnplasser. Vi er tilknyttet Miljøretta helsevern Hallingdal og Valdres, og budsjettmessig er dette lagt til Helse og omsorg - men det omfatter alle tjenester i hele kommunen. De interkommunale tjenestene sikrer at Sør- Aurdal kommune har mulighet til å innfri de lovkrav som stilles på de tjenestene som krever mer spesialisert behandling /kompetanse, samt det bidrar til å gjøre tjenestene mer robuste.

Utfordringer og strategi

Utfordringer

Omstillingsarbeidet i sektoren er **omfattende og krevende**, og forutsetter betydelig innsats, tid og utholdenhet. Vi står midt i en kompleks prosess der det er **nødvendig å tenke nytt om hvordan tjenestene skal organiseres og leveres** for å møte fremtidens behov. Arbeidet er igangsatt med bred involvering av ansatte, ledere og trepartigrupper (tillitsvalgte, verneombud og leder), og preges av engasjement for å utvikle bærekraftige og faglig forsvarlige løsninger. Samtidig er det viktig å erkjenne at involvering i praksis er utfordrende å få til. Det **krever forståelse og forankring i alle ledd av**

organisasjonen, og må balanseres mot en allerede presset arbeidshverdag. Å jobbe med omstilling parallelt med daglige driftsoppgaver oppleves som krevende for mange, og det er avgjørende å anerkjenne dette i den videre prosessen.

Et sentralt aspekt i omstillingsarbeidet er å redusere forventningsgapet til tjenesteytingen – både internt i tjenestene, i organisasjonen, politisk og ut mot innbyggerne. Det må skapes en felles forståelse for **hva som er mulig å få til innenfor tilgjengelige ressurser**, og **hvilke prioriteringer som er nødvendig å gjøre**. Dette krever tydelig kommunikasjon, kontinuerlig dialog og langsiktig arbeid. **Omstillingen vil ta tid**, og det er nødvendig med tålmodighet og vedvarende innsats for å sikre at endringene blir godt forankret og gir ønsket effekt over tid.

Mangelen på kvalifisert helsepersonell er en vedvarende og nasjonal utfordring, som også merkes lokalt. Samtidig står sektoren overfor en demografisk utvikling med **flere eldre og færre i yrkesaktiv alder**, og vi er avhengig av å **frigjøre ressurser og optimalisere tjenesteproduksjonen** slik at det samlet sett blir et **tilstrekkelig tjenestetilbud for alle**. Dette krever nytenkning rundt organisering og prioritering av tjenestene. Samtidig er det behov for å jobbe med å styrke arbeidsmiljøene, fremme trivsel og faglig utvikling, samt iverksette kompetansehevende tiltak for å beholde og rekruttere ansatte. Forebyggende arbeid, hverdagsmestring og støtte til egenomsorg er sentrale innsatsområder som kan bidra til mer effektiv ressursbruk og økt selvstendighet for tjenestemottakere i alle aldre.

For å sikre en bruk av helsepersonellressursene, er det avgjørende med et tett og tillitsfullt samarbeid mellom pasienter, brukere, pårørende og frivillige. **Bruker- og pårørendemedvirkning** må være en naturlig og integrert del av utviklingen av tjenestene – både for å ivareta kvalitet og for å skape en felles forståelse av hva den enkelte har ansvar for selv, og hvordan man kan bidra til fellesskapet. Gjennom styrket dialog og involvering på tvers av aktørgrupper, kan vi oppnå mer treffsikker ressursbruk, samtidig som vi fremmer ansvarsfølelse, mestring og sosial tilhørighet. Dette er sentralt for at **helsepersonell skal få brukt sin kompetanse der behovet er størst**, og for at tjenestene skal oppleves som relevante og meningsfulle for dem som mottar dem.

Strategi

For å jobbe videre med nødvendig omstillingsarbeid - og med mål om budsjettbalanse skal sektorene jobbe videre med:

Ledelse og strategisk utvikling: Styrke lederne som viktige pådrivere for gode tjenester, utvikling og riktig bruk av ressurser. God ledelse skal gi retning, støtte læring og bidra til at vi jobber effektivt og fremtidsrettet.

- Videreføring av "God ledelse i praksis" - som er forankret i Forskrift om ledelse - og kvalitetsforbedring i helse -og omsorgstjenesten.
- Evaluering av lederstrukturen i sektoren - og kommunen for øvrig, for å sikre effektiv drift og hensiktsmessig oppgavefordeling.
- Styrke kompetansen for strategisk planlegging og endringsledelse.
- Videreføre samarbeid med NAV Arbeidslivssenter som en integrert del av nærværarbeid og oppfølging av sykefravær.
- Fremme kultur for kontinuerlig forbedring, innovasjon og tverrfaglig samarbeid.

Tjenesteutvikling og organisering: Utvikle smarte og fleksible måter å jobbe på, som gjør det lettere å samarbeide, bruke ressursene godt og tilpasse tjenestene.

- Arbeidet med å gjennomgå og evaluere roller og funksjoner fortsetter, med mål om å styrke effektiviteten og sikre god bruk av tilgjengelige ressurser.
- Forbedre samhandling internt mellom tjenester og på tvers av sektorer.
- Ferdigstille revidering av tjenestebeskrivelser og innsatstrapp som et ledd i å minske forventningsgap og sikre felles forståelse av nivå for tjenesteyting.
- Vurdere og etablere nye turnusordninger og arbeidsformer som gir økt fleksibilitet og bedre ressursbruk.
- Videreføring av arbeid med å vurdere alternative bo- og bistandsløsninger som styrker brukernes selvstendighet og bedre den samlede ressursbruken. Herunder vil det kunne bli aktuelt å vurdere ledigholdelse av senger ved Sør-Aurdalsheimen og samlokalisering av bemannede omsorgsboliger.
- Frigjøre fysioterapiressurser, ved oppgavefordeling til ergoterapeut, for å øke inntektsbringende konsultasjoner.
- Videreføring av LIS1 -legeordning ved legekantoret, og jobbe videre med fremtidig organisering av Valdres legevakt.

Kompetanse og fagutvikling: Styrke fagkompetansen og sikre riktig oppgavedeling gjennom målrettede kompetansehevende tiltak, slik at ansatte er rustet til å møte fremtidens behov og endringer i tjenestene.

- Videreføring av arbeid med å optimalisere arbeidsprosesser og oppgavedeling basert på kompetanse og rolle
- Øke kvaliteten og effektiviteten i tjenesteytingen gjennom systematisk kompetanseutvikling. Kompetanseutvikling må i størst mulig grad skje på arbeidsplassen og være integrert i det daglige arbeidet, for å sikre læring i praksis og effektiv ressursbruk.

Forebygging og mestring: Styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet for å fremme egenmestring og redusere / utsette behovet for omfattende tjenester.

- Fortsette arbeidet med å øke innbyggerne forståelse for ivaretagelse av egen helse, dette gjelder alle aldre og utfordringer.
- Samarbeide med oppvekstsektoren rundt implementering av Forebyggende plan for barn, unge og deres familier, og jobbe aktivt med nødvendige tiltak som vil beskrives i den avsluttende delen av planen som ferdigstilles høsten 2025.
- Bidra til bedre overgang mellom tjenester og mer helhetlig oppfølging

Teknologi og digitalisering: Implementere og ta i bruk flere digitale løsninger og velferdsteknologi som styrker kvalitet, effektivitet og brukermedvirkning i tjenestene, og som er avgjørende for å møte fremtidens utfordringer med redusert tilgang på helsepersonell.

- Styrke digital kompetanse blant ansatte og brukere.
- Øke bruken av digital hjemmeoppfølging og velferdsteknologiske løsninger i alle tjenester.
- Forberede og ta i bruk Digi-helsestasjon.
- Forberede og gjennomføre implementering av nytt EPJ-system jf. regionalt samarbeid, med mål om innføring i 2027.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett		139 561	139 561	139 561	139 561
Sum Tekniske justeringer		1 814	1 814	1 814	1 814
Vedtatt forrige periode					
Endring inntekter ressurskrevende tjenester	Vedtatt forrige periode	400	400	400	400
Ledigholdelse av stillinger ved permisjoner	Vedtatt forrige periode	240	240	240	240
Omgjøre 6 omsorgsleiligheter til leiligheter med heldøgns omsorgstjenester (HDO-plasser)	Vedtatt forrige periode	550	550	550	550
Redusere med 6 plasser ved Sør-Aurdalsheimen	Vedtatt forrige periode	-500	-1 500	-1 500	-1 500
Sum Vedtatt forrige periode		690	-310	-310	-310
Sum Budsjettendring i år		4 921	4 921	4 921	4 921
Sum Lønns- og prisvekst		-166	-166	-166	-166
Konsekvensjustert budsjett		7 259	6 259	6 259	6 259
Konsekvensjustert ramme		146 820	145 820	145 820	145 820
Innsparingstiltak					
Helhetlig plan for omsorgstjenester	Innsparingstiltak	0	-4 000	-4 000	-4 000
Innsparing vertskommunesamarbeid	Innsparingstiltak	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Sum Innsparingstiltak		-2 500	-6 500	-6 500	-6 500
Nye tiltak og realendringer budsjett		-2 500	-6 500	-6 500	-6 500
Ramme 2026-2029		144 320	139 320	139 320	139 320

Sammendrag budsjett

Jf. **Temaplan Helse og omsorg mot 2030** har sektoren som mål å møte framtidens behov på en helhetlig, bærekraftig og verdig måte. Med mål å fremme innbyggernes helse, livskvalitet og mestringsevne, slik at flest mulig kan leve selvstendige liv med redusert behov for kommunale tjenester. For å realisere dette står sektoren overfor betydelige kapasitets- og ressursutfordringer, knyttet til tilgang på kvalifisert helsepersonell og økonomiske rammer. Utfordringene forsterkes av den demografiske utviklingen, der antall tjenestemottakere forventes å øke samtidig som andelen personer i yrkesaktiv alder går ned. I tillegg ytes tjenestene fra mange spredte lokasjoner, noe som begrenser mulighetene for effektiv ressursutnyttelse og samhandling.

Gjennom budsjettåret 2025 ble det vedtatt en innsparing på 5,5 millioner kroner for sektoren. Det er konstatert at denne innsparingen ikke ble realisert inneværende år, da arbeidet med nødvendige tiltak kom for sent i gang. Helse og omsorg tar inn over seg kommunens økonomiske situasjon, og vi erfarer at dersom vi skal lykkes i arbeidet med nødvendig omstilling, må det settes fokus på:

- **Hvordan vi organiserer - og optimaliserer tjenestene, og forvalter ressursene, slik at vi sikrer mest mulig helhetlige, bærekraftige og målrettede tjenester for innbyggerne.** Det krever nytenkning, tverrfaglig samarbeid og tydelige prioriteringer.
- **Hva vi kan – og må – endre i arbeidshverdagen for å møte framtidens behov.** Dette innebærer både holdningsendringer, kompetanseutvikling og vilje til å utfordre etablerte arbeidsformer.
- **Gapet mellom hva pasienter/brukere og pårørende forventer at vi skal levere av helse- og omsorgstjenester, og hva vi er lovpålagte - og har mulighet til å levere.** Forventningene til tilgjengelighet, kvalitet og omfang av tjenester er ofte høyere enn det ressursene gir rom for.
- **Gapet mellom hva den enkelte ansatte ønsker å bidra med i møte med pasienter/brukere og pårørende og hva som er mulig innenfor gitte rammer.** Mange ansatte opplever et spenn

mellom faglig engasjement og praktiske begrensninger, noe som kan gi opplevelse av utilstrekkelighet og frustrasjon.

Sektoren har iverksatt arbeidet med nødvendige tiltak, og det pågår en målrettet prosess for å sikre tilstrekkelig fremdrift som støtter nødvendig omstilling og effektiv ressursbruk. I 2026 vil sektoren jobbe videre med:

- **Strategisk omstilling:** Sektoren må videreføre kontinuerlig forbedrings- og omstillingsarbeid. Økonomiske gevinster vil realiseres gradvis.
- **Bred involvering:** Omstilling krever deltakelse fra ansatte, ledere og partsgrupper. Tiltak skal forankres gjennom dialog og sikre faglig kvalitet og gode arbeidsmiljø.
- **Ekstern bistand:** Det vil være behov for spesialisert kompetanse i flere prosesser for å sikre fremdrift og kvalitet der interne ressurser ikke strekker til.
- **Kompetanse og arbeidsmiljø:** Bevaring og utvikling av kompetanse er avgjørende. Et helsefremmende arbeidsmiljø er viktig for å beholde ansatte.
- **Prioritering og tydelighet:** Tjenesteproduksjonen skal optimaliseres gjennom tydeligere tjenestebeskrivelser og revidert innsatstrapp, for å skape forutsigbarhet og felles forståelse.
- **Forebygging og digitalisering:** Forebyggende arbeid videreføres og effektiviseres. Digitale løsninger tas i bruk for å møte fremtidens behov og frigjøre ressurser.
- **Stillingsvurdering og ressursbruk:** Ved ledighet vurderes midlertidig eller varig ledigholdelse. Vikarbruk skal reduseres, og alternative arbeidsformer vurderes for bedre ressursutnyttelse.

Vedtak forrige periode

Endring inntekter ressurskrevende tjenester

Endring av inntektssystemet gjør at toppfinansieringen av ressurskrevende tjenester skal beregnes på ny måte. Dette fører til en økning fra 2025.

Ledigholdelse av stillinger ved permisjoner

Til sammen 60 % stilling holdes ledig i 6 mnd i 2025, pga permisjoner hos ansatte.

Konsekvens: vil gå ut over kapasitet til å utføre arbeidsoppgaver/ oppgaver må settes på vent, og vi kan få misfornøyde tjenestemottakere.

Omgjøre 6 omsorgsleiligheter til leiligheter med heldøgns omsorgstjenester (HDO-plasser)

Dette tiltaket sees i sammenheng med nedleggelse av plasser ved Sør-Aurdalsheimen.

6 omsorgsleiligheter i underetasjen ved Sør-Aurdalsheimen gjøres om til leiligheter med heldøgns omsorgstjenester, fra september -25. Det trengs noen praktiske tilpasninger både innen- og utendørs, samt tilrettelegging av turnus for en fast dag- og kveldsvakt tilknyttet leilighetene. Nattevakt ivaretas av eksisterende nattevaksressurser.

Tildeling av leiligheter til målgruppen må skje over tid, og hjemmetjenesten må styrkes med ca. 1 - 2 årsverk.

Konsekvens av dette tiltaket er at 6 "vanlige" omsorgsleiligheter blir borte.

Redusere med 6 plasser ved Sør-Aurdalsheimen

Tiltaket bygger på vedtak fra økonomiplan 2024-2027 med å redusere årsverk innen Helse og omsorg generelt.

Dette tiltaket sees i sammenheng med omgjøring av 6 omsorgsleiligheter til leiligheter med heldøgns omsorgstjenester (HDO-plasser).

Det planlegges å gjøre innsparing/ nedtak av 6 institusjonsplasser i to faser; 3 plasser fra januar -25 og 3 til fra september, når de 6 HDO-plassene er tenkt satt i drift.

Ved nedtak av 3 plasser vil en kunne spare 1 dagvakt og 1 aftenvakt per dag, noe som utgjør ca 2,5 årsverk (ca 2.mill). Vi vil i tillegg miste inntekter/ oppholdsbetaling for 3 plasser som vil kunne være på ca 700' - dette kan da gi innsparing på ca 1.300' (årlig).

Ved nedtak av de neste 3 plassene, kan innsparingene bli tilsvarende for Sør-Aurdalsheimen, men som nevnt i tiltaket "6 HDO-plasser" vil det være behov for økte ressurser i hjemmetjenesten. Totalt for sektoren blir innsparingen dermed mindre.

Det må nevnes at en konsekvens av tiltaket er at en vil kunne forvente et større trykk på hjemmetjenesten. Det kan bli vanskeligere på få langtidsopphold og korttidsopphold (langtidspasienter kan "oppholde korttids plasser" i påvente av langtids plass). Det kan også bli lengere ventetid for å komme inn på korttidsopphold/ avlastningsopphold, og en vil kanskje ikke så lett kunne gi hjemmeboende avlastning på en demensgruppe som er tilrettelagt personer med demens. Med tanke på den demografiske utviklingen vi har/får i vår kommune, må dette følges med på og vurderes fortløpende.

Innsparingstiltak

Helhetlig plan for omsorgstjenester

Se på den helhetlige planen for omsorgstjenester i kommune. Dette gjelder å se på turnus, samlokalisering og bruken av digitale hjelpemidler.

Samfunnsutvikling

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Driftsutgifter							
Lønn	21 142	21 264	21 691	22 394	21 894	21 894	21 894
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	28 162	24 344	24 344	24 799	24 252	24 252	24 252
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	24 898	25 064	25 064	25 353	25 353	25 353	25 353
Overføringsutgifter	6 183	3 001	3 201	3 001	3 001	3 001	3 001
Finansutgifter	14 088	13 441	13 441	13 441	13 441	13 441	13 441
Sum Driftsutgifter	94 474	87 115	87 742	88 988	87 941	87 941	87 941
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-34 129	-35 052	-35 052	-35 370	-36 305	-36 305	-36 305
Refusjoner	-11 101	-7 467	-7 467	-7 577	-7 577	-7 577	-7 577
Overføringsinntekter	-1 070	-1 423	-1 423	-1 423	-1 423	-1 423	-1 423
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-16 972	-13 990	-13 990	-13 990	-13 990	-13 990	-13 990
Sum Driftsinntekter	-63 272	-57 932	-57 932	-58 360	-59 295	-59 295	-59 295
Sum	31 202	29 183	29 810	30 629	28 647	28 647	28 647

Beløp i 1000

Fordeling på enhet (tabell)

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2029
Plan og næring	12 950	11 548	11 730	12 805	12 405	12 405	12 405
Felles teknisk drift	1 822	2 593	2 624	2 686	2 186	2 186	2 186
Veier	4 582	4 437	4 447	4 582	4 582	4 582	4 582
vann og avløp	-3 080	-2 741	-2 694	-2 608	-2 608	-2 608	-2 608
Teknisk lokaler, institusjon og botilbud	14 923	13 346	13 702	13 164	12 082	12 082	12 082
Sum	31 202	29 183	29 810	30 629	28 647	28 647	28 647

Beskrivelse av dagens virksomhet

Sektor Samfunnsutvikling består av to avdelinger; Planavdelingen og Teknisk drift.

Teknisk drift har blant annet ansvar for alle kommunale bygg inkl. renhold, kommunal vei-, gate og park, eiendomsforvaltning, offentlig vann- og avløp, kommunal slamtømming (VKR) og feiertjenesten (Valdres brann- og redningsvesen/VBRIKS).

Planavdelingen har i hovedsak ansvar for kommunal planlegging, oppmåling, bygge- og utslippssaker, forurensning, folkehelse, jordbruk og skogbruk, viltforvaltning, natur- og miljøforvaltning, renovasjon (VKR), beredskapsarbeid, brann- og redningstjeneste (VBRIKS) og næringsutvikling.

I tillegg har sektoren samlet ansvar for de fleste større investeringsprosjekter i kommunal regi.

De siste tre årene har sektoren fått kjenne på flere ting som har utfordret oss både praktisk og teknisk. Beredskapstiltak knyttet til pandemi, storm og flom, planendringer, omdisponering av ressurser, organisatoriske og fysiske tiltak og ombygginger for å imøtekomme nye utfordringer har endret fokus mye til tider. Likevel har tjenesteproduksjonen vært tilnærmet normal.

Sektoren tar sikte på en mer langsiktig og helhetlig drift og tjenesteyting for neste budsjettår og videre i økonomiplanen. Likevel må vi nok ta høyde for at det "unormale" kan være normalsituasjonen i perioder, siden både den sikkerhetsmessige situasjonen, energimarkeder og andre forhold har endret seg i flere omganger bare siden forrige budsjett ble lagt. At kommuneplanens Samfunnsdel og sektorielle temaplaner er ganske nye, gjør at sektoren bør være godt rustet til å prioritere og legge mer detaljerte planer fremover i økonomiplanperioden og for Sør-Aurdal mot 2030.

Plan og teknisk sin kanskje viktigste rolle er planlegging og tilrettelegging for at andre offentlige tjenesteytere og ikke minst private aktører skal kunne utvikle og utøve sitt virke. Sektoren er sentral i planlegging og tilrettelegging for fremtidige tjenester og muligheter. Det er en stor utfordring å se hva som er fremtidens behov innenfor våre tjenester. Hvordan planlegger vi for og tilpasser oss, slik at våre tjenester og infrastruktur er gode og relevante når "fremtiden" er der? Dette er en tanke vi har med oss i vårt daglige virke.

Utfordringer og strategi

HVA ER SEKTORENS UTFORDRINGER FREMOVER:

- Demografiske endringer
  - **Økende andel eldre gir økt press på planlegging, boligtilpasning og tjenesteyting.**
  - Synkende andel yrkesaktive gjør det vanskeligere å møte fremtidige tjenestebehov.
- Tilgang på kompetanse og arbeidskraft
  - **Vanskelig å rekruttere til nøkkelstillinger.**
  - Behov for strategisk rekruttering, kompetanseheving og lærlingeordninger.
  - Avgang skaper sårbarhet i nøkkelfunksjoner.
- Økonomiske rammer og prioriteringer
  - Stram kommuneøkonomi krever nedbemanning og omprioritering av oppgaver.
  - Folkehelsestilling står for tiden vakant som følge av økonomiske tilpasninger, oppgavene blir fordelt og løst med eksisterende ressurser.
- Bygningsmasse og infrastruktur
  - Kommunen har stor og delvis uhensiktsmessig bygningsmasse i forhold til innbyggertall.
  - **Mange bygg er ikke tilpasset dagens eller framtidens behov for tilgjengelighet, samlokalisering og energieffektivitet.**
- Klima og beredskap
  - Økt behov for klimatilpasning og beredskap etter ekstremvær som flommen "Hans".
  - **Store utbedringsbehov VA-infrastruktur.**
- Miljø og bærekraft
  - Behov for lokal handling i møte med globale klima- og miljøutfordringer.
  - Krav til helhetlig planlegging innen energi, mobilitet, avfall og arealbruk.
- Digitalisering og effektivisering
  - **Behov for videreutvikling av digitale verktøy for å effektivisere saksbehandling og øke servicenivået.**
- Samarbeid og samskaping
  - **Krevende å opprettholde gode møteplasser og samarbeid mellom kommune, næringsliv, frivillighet og innbyggere.**
  - Behov for bedre samhandling på tvers av sektorer og med nabokommuner.

HVA ER SEKTORENS STRATEGI:

Demografiske endringer

- Øke innsatsen på informasjon og veiledning for å støtte eldre i å ta aktive valg om egen bosituasjon og tjenestebehov.
- Godt samarbeid mellom sektorene.
- Integre demografiske analyser i planlegging av boligstruktur og tjenestetilbud.
- **Tilrettelegge for mer fleksible og bærekraftige boformer for eldre.**

Tilgang på kompetanse og arbeidskraft

- Etablere og styrke lærlingeordninger, særlig innen byggdrift og tekniske fag.
- **Vurdere interkommunale løsninger for spesialiserte funksjoner, som landmåler.**
- **Satse på kompetanseheving og intern opplæring for å redusere sårbarhet ved turnover.**
- Arbeide for å gjøre kommunen attraktiv som arbeidsgiver gjennom utviklingsmuligheter og godt arbeidsmiljø.

Økonomiske rammer og prioriteringer

- **Prioritere kjerneoppgaver og effektiv ressursbruk i tråd med økonomiske rammer.**
- **Vurdere samordning og samlokalisering av tjenester for å redusere driftskostnader.**
- Søke eksterne tilskudd og samarbeidsprosjekter for å realisere utviklingstiltak.

Bygningsmasse og infrastruktur

- Utarbeide gode bygg-planer som byggdrifterne kan bruke i sitt arbeid.
- **Prioritere investeringer i bygg som gir høy samfunnsnytte og lavere driftskostnader over tid.**
- Samarbeide med andre sektorer om sambruk og effektiv arealutnyttelse.

Klima og beredskap

- **Følge opp flomsikringstiltak og klimatilpasning i utsatte områder, i samarbeid med NVE og andre aktører.**
- Integre beredskap og risikoanalyser i planarbeidet.
- Styrke kommunens evne til å håndtere ekstremvær gjennom planverk og infrastrukturtiltak.

Miljø og bærekraft

- **Delta aktivt i utviklingen av Begna BioHub og sirkulære verdikjeder i samarbeid med Innlandet fylkeskommune.**
- Integre miljøhensyn i alle planprosesser og investeringsbeslutninger.
- Stimulere til lokal grønn næringsutvikling og redusert klimagassutslipp.

Digitalisering og effektivisering

- Videreutvikle digitale verktøy for saksbehandling, dokumenthåndtering og brukerdialog.
- **Øke tilgjengeligheten og kvaliteten på digitale tjenester for innbyggere og næringsliv.**
- Bruke digitalisering som virkemiddel for å kompensere for redusert bemanning.

Samarbeid og samskaping

- **Legge til rette for møteplasser og dialog mellom kommune, næringsliv, frivillighet og innbyggere.**
- Styrke tverrsektorielt samarbeid internt i kommunen og med nabokommuner.
- Involvere brukere og interessenter tidlig i planprosesser og utviklingsarbeid.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Tiltakstype	Økonomiplan			
		2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett		29 183	29 183	29 183	29 183
Sum Tekniske justeringer		626	626	626	626
Vedtatt forrige periode					
Brann - overføring av brannstasjoner til kommunen	Vedtatt forrige periode	0	-147	-147	-147
Brannvesen VBRIKS	Vedtatt forrige periode	285	285	285	285
Formålsbygg - innspill etter budsjettkonferansen	Vedtatt forrige periode	-500	-500	-500	-500
Leie Sør-Aurdal beredskapssenter	Vedtatt forrige periode	0	-935	-935	-935
Reduksjon i årsverk	Vedtatt forrige periode	0	-500	-500	-500
Rekruttering ny landmåler	Vedtatt forrige periode	289	289	289	289
Valdres brann og redningstjenester IKS	Vedtatt forrige periode	-285	-285	-285	-285
Sum Vedtak forrige periode		-211	-1 793	-1 793	-1 793
Sum Budsjettendring i år		731	731	731	731
Sum Lønns- og prisvekst		-318	-318	-318	-318
Konsekvensjustert budsjett		829	-753	-753	-753
Konsekvensjustert ramme		30 012	28 430	28 430	28 430
Nye tiltak					
Egenandel tilskudd fra NVE	Nye tiltak	400	0	0	0
Valdre brann- og redningstjenester IKS	Nye tiltak	217	217	217	217
Sum Nye tiltak		617	217	217	217
Nye tiltak og realendringer budsjett		617	217	217	217
Ramme 2026-2029		30 629	28 647	28 647	28 647

Sammendrag budsjett

Budsjettet for sektor samfunnsutvikling i 2026 er preget av stramme økonomiske rammer, samtidig som sektoren står overfor store og komplekse oppgaver. Flere forhold bidrar til et krevende økonomisk og driftsmessig bilde:

- Strukturelle endringer og bemanningsreduksjon
Som en del av kommunens tilpasning til en krevende økonomisk situasjon, er folkehelseområdet tatt ut som eget ansvarsområde og fordelt på øvrige sektorer. Dette er et ledd i arbeidet med å redusere bemanningen og prioritere kjerneoppgaver.
- **Etterslep på kommunale bygg**
Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep på kommunale bygg. Kommunen arbeider aktivt med avhending av bygg i tråd med eiendomsstrategien, men dette er et langsiktig arbeid som vil pågå over flere år. Manglende prisjusteringer i tidligere år har ført til reelle kutt i

vedlikeholdsbudsjettene, noe som gjør det utfordrende å opprettholde et verdibevarende vedlikeholds nivå.

- **Kostnadsvekst og prispress**
Prisveksten på varer og tjenester – særlig innen byggdrift og teknisk drift – overstiger den generelle konsumprisindeksen. Dette rammer sektoren hardt, da innkjøp utgjør en større andel av budsjettet enn i mange andre tjenesteområder hvor lønn er hovedkostnaden.
- **Flom og klimatilpasning**
Arbeidet etter ekstremværet «Hans» pågår fortsatt. Kommunen har satt av midler til prosjektering av flomsikring i Bagn, hvor det er innvilget 90 % tilskudd fra NVE. Kommunen må likevel dekke 10 % av kostnadene (ca. 400 000 kroner), og prosjektet vil være ressurskrevende både økonomisk og administrativt.
- **Utfordringer innen kommunal infrastruktur**
Det er behov for **investeringer i både nye og eksisterende anlegg innen vann, avløp og veg**. Samtidig er kapasiteten til å planlegge og gjennomføre investeringer begrenset, noe som forsinker fremdriften.
- **Selvkostutfordringer i planområdet**
Lav byggeaktivitet gjør det utfordrende å oppnå balanse i selvkostregnskapet for planområdet. Dette gir **usikkerhet rundt finansieringen av plan- og byggesaksarbeid**.
- **Begrenset gebyrjustering på VA-området**
Til tross for tidligere vedtatt opptrappingsplan for å oppnå full selvkostdekning, er VA-gebyrene justert etter deflator. Dette skyldes hensyn til innbyggernes kostnadsbelastning og redusert kapasitet til å planlegge realistiske investeringer. Det må utarbeides ny kommunal VA-plan som legger til rette for reelle gjennomførbare investeringer i fremtiden.
- **Driftsmessige tilpasninger og effektivisering**
Som en del av sektorens tilpasning til stramme økonomiske rammer, er det gjennomført **innsparingstiltak** innen byggdrift ved at stillinger som er blitt ledige gjennom naturlig avgang, ikke er erstattet. For å sikre forsvarlig drift og ivaretagelse av lovpålagte oppgaver innenfor de økonomiske rammene, er det likevel lagt inn en 70 % stilling i lønnsbudsjettet. Dette skal bidra til å opprettholde nødvendig kapasitet og sikre kontinuitet i tjenestene.
- **Tilsyn og miljøforvaltning**
Tilsyn med spredt avløp i hytteområder sommeren 2025 har gitt gode resultater og bedre oversikt over forurensningssituasjonen. Det planlegges videreføring av dette arbeidet, som vil bidra til mer effektiv miljøforvaltning og bedre beskyttelse av naturressurser.

Vedtak forrige periode

Brann - overføring av brannstasjoner til kommunen

Brannstasjonene ble overført tilbake til kommunene. Ved overføring ble det reduserte overføringer til VBR IKS, men kommunen har fått kostnader ved leie av brannstasjon og garasjer til brannbiler.

Kommunen mottar også husleie inntekter for den delen av brannstasjonen som feieren bruker.

Det er lagt inn reduksjon i husleie i forbindelse med Bagn brannstasjon fra 2027 på 148.000

Brannvesen VBRIKS

Lagt inn med bakgrunn i økonomiplanen til Valdres brann og redningstjenester IKS

Formålsbygg - innspill etter budsjettkonferansen

I budsjettkonferansen kom det en samlet tilbakemelding fra de folkevalgte om at kommunen må få mindre areal i formålsbygg.

Økonomiplan for 2026-2029

Med bakgrunn i dette er det lagt inn en forsiktig besparelse på at formålsbygg skal avhendes i årene fremover.

Leie Sør-Aurdal beredskapssenter

I investeringsutgiften til Sør-Aurdal beredskapssenter ligger det inne utleie til Ambulansetjenesten. Det er lagt inn antatte leieinntekter på beredskapssenteret og nedtak av leieinntekter i nåværende lokaler som ambulansen har pr i dag.

Reduksjon i årsverk

Kommunen får reduksjon i inntekter over rammetilskuddet pga nedgang i folketall. Kommunen er derfor avhengig av å redusere antall årsverk for å møte utfordringen med å få økonomien i balanse.

Det må planlegges og implementeres nye arbeidsprosesser som skal legge til rette for utføringen av dagens og fremtidens arbeidsoppgaver. Det må også vurderes om omfanget av arbeidsoppgaver skal reduseres.

Nedtak av stillinger forsøkes først og fremst løst ved naturlig avgang. Det vil si at når en stilling blir ledig skal det gjøres en grundig vurdering av om det er behov for å rekruttere inn en ny ansatt i den ledige stillingen.

Det er lagt inn reduksjon i antall årsverk i alle sektorer. Det er tatt utgangspunkt i at et årsverk koster 800.000 inkl sosiale utgifter.

Det er ikke lagt inn reduksjon i 2024, da sektorene må jobbe med omstilling for å klare å løse arbeidsoppgaver eller få en oversikt over oppgaver som vi ikke lenger kan løse.

Ved behandling av økonomiplan for 2023-2026 ble det lagt inn to innsparingstiltak på Oppvekst/kultur og Plan/teknisk.

Øk.plan 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Innsparing skole	-600	-	-	-
	1400	1800	2000	
Innsparing formålsbygg	-500	-	-	-
	1000	1500		

Tiltakene som er lagt inn i økonomiplan 2024-2027 er lagt inn i tillegg.

Øk.plan 2024-2027	2025		2026		2027	
	kr årsverk		kr årsverk		kr årsverk	
Helse og omsorg	-	2,5	-	3,1	-	3,8
	2000		2500		3500	
Oppvekst og kultur	-500	0,6	-	1,3	-	1,9
		1000		1500		
Plan og teknisk				-500		0,6
Sentraladministrasjon	-150	0,2	-300	0,4	-450	0,6
Sum	-	3,3	-	4,8	-	6,9
	2650	3800	5950			

I slutten av økonomiplanperioden vil kommunen har redusert 6,9 årsverk totalt. Det er ikke nye 4,8 årsverk i 2026 og ytterligere 6,9 årsverk i 2027, men en økning i forhold til 2025. Altså 1,5 årsverk mer i 2026 og 2,1 årsverk ytterligere i 2027.

Rekruttering ny landmåler

Krav om 2 års praksis for å kunne få autorisasjon som landmåler, samt mangel på arbeidskraft med autorisasjon innen området, gjør at vi må planlegge for å ansette noen som kan få autorisasjon, for å sikre at kommunen er i stand til å utføre lovpålagte oppgaver fremover.

Stillingen har vært i budsjett de siste to årene, uten at vi har fått ansatt.

Stillingen lyses ut på nytt i løpet av våren 2025, med håp om oppstart sommer/høst 2025. Legger derfor inn en besparelse for første halvår.

Valdres brann og redningstjenester IKS

Økning er lagt inn etter styrevedtak i VBRIKS. Representantskapet skal vedta budsjettet 8.november.

Økningen fra VBRIKS er høyere enn vanlig lønns- og prisvekst, dette skyldes blant annet investeringsbehov i planperioden, som gir økte avdrag og renteutgifter i driftsregnskapet. En av de store investeringene som skal gjennomføres er ny brannstasjon på Bagn.

Nye tiltak

Egenandel tilskudd fra NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gitt Sør-Aurdal kommune tilsagn om tilskudd til utredning og planlegging av sikringstiltak i Begna for å sikre Bagn sentrum mot flom.

NVE vil dekke 90% prosent av kostnadene. Tilskuddet er likevel begrenset til maksimalt 4 095 000 kroner ekskl. mva.

Kostnader til mva. og administrasjon skal ikke inngå i tilskuddsgrunnlaget. Evt. kostnader til regulering av nye sikringstiltak eller ny båndledning av områder i kommuneplanens arealdel skal ikke inngå i tilskuddsgrunnlaget.

Valdre brann- og redningstjenester IKS

Endring av budsjett jfr vedtak i Valdres brann- og redningstjenester IKS.

Gebyrliste

Oppvekst og Kultur

Sør-Aurdal kulturskole

- Søskenmoderasjon: 25% for søsken i kulturskolen.
- Tildelt plass i kulturskolen beholdes inntil plassen sies opp.
- Oppsigelse av plass skal skje skriftlig. Oppsigelsestiden er minimum en måned.
- Fakturering halvårlig.
- Moderasjon ved deltakelse i flere tilbud: 25% moderasjon for tilbud 2 og 3. Moderasjon per elev kan ikke overstige 25%.
- Betalingsfritak gis ved bortfall av undervisning/dirigent ut over 14 dager, følger arbeidsgiverperioden.

Barnehage

- Søskenmoderasjon: 30% moderasjon for barn 2 i barnehage, og gratis for barn 3 og flere i familien med plass i barnehage på samme tid.
- Kommunen følger sentralt fastsatte bestemmelser om søskenmoderasjon i barnehage til enhver tid.
- Oppholdsbetaling for barnehageplass 5 dager per uke følger makspris fastsatt av Stortinget til enhver tid.
- 100% plass (dvs. 5 dager per uke, 45 timer per uke) er lik makspris.
- Daglig oppholdstid i barnehage er inntil 9 timer per dag.
- Det betales for 11 måneder per år for plass i barnehage. Juli måned er betalingsfri.
- Gebyr for sein henting: Dersom et barn blir hentet utover daglig oppholdstid i barnehagen på 9 timer eller etter stengetid, får foreldrene en advarsel, den andre gangen og flere blir de belastet et gebyr, jfr. vedtekter for kommunale barnehager i Sør-Aurdal kommune.
- Det kan søkes om redusert for foreldrebetaling i barnehage ved lav inntekt, jfr. Forskrift om foreldrebetaling i barnehager.

Skolefritidsordning (SFO)

- Søskenmoderasjon: Ingen
- Tilbudet tilpasset i forhold til påmelding/behov hvert skoleår.
- SFO er ikke en lovpålagt del av opplæringen, men et frivillig tilbud som foreldrene kan benytte seg av.
- Det betales for 10 måneder for plass i SFO. SFO følger skoleåret.
- Juli måned er betalingsfri.
- Gebyr for sein henting etter fastsatt sats per påbegynte kvarter etter stengetid. Det gis advarsel en gang før gebyret faktureres. Jfr. Vedtekter for SFO i Sør-Aurdal kommune.
- Det kan søkes om redusert foreldrebetaling i SFO (jfr. Forskrift til Opplæringslova - Kapittel 2, § 2-4 Skolefritidsordninga)
- 12 timer gratis SFO for elever på 1., 2. og 3. trinn, fastsatt av Stortinget. (jfr. Forskrift til Opplæringslova - Kapittel 2, § 2-2 Skolefritidsordninga)
- Gratis SFO for elever med særlige behov på 5.-7. trinn. (jfr. Forskrift til Opplæringslova - Kapittel 2, § 2-3 Skolefritidsordninga)

Sør-Aurdal folkebibliotek

- Gebyr for nytt lånekort gjelder når kortet er mistet/tapt.
- Erstatning av materiale følger fastsatte satser.

Sør-Aurdal frivilligsentral

- Skal du ha stort selskap? Sør-Aurdal frivilligsentral leier/låner ut oppdekkingutstyr. Lag og foreninger i Sør-Aurdal kan låne oppdekkingutstyr gratis av Sør-Aurdal frivilligsentral. Privatpersoner betaler leie etter oppgitte satser.

Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
3 dager pr uke (60% plass)	pr mnd	560	560	0	0% Søskenmoderasjon: 30% mod. for barn 2, 100% mod. for barn 3 og flere i barnehage
4 dager pr uke (80% plass)	pr mnd	644	644	0	0% Søskenmoderasjon: 30% mod. for barn 2, 100% mod. for barn 3 og flere i barnehage
5 dager pr uke (100% plass)	pr mnd	700	700	0	0% Søskenmoderasjon: 30% mod. for barn 2, 100% mod. for barn 3 og flere i barnehage.
Gebyr for sein henting	pr gang	216	224	8	4% Det gis advarsel en gang før gebyret faktureres
Mat enkeltdager i barnehage	pr dag	23	24	1	4% Ingen moderasjon
Mat i barnehage, 3 dager pr uke	pr mnd	278	289	11	4% Ingen moderasjon
Mat i barnehage, 4 dager pr uke	pr mnd	370	384	14	4% Ingen moderasjon
Mat i barnehage, 5 dager pr uke	pr mnd	463	481	18	4% Ingen moderasjon
Opphold enkeltdager	pr dag	517	537	20	4% Ingen moderasjon

3 dager pr uke (60% plass)

Søskenmoderasjon: 30% moderasjon for barn 2 og gratis barnehageplass for barn 3 og flere. Kommunen følger sentralt fastsatt søskenmoderasjon til enhver tid.

4 dager pr uke (80% plass)

Søskenmoderasjon: 30% moderasjon for barn 2 og gratis barnehageplass for barn 3 og flere. Kommunen følger sentralt fastsatt søskenmoderasjon til enhver tid.

5 dager pr uke (100% plass)

Kommunen følger sentralt fastsatt makspris for oppholdsbetaling i barnehage og søskenmoderasjon i barnehage til enhver tid. Samme makspris i 2025 som fra 1. august 2024. Søskenmoderasjon: 30% moderasjon for barn 2 og gratis plass for barn 3 og flere.

Gebyr for sein henting

Gebyr for henting utover 9 timer oppholdstid per dag eller etter stengetid Jfr. Vedtekter for kommunale barnehager i Sør-Aurdal kommune pkt 16 e).

Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Erstatning av bok/lydbok barn	pr stk	400	300	-100	-25%
Erstatning av bok/lydbok voksne	pr stk	400	450	50	13%
Erstatning av film/DVD	pr stk	200	250	50	25%
Erstatning av tidsskrift	pr stk	100	100	0	0%
Nytt lånekort, når det første er mistet/tapt	pr stk	50	50	0	0%

Frivilligsentralen

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie av bord og stoler	Ett bord + 6 stoler	100	100	0	0% Per bord med 6 stoler. Utleie til privatpersoner. Lag og foreninger i Sør-Aurdal låner utstyr gratis.
Utleie for oppdekking av bord	1-49 personer	500	500	0	0% Utleie til privatpersoner. Lag og foreninger i Sør-Aurdal låner utstyr gratis.
Utleie for oppdekking av bord	50-80 personer	1 000	1 000	0	0% Utleie til privatpersoner. Lag og foreninger i Sør-Aurdal låner utstyr gratis.

Leie av bord og stoler

Lag og foreninger i Sør-Aurdal kan låne oppdekkingutstyr gratis av Sør-Aurdal frivilligsentral. Privatpersoner kan leie utstyr.

Utleie for oppdekking av bord

Lag og foreninger i Sør-Aurdal kan låne oppdekkingutstyr gratis av Sør-Aurdal frivilligsentral. Privatpersoner kan leie utstyr.

Utleie for oppdekking av bord

Lag og foreninger i Sør-Aurdal kan låne oppdekkingutstyr gratis av Sør-Aurdal frivilligsentral. Privatpersoner kan leie utstyr.

Økonomiplan for 2026-2029

Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Band	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	3 138	3 260	122	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen.
Dans	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	2 034	2 115	81	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen.
Fordypning, individuell 40 minutter pr uke	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	5 225	5 434	209	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen
Instrumental undervisning; Individuell, 25 minutt pr uke	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	4 180	4 343	163	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen.
Instrumental undervisning; 2 elever, 30 minutt pr uke	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	3 643	3 785	142	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen.
Kor og korps: Dirigent	Pr time. Faktureres halvårlig.	396	411	15	4% Egenandel kor og korps: Dirigent pr time
Materialkostnad visuell kunst	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	226	235	9	4% Ingen moderasjon
Visuell kunst undervisning; Gruppe, 60 minutt pr uke	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	2 034	2 113	79	4% Søskenmoderasjon: 25% moderasjon for søsken i kulturskolen.
Voksentilbud, 30 minutt pr uke	Pris pr år. Faktureres halvårlig.	8 627	8 963	336	4% Voksentilbud til kostpris på de fleste av våre fag.

Skolefritidsordning (SFO)

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
4. trinn: SFO 15 timer og over pr uke	Pris pr mnd	3 013	3 131	118	4%
1., 2. og 3. trinn: SFO 0-12 timer pr uke	Pris pr mnd	0	0	0	0% Gratis SFO inntil 12 timer pr uke for 1., 2. og 3. trinn.
1., 2. og 3. trinn: SFO 13-14 timer pr uke	Pris pr mnd	320	332	12	4% Inkl. 12 timer gratis SFO for 1., 2. og 3. trinn.
1., 2. og 3. trinn: SFO 15 timer og over pr uke	Pris pr mnd	1 370	1 423	53	4% Inkl. 12 timer gratis SFO for 1., 2. og 3. trinn.
4. trinn: SFO 1-6 timer pr uke	Pris pr mnd	1 378	1 432	54	4%
4. trinn: SFO 7-14 timer pr uke	Pris pr mnd	2 240	2 327	87	4%
Gebyr for henting etter stengetid	pr påbegynte kvarter	210	218	8	4% Det gis advarsel en gang før gebyret faktureres.
SFO enkelttimer	Pris pr time	65	68	3	4%

Gebyr for henting etter stengetid

Jfr. Vedtekter for SFO i Sør-Aurdal kommune

Helse og omsorg

Egenandel og betalingssetter innen Helse og omsorg, er regulert i forskrift for noen av tjenestene mens for andre bestemmer kommunen selv. Det tas betaling for opphold i institusjon, praktisk bistand/hjemmehjelp, ambulerende vaktmester, trygghetsalarm, salg av mat og vask av tøy.

I hht Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester, kan kommunen selv fastsette regler for betaling av egenandel og betalingssetter for praktisk bistand og opplæring etter helse- og omsorgstjenesteloven. Egenandelen skal ikke overstige kommunenes egne utgifter til angjeldende tjeneste (selvkost).

Kommunen kan velge om det skal betales etter en abonnementsordning eller timesats (evt begge deler). Fra 2014 gikk en i Sør-Aurdal bort fra abonnementsordning, og nytter kun timesats – bortsett fra gruppen under 2 G, der sentrale myndigheter setter en maks pris per måned (lik betaling for alle).

Opphold institusjon

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Enkelt dag- eller nattopphold	Pr. dag/natt	115	119	4	4% Sats bestemmes av sentrale myndigheter, justeres i januar
Korttidsopphold døgnet	Pr. døgnet	200	208	8	4% Sats bestemmes av sentrale myndigheter, justeres i januar.
Langtidsopphold					Beregnes av den enkeltes inntekt, jf. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester

Enkelt dag- eller nattopphold

Jf. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester

Korttidsopphold døgnet

Jf. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester

Langtidsopphold

Beregnes jf. forskrift, men begrenses oppad til at egenandelen ikke må overstige de reelle oppholdsutgifter - kalt "kur-døgnpris". Kur-døgnpris for 2025 blir fastsatt etter at regnskap er avlagt for 2024. For 2025 er kur-døgnpris kr 3177 pr døgn.

Salg av mat fra kjøkkenet ved SAH

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Frokost eller kveldsmat pårørende	Pr. måltid	55	57	2	4%
Kost Heldøgnsomsorg (HDO)		4 850	5 030	180	4%
Leie av gjesterom m/mat for pårørende	Pr. døgn	165	171	6	4%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Salg av middag til besøkende og ansatte	Pr. måltid	108	112	4	4%
Salg av middag til hjemmeboende og Hedalen bo- og servicesenter inkl utkjøring	Pr. porsjon	100	104	4	4%
Suppe pr porsjon/enhet		60	62	2	3%
Tørrmat, bemannet bofellesskap	Pr. døgn	60	62	2	3%

Tjenester i hjemmet

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Ambulerende vaktmester	Pr. time	325	338	13	4%
Dagtilbud for hjemmeboende personer med demens	Pr. dag	145	151	6	4% Dekker mat, aktiviteter o.l
Oppkobling trygghetsalarm m/GPS		0	364	364	0%
Praktisk bistand/ hjemmehjelp 2-3 G	Pr. time	192	199	7	4%
Praktisk bistand/ hjemmehjelp 3-4 G	Pr. time	214	222	8	4%
Praktisk bistand/ hjemmehjelp 4-5 G	Pr. time	255	265	10	4%
Praktisk bistand/ hjemmehjelp Inntil 2G	Pr. mnd	240	249	9	4% Sats bestemmes av sentrale myndigheter, justeres i januar
Praktisk bistand/ hjemmehjelp over 5 G	Pr. time	325	338	13	4%
Trygghetsalarm	Pr. mnd	315	327	12	4% Leien for trygghetsalarm dekker kostnader til drift og leie.
Trygghetsalarm - montering	Engangsbeløp	350	364	14	4% Kostnader for utkjøring og montering av trygghetsalarm
Trygghetsalarm m/GPS	pr mnd.	0	350	350	0%

Praktisk bistand/ hjemmehjelp Inntil 2G

Jf. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester

Vaskeri

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Rulling brikker	Pr. stk	50	52	2	4%
Rulling duker opp til 2 meter	Pr. stk	105	109	4	4%
Rulling duker over 2 meter	Pr. stk	130	135	5	4%
Utlån av hvite duker	Pr. stk	175	182	7	4% inkl. vask og rulling
Vask overmadrass	pr.stk	195	203	8	4%
Vask sengetepper/ ulltepper	Pr. stk	125	130	5	4%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Vask sengetøy/håndklær	Pr. kg	62	64	2	4% tørt tøy
Vasking av dyner	Pr. stk	160	166	6	4%
Vasking av privattøy	Pr. kg	82	85	3	4% tørt tøy
Vasking av puter	Pr. stk	75	78	3	4%
Vasking av ryer	Pr. stk	150	156	6	4%
Vasking av ytterjakker/kåper	Pr. stk	115	119	4	4%

Plan og teknisk

BEHANDLING AV REGULERINGSPLAN

- Gjelder for privat regulering.
- Gebyr skal fastsettes etter de satsene som gjelder når planen blir innlevert til kommunen til behandling, samt etter antall tomter/areal som planen blir fremmet med. Halvparten av gebyret skal være betalt før planen tas opp til behandling. Siste halvdel skal betales etter godkjenning. Ved endelig avslag av reguleringsplanforslag skal det betales 50% av gebyr. Har det ikke vært framdrift i en reguleringssak i løpet av de siste 3 årene, blir saken regnet som avsluttet.
- Annonsekostnader er ikke med i gebyrsatsene. Kostnader til for eksempel kulturminneundersøkelser, geologiske undersøkelser, rasundersøkelser og lignende skal dekkes av forslagsstiller.
- Områderegulering (PBL §12-2) Gebyret avtales mellom forslagsstiller og kommunen i hvert enkelt tilfelle

URIMELIGE GEBYR.

Dersom gebyrregulativet medfører urimelige gebyr for spesielle bygg/anlegg, kan kommunen etter søknad ta en skjønnsvurdering av størrelsen.

INNBETALING AV GEBYR.

Gebyr skal innbetales til kommunen innen frist satt på faktura.

Gebyr for arbeid etter eierseksjonsloven

For enkelte oppgaver etter matrikelloven er betalingssatser fastsatt i lov eller forskrift (blant annet uskrift av matrikelbrev, forskriftens § 16,4). For andre oppgaver er det ikke gitt hjemmel for å kreve gebyr, blant annet forskriftens § 16, 2-3 og kapittel 11. Kommunen er med matrikelloven pålagt utvidet undersøkelsesplikt og saksbehandlingsrutiner. Matrikelloven legger til grunn at kommunen kan få dekket sine samlede utgifter for oppgaver etter loven gjennom de gebyrhjemplene loven gir.

Det er med matrikelloven innført saksbehandlingsfrister med tilhørende regler for avkorting av gebyr ved oversitting. Kommunal forskrift om vintertid hjemler utsettelse av ferdigstillingsfrist i forbindelse med snøforhold og vinterstengte veier. Kommunen fullfører rekvisisjoner uten ugrunnet opphold, normalt innen fristen på 16 uker. Grunnet opphold, inklusiv kommunal vinterforskrift (1. november-15. mai), forskyves fristen. Overholdes ikke fristen medfører dette 1/3 avkorting av gebyrene.

2. GEBYR FOR ARBEID ETTER EIERSEKSJONSLOVA

2.1 Alminnelige bestemmelser

2.1.1 Gebyrsatsene gjelder saksbehandling i medhold av lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65

2.1.2 Gebyret er inklusiv utskrift av matrikelbrev og eventuell befaring av eiendommen.

2.1.3 I tillegg til disse gebyrene kommer tinglysingsgebyr og eventuell dokumentavgift ved overføring av eiendomsrett.

2.1.4 Gebyret er unntatt merverdiavgift.

2.1.5 Dersom søknad avslås, beregnes fullt gebyr.

2.1.6 Dersom søknad om seksjonering eller reseksjonering blir trukket før den er behandlet eller den kan av andre grunner ikke kan behandles, beregnes halvt gebyr.

2.1.7 Dersom kommunen pålegger seksjonssameiere å reseksjonere, beregnes fullt gebyr.

2.1.8 Dersom det er betydelig misforhold mellom kommunens arbeid og gebyrets størrelse, kan kommunen på eget initiativ fastsette et annet gebyr basert på medgått tid; timesats 970 kr.

Vann og avløp

(Vann og Avløp er et selvkostområdet og kommunen har vedtatt 100% dekning jfr vedtak KS 13/19

Ved manglende avlesing av vannmåler, faktureres det for et stipulert forbruk basert på tidligere målt forbruk

Ved manglende førstegangsavlesing av forbruk eller manglende installasjon av vannmåler, faktureres det etter følgende satser:

Hytter/fritidsboliger:75 m³

Boliger:150 m³

Næringsbygg:500 m³

For alle abonnenter gjelder at avløpsmengde regnes lik vannmengde, se dog § 9 i forskriftene.

ØVRIGE GEBYR (Forskriftens § 7)

Tilleggsgebyr for manglende installasjon av vannmåler (31.12.2019): kr 300

Gebyr for avlesning etter ønske fra abonnent eller ved manglende avlesning: kr 500

Tilleggsgebyr for plombering av vanninntak og påkoblingspunkt for avløp: kr 500

PÅLEGG OM UTBEDRING (Forskriftens § 11)

Gebyrets størrelse fastsettes etter kommunens kostnader og medgått tid knyttet til forholdet.

I tillegg til samtlige gebyrsatser for vann og avløp kommer MVA.

Renovasjonsavgift og slamtømming

De nye betalingssetene er i tråd til Valdres kommunale renovasjon IKS sitt regulativ. Septiktømming overført fra Sør-Aurdal kommune 1/1-2002, jf. sak 01-0035, 28.06.2001 sak.

Opplysninger om alle VKR's tariffer vises på www.vkr.no

SØR-AURDAL BRANN – OG REDNINGSVESEN og FEIEAVGIFT

Betalingssetene er i tråd med Valdres brann- og redningstjeneste IKS sitt regulativ. Tjenestene overført fra Sør-Aurdal kommune 1. jan 2018, jf. sak 016/17, 20.04.2017.

Kommunale bygg

Leie av kommunale bygg er gratis for frivillige lag og organisasjoner innen Sør-Aurdal kommune.

Frivillige lag og organisasjoner innen kommunen skal betale leie i tråd med gebyrregulativet når det blir brukt til inntektsgivende arrangement.

Behandling av reguleringsplan

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Arealavhengig gebyr for næringsareal	+ Tillegg pr. påbegynte daa over 50 daa	0	1 150	1 150	0%	Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Arealavhengig gebyr for næringsarealer	+ Tillegg pr. påbegynte daa over 10 daa, planareal fra 10-50 daa	0	2 295	2 295	0%	Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Arealuavhengig gebyr for kommunal planbehandling av vedtatt plan		0	59 086	59 086	0%	Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11)
Avklaringsmøter med plankonsulent utover oppstartsmøte	pr møte	0	4 417	4 417	0%	Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Behandling av planprogram (PBL §12-9)		9 026	9 378	352	4%	Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11)
For boligbebyggelse, næringsbebyggelse og råstoffutvinning		18 053	18 757	704	4%	
For boliger og fritidsboliger t.o.m. 5 tomter	+ for hver godkjent tomt fra nr. 11 til nr. 15.	2 893	3 006	113	4%	Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11)
For boliger og fritidsboliger t.o.m. 5 tomter.	+ for hver godkjent	3 588	3 728	140	4%	Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11)

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
	tomt fra nr. 6 til nr. 10.				
For boliger og fritidsboliger t.o.m. 5 tomter.	+ for hver godkjent tomt f.o.m. tomt nr. 16.	1 968	2 045	77	4% Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11)
Mindre endringer etter PBL.		15 390	15 990	600	4%
Oppstartsmøte mellom planavdeling og forslagsstiller		0	7 834	7 834	0% Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Planendringer som krever full behandling etter PBL	60 % av gebyr for detaljreg	0	0	0	0%
Planforslag som blir avslått etter politisk vedtak, før vedtak om utlegging til offentlig ettersyn		0	16 682	16 682	0% Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Politisk behandlet planavklaring		9 026	9 378	352	4% Detaljregulering (PBL § 12-3, 12-10 og 12-11):
Tillegg til ordinært gebyr for planer som krever KU	25% av grunnbeløp	0	0	0	0% Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):
Ved uvanlig krevende merarbeid/rettledning ved utarbeidelse og behandling av reguleringsforslag	Etter medgått tid. Per time	0	1 390	1 390	0% Detaljregulering (PBL §§ 12-3, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11):

Byggesaksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A.1 Boligbygg over 200m2 BRA, tillegg for hver påbegynte 100 m2		2 438	2 533	95	4% Søknad jf. PBL § 20-3 jf § 20-1
A.1 Boligbygging 0-100 m2 BRA		7 422	7 711	289	4% Søknad jf. PBL § 20-3 jf § 20-1
A.1 Boligbygging 101-200 m2 BRA		9 492	9 862	370	4% Søknad jf. PBL § 20-3 jf § 20-1
A.10 Fornyng av tidligere godkjent byggesøknad.	25 % av gebyrtakst	0	0	0	0% Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.11. Mindre tiltak som etter kommunens skjønn kan forestås av tiltakshaver etter PBL § 20-4 e)		2 430	2 525	95	4% Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.12. Utstedelse av midlertidig brukstillatelse.		2 430	2 525	95	4% Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.13. Søknad om ferdigattest leveres etter at tiltaket er tatt i bruk - ekstragebyr.		4 166	4 328	162	4% Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.14. Tiltak som er igangsatt uten	Ordinært gebyr x 2	0	0	0	0% Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
kommunens kjennskap, men som ville blitt godkjent etter normal prosedyre - ekstragebyr						
A.15. Riving av tiltak		3 125	3 247	122	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.16a Politisk behandling av dispensasjonssøknad i forhold til bestemmelsene i PBL og tilhørende forskrift.		9 605	9 980	375	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.16b Administrativ behandling av tilsvarende dispensasjon uten politisk behandling.		3 818	3 967	149	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.17. Avslag på søknad	60 % av gebyrtakst	0	0	0	0%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.18. Oppfølging av avvik i utførelsen av tiltak		4 166	4 328	162	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.19. Rammetillatelse		4 744	4 929	185	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.2 For samtidig omsøkt anneks.		2 546	2 645	99	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.2 Fritidsbolig utenfor regulert område med evt. samtidig byggemeldt uthus	Søknadsgebyret dekker eventuelle tilsyn	18 085	18 790	705	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf § 20-1
A.20. Overtredelsesgebyr kan ilegges, jf. PBL § 32-8.	Gebyrets størrelse er omtalt i Byggesaksforskriften kapittel 16, § 16-1.	0	0	0	0%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.21. Fornying av godkjenning for ansvarsrett		925	961	36	4%	Godkjenning etter PBL § 20-3
A.21. Godkjenning for ansvarsrett selvbygger		2 430	2 525	95	4%	Godkjenning etter PBL § 20-3
A.22 Søknad om etablering av avløpsanlegg opp til og med 49 pe		0	2 440	2 440	0%	Søknad jf. PBL §§ 20-1 a).
A.22. Søknad om etablering av avløpsanlegg 50 pe - 2000 pe		0	5 880	5 880	0%	Søknad jf. PBL § 20-1 a).
A.3 For samtidig omsøkt anneks.		2 546	2 645	99	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.3 Fritidsbolig i regulert område med evt. samtidig byggemeldt uthus.	Søknadsgebyret dekker eventuelle tilsyn	15 540	16 146	606	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.4 Anneks eller lignende bygg på tidligere bebygd eiendom		7 406	7 695	289	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast	51 – 200 m ² BRA	86	89	3	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
minstetakst og tillegg pr. m2 BRA						
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast minstetakst og tillegg pr. m2 BRA	401 – 600 m2 BRA	64	66	2	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast minstetakst og tillegg pr. m2 BRA	alt over 601 m2 BRA	46	48	2	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast minstetakst og tillegg pr. m2 BRA:	fast minstetakst	1 679	1 744	65	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast minstetakst og tillegg pr. m2 BRA:	0-50 m2 BRA	99	103	4	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.5 Næringsbygg og andre bygg som ikke faller inn under andre punkter i dette gebyrregulativet, - fast minstetakst og tillegg pr. m2 BRA:	201 – 400 m2 BRA	75	78	3	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.6 Enkle næringsbygg som kaldtlager og lignende.		4 860	5 050	190	4%	Søknad jf. PBL § 20-3 jf. § 20-1
A.7. Vesentlige endringer eller vesentlige reparasjoner av tiltak som nevnt under A. 1-6.		3 125	3 247	122	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.8. Driftsbygninger i landbruket etter PBL § 20-4 b)		4 172	4 335	163	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.9a Mindre tiltak på boligeiendom etter PBL § 20-4 a)		4 166	4 328	162	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.9b Mindre byggearbeider på fritidseiendom etter PBL § 20-4 a)		6 248	6 492	244	4%	Søknad jf. PBL §§ 20-3, 20-4, 20-5 jf. § 20-1, med unntak av pkt. A. 1-6
A.9c Søknad om gjerding ihht. arealplan		900	935	35	4%	Behandling av søknad etter pbl § 20-4 a
B.1:Behandling av søknad om fradeling/arealoverføring	Uregulert (LNF)	5 323	5 531	208	4%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
av tomt til fritidsbolig eller lignende pr. tomt.						
B.1.Behandling av søknad om fradeling/arealoverføring av tomt til fritidsbolig eller lignende pr. tomt.	Regulert område	4 166	4 328	162	4%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom
B.2.Behandling av søknad om fradeling/arealoverføring av tomt til boligbygg eller andre bygg eller landbrukseiendom pr. tomt.	Regulert område	3 588	3 728	140	4%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom
B.2.Behandling av søknad om fradeling/arealoverføring av tomt til boligbygg eller andre bygg eller landbrukseiendom pr. tomt.	Uregulert (LNF)	4 282	4 449	167	4%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom
B.3.Seksjonering: Gebyr for arbeid etter lov om eierseksjoner §7 - tinglysningsgebyr kommer i tillegg.		4 166	4 328	162	4%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom
B.4.Avslag på søknad om deling	60 % av gebyrtakst	0	0	0	0%	Behandling av søknad om deling av grunneiendom

A.7. Vesentlige endringer eller vesentlige reparasjoner av tiltak som nevnt under A. 1-6.

b) Fasadeendring. c) Bruksendring eller vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt under A. 1-6 e) Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner f) Oppdeling eller sammenføring av bruksenhet i boliger samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig. g) Oppføring av innhengning mot veg. h) Plassering av skilt, reklameinnretninger og lignende. i) Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg. j) Vesentlige terrenginngrep k) Anlegg av veg eller parkeringsplass.

Fellingsavgifter

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Elg - kalv	340	380	380	0	0%	Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, §5. Overskudd/underskudd avsettes/belastes eget bundet fond.
Elg - voksent dyr	580	637	637	0	0%	Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, §5. Overskudd/underskudd avsettes/belastes eget bundet fond.
Hjort - kalv	270	298	298	0	0%	Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, §5. Overskudd/underskudd avsettes/belastes eget bundet fond.
Hjort - voksent dyr	450	493	493	0	0%	Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort, §5.

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Overskudd/underskudd avsettes/belastes eget bundet fond.					

Gebyr for arbeid etter lov om eiendomsregistrering

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Punktfeste uten måling	5 786	6 012	226	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Punktfeste med måling	9 142	9 499	357	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Areal fra 0 – 250 m ²	9 318	9 681	363	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Areal fra 251 – 500 m ²	11 919	12 384	465	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Areal fra 501 – 2000 m ²	18 637	19 364	727	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Areal fra 2001 – 5000 m ² tillegg per påbegynt da	1 788	1 858	70	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og da e	Areal fra 5001 m ² tillegg pr. påbegynt da	791	822	31	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.1. Opprettelse av grunneiendom og festegrunn, ml § 5 a og e	Oppmålingsforretning som gjennomføres som kontorforretning, jfr. matrikkelforskriften § 40	5 786	6 012	226	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.2. Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, ml §§ 14 og 5e, mf § 31 og oppretting av grunneiendom på hel teig, ml § 10, mf § 42	Fakturering etter medgått tid. Minstegebyr	5 786	6 012	226	4% Opprettelse av matrikkelenhet, ml § 5
1.1.3. Oppmåling av uteareal på eierseksjon, eierseksjonsloven § 7 og 9, mf § 35 Gebyr som for opprettelse av grunneiendom	Gebyr som for opprettelse av grunneiendom 1.1.1	0	0	0	0%
1.1.4. Oppretting av anleggseiendom, ml § 5c og 11, mf § 29 Gebyr som for	Volum fra 2001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³	1 736	1 804	68	4%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
oppmålingsforretning, ml § 17, mf § 36						
1.6. Klarlegging av eksisterende grense og/eller rettigheter der grensa ikke tidligere er koordinatbestemt, ml § 17, mf § 36	Pr. eiendom, inntil 2 grensepunkt	9 752	10 132	380	4%	Gebyr for klarlegging av rettigheter blir fakturert etter medgått tid.
1.6. Klarlegging av eksisterende grense og/eller rettigheter der grensa ikke tidligere er koordinatbestemt, ml § 17, mf § 36	For overskytende grensepunkt, pr. punkt	867	901	34	4%	Gebyr for klarlegging av rettigheter blir fakturert etter medgått tid.
1.7. Privat grenseavtale, eksisterende grense, ml § 19, mf § 44	Minstegebyr for registrering er.	2 893	3 006	113	4%	Fakturering etter medgått tid
1.8. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering		0	0	0	0%	
1.9 Urimelig gebyr		0	0	0	0%	
2.2 Søknad om seksjonering og reseksjonering	Seksjonering av nybygg – inntil 4 seksjoner	8 798	9 141	343	4%	lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65
2.2 Søknad om seksjonering og reseksjonering	Seksjonering av eksisterende bygg - inntil 4 seksjoner	11 350	11 793	443	4%	lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65
2.2 Søknad om seksjonering og reseksjonering	Tillegg for hver seksjon over 4 seksjoner	650	675	25	4%	Lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65
2.2 Søknad om seksjonering og reseksjonering	Reseksjonering - inntil 4 seksjoner	11 350	11 793	443	4%	Lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65
2.2 Søknad om seksjonering og reseksjonering	Tillegg for hver seksjon over 4 seksjoner	888	923	35	4%	Lov om eierseksjoner av 16.6.2017 nr. 65
2.3 Oppretting av utendørs tilleggsareal	Gebyr for utendørs tilleggsareal per eierseksjon: 60 % av gebyr etter matrikkelloven; oppretting av grunneiendom, jf. pkt. 1.1.1	0	0	0	0%	Oppretting eller endring av utendørs tilleggsareal utføres i en oppmålingsforretning jfr. matrikkelloven § 6, 1. ledd, bokstave.
2.4 Oppheving av seksjonering	Behandling av melding om oppheving av seksjonering	6 481	6 734	253	4%	Det skal ikke betales tinglysingsgebyr for disse sakene.

1.1.2. Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, ml §§ 14 og 5e, mf § 31 og oppretting av grunneiendom på hel teig, ml § 10, mf § 42

Krever forretningen måling i terrenget, skal dette faktureres som for opprettelse av grunneiendom 1.1.1.

1.10 Betalingsregler

Gebyr skal betales etter regler og satser på rekvisisjonstidspunktet. Krav om gebyr blir sendt i forbindelse med matrikkelføring. For arbeid som ikke krever matrikkelføring blir krav sendt når arbeidet er utført. For arbeid som skal faktureres etter medgått tid skal timesats på kr. 950 benyttes.

1.11 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken

Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, blir gebyret opprettholdt. Medfører endringa merarbeid i forhold til rekvirert sak, blir dette fakturert etter medgått tid.

1.13 Andre utlegg

Utlegg til tinglygingsgebyr, eventuell dokumentavgift, pantefrafall og utskrifter ut over det kommunen har fri tilgang til, kommer i tillegg til gebyr for den enkelte forretning.

1.2. Matrikulering med utsatt fullført oppmålingsforretning

Dersom rekvirenten ber om matrikkelføring før kommunens frist etter mf § 18 er ute, inklusiv vinterforskrift, skal det søkes særskilt om dette. Kommunen er ikke pålagt framskyndet matrikkelføring, men skal så vidt mulig søke å etterkomme søknaden.

1.3.1. Grensejustering av grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Som hovedregel kan det søkes om grensejustering av inntil 5 % av de aktuelle eiendommenes areal, maksimalgrense 500 m².

1.3.1.Grensejustering av grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Som hovedregel kan det søkes om grensejustering av inntil 5 % av de aktuelle eiendommenes areal, maksimalgrense 500 m².

1.3.2. Grensejustering av anleggseiendom.

For anleggseiendom kan volumet justeres inntil 5 % av anleggseiendommens volum, maksimal grense 1000 m³.

1.3.2. Grensejustering av anleggseiendom.

For anleggseiendom kan volumet justeres inntil 5 % av anleggseiendommens volum, maksimal grense 1000 m³.

1.4.1.Arealoverføring av grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr for arealoverføring fastsettes etter "opprettelse av grunneiendom og festegrunn" For saker som krever ytterligere dokumentasjon/undersøkelser, tillegges et administrasjonsgebyr Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Rettigheter, pant mv. skal være avklart og ryddet

opp i før gjennomføring. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til vei - og jernbaneformål.

1.4.2. Arealoverføring av anleggseiendom

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

1.4.2. Arealoverføring av anleggseiendom.

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

1.6. Klarlegging av eksisterende grense og/eller rettigheter der grensa ikke tidligere er koordinatbestemt, ml § 17, mf § 36

Hvis det avholdes oppmålingsforretning over flere tilgrensende eiendommer samtidig, reduseres satsen på kr. 9000 til kr. 7000 for alle parter. Gebyr for overskytende punkt beregnes samlet og fordeles partene forholdsmessig.

1.6. Klarlegging av eksisterende grense og/eller rettigheter der grensa ikke tidligere er koordinatbestemt, ml § 17, mf § 36

Hvis det avholdes oppmålingsforretning over flere tilgrensende eiendommer samtidig, reduseres satsen på kr. 9000 til kr. 7000 for alle parter. Gebyr for overskytende punkt beregnes samlet og fordeles partene forholdsmessig.

1.7. Privat grenseavtale, eksisterende grense, ml § 19, mf § 44

Krever forretningen måling i terrenget, skal dette faktureres etter 1.1 eller 1.6

1.8. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endret hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, fastsettes gebyr til 1/3 av satsene etter 1.1 og 1.2.

1.9 Urimelig gebyr

Dersom gebyret er åpenbart urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn i matrikkelloven og det arbeid og de kostnadene kommunen har hatt, kan kommunen etter eget tiltak eller søknad fastsette et passende gebyr.

Økonomiplan for 2026-2029

Kommunale bygg

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Fast leie av gymsaler	Pr dag	346	359	13	4%
Leie av lokaler i kommunale bygg	Pr dag	810	842	32	4%
Sør-Aurdalshallen - Ved større arrangement (festivaler, konserter etc.) fastsettes leie av administrasjonen.		0	0	0	0%
Sør-Aurdalshallen leie av 1/3 hall	Pr time	405	421	16	4% Faste aktiviteter
Sør-Aurdalshallen leie av 1/1 hall	Pr time	925	961	36	4% Faste aktiviteter
Sør-Aurdalshallen leie av 1/1-hall	Pr dag	1 736	1 804	68	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av 1/3-hall	Pr dag	1 158	1 203	45	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av 2/3 hall	Pr time	636	661	25	4% Faste aktiviteter
Sør-Aurdalshallen leie av 2/3-hall	Pr dag	1 158	1 203	45	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av Bukfyll (kjøkken/kafe, inkl. toalett)	Pr dag	1 736	1 804	68	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av Bukfyll (kjøkken/kafe, inkl. toalett), inntil 4 timer		925	961	36	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av garderobe m/dusj, pr garderobe	Pr time	232	241	9	4% Faste aktiviteter
Sør-Aurdalshallen leie av møterom el. tilsvarende, pr rom, inntil 4 timer		232	241	9	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen leie av svømmehall inkl. garderober	Pr time	463	481	18	4% Faste aktiviteter
Sør-Aurdalshallen leie av svømmehall inkl. garderober (svømmestevner ol.)	Pr dag	3 472	3 607	135	4% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.
Sør-Aurdalshallen renhold (obligatorisk)	Pr time	500	1 500	1 000	200% Enkeltaktiviteter, turneringer, stevner ol.

Sør-Aurdalshallen leie av svømmehall inkl. garderober (svømmestevner ol.)

Evt. bistand av tekn. personell til rigging, betales etter samme timesats som renhold.

Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Avslag etter jord- og konsesjonslov	60 % av gebyrtakst	0	0	0	0%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Ekspedering av jordprøver		208	216	8	4%
Gjødelplan		1 446	1 502	56	4%
Konsesjonsbehandling, areal inntil 10 daa		2 141	2 224	83	4%
Konsesjonsbehandling, areal over 10 daa		4 860	5 050	190	4%

Tillatelse til utslipp

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
1. Søknad om utslippstillatelse – nyanlegg	Under 50pe	7 811	8 116	305	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
1. Søknad om utslippstillatelse – nyanlegg.	Over 49 pe	15 623	16 232	609	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
1. Søknad om utslippstillatelse – nyanlegg.	- enkeltanlegg i tråd med godkjent detaljplan	3 934	4 087	153	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
3. Dispensasjonssøknader, i tillegg.		2 666	2 770	104	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
4. Mindre endring av utslippstillatelse		1 408	1 463	55	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
4. Mindre endring av utslippstillatelse	- over 15 pe	2 709	2 815	106	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
5. Tiltak som er igangsatt uten kommunens kjennskap, men som ville blitt godkjent etter normal prosedyre - ekstratebyr.	Ordinært gebyr x 3	0	0		Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
6. Avslag på søknad	60 % av ordinært gebyr	0	0		Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
7. Tilsynsgebyr - per tilsyn (anlegg under forurensningsforskriften kap 13 og 15)		1 542	1 602	60	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4
7. Tilsynsgebyr – årlig. Anlegg under 50 pe (forurensningsforskriften kap 12)	endres til pr år fra 2024	514	534	20	4% Gebyr for saksbehandling og kontroll jfr. Forurensningsforskriften § 11-4

Tomtepriser

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Begna industriområde - tomtepriser	pr. m2	61	63	2	4% Tekniske anlegg (refusjon) kr 0,- pr. m2 tomtegrunn.
Boligtomter Bronbakklia boligfelt	pr m2	47	49	2	4% Gebyrer og omkostninger ved oppmåling og overdragelse av

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
					eiendom betales av kjøperen for alle typer tomter.
Boligtomter i Reinli, Leirskogen og Begna boligfelt	pr. m ²	37	38	1	4% Gebyrer og omkostninger ved oppmåling og overdragelse av eiendom betales av kjøperen for alle typer tomter.

Begna industriområde - tomtepriser

Prisene på Begna er betinget av at forventet næringsvirksomhet er etablert innen 2 år. Tilknytningsgebyr for vann og avløp betales etter satser vedtatt av kommunestyret. Dersom betingelsene ikke er innfridd har kommunen rett til gjenkjøpsrett til tomter i den stand de ble solgt.

Boligtomter Bronbakkli boligfelt

Tekniske anlegg (refusjon) kr 0 pr tomt. Tilknytningsgebyr for vann og avløp jfr gebyrregulativ. Om byggestart ikke har funnet sted innen 2 år fra avtale har kommunen gjenkjøpsrett til samme pris som ved avtaleinngåelse.

Boligtomter i Reinli, Leirskogen og Begna boligfelt

Tekniske anlegg (refusjon) kr 0 pr tomt. Tilknytningsgebyr for vann og avløp jfr gebyrregulativ. Om byggestart ikke har funnet sted innen 2 år fra avtale har kommunen gjenkjøpsrett til samme pris som ved avtaleinngåelse.

Vann og Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Abonnementsgebyr avløp - boliger/næring	Fastledd klasse 1. 0 - 300 m ³	4 582	4 761	179	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr avløp - boliger/næring	Fastledd klasse 2 300 - 1000 m ³	7 554	7 849	295	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr avløp - boliger/næring	Fastledd klasse 3. over 1000 m ³	12 941	13 446	505	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr avløp - hytter/fritidsboliger	Fast sats	4 458	4 632	174	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr vann - bolig næring	Fastledd klasse 1. 0 - 300 m ³	3 033	3 151	118	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr vann - bolig næring	Fastledd klasse 2. 300 - 1000 m ³	5 449	5 662	213	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr vann - Boliger/næring:	Fastledd klasse 3. over 1000 m ³	10 774	11 194	420	4% ekskl. mva
Abonnementsgebyr vann - Hytter/fritidsboliger	fast sats	3 840	3 990	150	4% ekskl. mva
Forbruksgebyr etter målt forbruk - avløp	pr. m ³	57	59	2	4% ekskl. mva
Forbruksgebyr etter målt forbruk - vann	pr. m ³	41	43	2	4% ekskl. mva

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Gebyr for avlesning etter ønske fra abonnent eller ved manglende avlesning		625	649	24	4%	ØVRIGE GEBYR (Forskriftens § 7)
Mottak av slam for behandling på kommunens renseanlegg, u/mva	per m3	0	486	486	0%	15% mva
PÅLEGG OM UTBEDRING (Forskriftens § 11)	Gebyrets størrelse fastsettes etter kommunens kostnader og medgått tid knyttet til forholdet.	0	0	0	0%	
Tilkobling avløp - eksisterende bebyggelse bolig/hytte/fritidsbebyggelse	Fast, pr. tilkoblingsobjekt	47 432	49 282	1 850	4%	pris er ekskl mva
Tilkobling vann - eksisterende bebyggelse bolig/hytte/fritidsbebyggelse	Fast, pr. tilkoblingsobjekt	25 872	26 881	1 009	4%	Pris er ekskl mva.
Tilkoblingsgebyr Avløp - nybygg boliger/hytte	Pr. m ² bruksareal	404	420	16	4%	Forskriftens § 5. For areal over 150 m ² , faktor 0,5.
Tilkoblingsgebyr avløp - næring/industri/leiligheter	Pr. m ² bruksareal	404	420	16	4%	For kombinerte næringsbygg regnes tilkoblingsgebyr for den type areal bygningen har, etter overnevnte satser. Satsene gjelder uavhengig av om det er eksisterende næringsbygg eller nybygg.
Tilkoblingsgebyr Vann - nybygg boliger/hytte	Pr. m ² bruksareal	269	279	10	4%	Forskriftens § 5. For areal over 150 m ² , faktor 0,5.
Tilkoblingsgebyr vann - næring/industri/leiligheter	Pr. m ² bruksareal	269	279	10	4%	For kombinerte næringsbygg regnes tilkoblingsgebyr for den type areal bygningen har, etter overnevnte satser. Satsene gjelder uavhengig av om det er eksisterende næringsbygg eller nybygg.
Tilleggsgebyr for manglende installasjon av vannmåler		377	392	15	4%	ØVRIGE GEBYR (Forskriftens § 7)
Tilleggsgebyr for plombering av vanninntak og påkoblingspunkt for avløp		625	649	24	4%	ØVRIGE GEBYR (Forskriftens § 7)

Forbruksgebyr etter målt forbruk - avløp

Ved manglende avlesning av vannmåler, faktureres det for et stipulert forbruk basert på tidligere målt forbruk. Ved manglende førstegangsavlesning av forbruk eller manglende installasjon av vannmåler, faktureres det etter følgende satser: Hytter/fritidsboliger:75 m³ Boliger:150 m³ Næringsbygg:500 m³

Forbruksgebyr etter målt forbruk - vann

Ved manglende avlesning av vannmåler, faktureres det for et stipulert forbruk basert på tidligere målt forbruk. Ved manglende førstegangsavlesning av forbruk eller manglende installasjon av vannmåler, faktureres det etter følgende satser: Hytter/fritidsboliger:75 m³ Boliger:150 m³ Næringsbygg:500 m³

Tilkoblingsgebyr Avløp - nybygg boliger/hytte

Det beregnes ikke tilkoblingsgebyr for: - Frittstående garasjer/lagerbygg/anneks uten vann og avløp - Tilbygg (første 50 m²) Dersom nybygget erstatter et bygg som tidligere har vært lovlig tilknyttet, trekkes bruksarealet på det eksisterende bygget fra ved beregning av tilknytningsgebyret

Tilkoblingsgebyr avløp - næring/industri/leiligheter

Produksjonslokale, kontor, forretninger, verksteder, haller, lager og garasjer i bygg med innlagt vann og avløp: - For areal 0-100 m² Faktor 0,5 - For areal over 1 000 m² Faktor 0,2 Bygg knyttet til overnatting: - Faktor 1,0 Alle arealberegninger etter NS 3940, bruksareal (BRA).

Tilkoblingsgebyr Vann - nybygg boliger/hytte

Det beregnes ikke tilkoblingsgebyr for: - Frittstående garasjer/lagerbygg/anneks uten vann og avløp - Tilbygg (første 50 m²) Dersom nybygget erstatter et bygg som tidligere har vært lovlig tilknyttet, trekkes bruksarealet på det eksisterende bygget fra ved beregning av tilknytningsgebyret

Tilkoblingsgebyr vann - næring/industri/leiligheter

Produksjonslokale, kontor, forretninger, verksteder, haller, lager og garasjer i bygg med innlagt vann og avløp: - For areal 0-100 m² Faktor 0,5 - For areal over 1 000 m² Faktor 0,2 Bygg knyttet til overnatting: - Faktor 1,0 Alle arealberegninger etter NS 3940, bruksareal (BRA).